

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 757

20. LISTOPADA 2017. CIJENA 50 DINARA

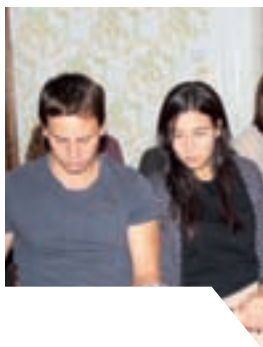
ISSN 1451-4257

9 771451 425001

Srbija financira obnovu kuće bana Jelačića

10

Prvi Forum mladih hrvatskih manjina

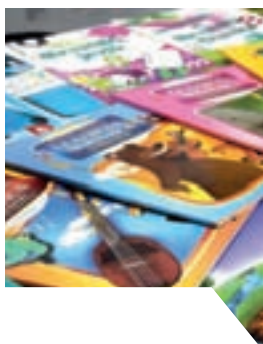
O položaju Hrvata izvan domovine

12

Juraj Bahnik, predsjednik Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba

Česi Zagrebu, Zagreb Česima

20

Kompletirani udžbenici za osnovnu školu

Đacima dostupno 100 knjiga

22

Partneri iz Hrvatske i Srbije na zajedničkom prekograničnom projektu

Zelena energija – bioplin i biomasa

32

Proslavljena 300. obljetnica katoličke crkve u Pančevu

Čuvaju živu nadu i vjeru

45

Luka Andrašić proteklog vikenda stigao do vrijednog odličja

Europsko zlato stiglo iz Genove

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Jasna Vojnić (predsjednica), Ladislav Suknović
(zamjenik predsjednice), Martin Bačić,
Antun Borovac, Josip Dumendžić, Petar Pifat,
Josip Stantić, Andrej Španović, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Jelena Dulić Bako

(društvo)

Davor Bašić Palković

(urednik rubrike kultura i urednik Kužiša)

Ivana Petrekanić Sič

(društvo, urednica Hrcka i korektura)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

UREDNIK WEB IZDANJA:

Davor Bašić Palković

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Obećano – ispunjeno

Neispunjena obećanja stara su koliko i politika sama, a na ovim prostorima gdje obitavamo ih je toliko, pa i onih potpisanih i ovjerenih, da nas naprosto iznenadi kada se neka obećanja i ispune. Tako je, na sam rođendan bana Jelačića, 16. listopada, koji je jedan od četiri praznika Hrvata u Srbiji, predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** ugodno iznenadio Hrvate u Srbiji ispunivši obećanje da će se dio kuće u kojoj se rodio i živio ban Jelačić u Petrovaradinu otkupiti i preurediti i dati hrvatskoj zajednici na korištenje.

Ideja da se dio kuće bana Jelačića da Hrvatima u Srbiji kako bi se u njoj uredila spomen soba bana Jelačića i u njoj osigurao prostor za djelovanje HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradina i drugih hrvatskih udruga u Novom Sadu te u njoj smjestio i područni ured HNV-a stara je već desetak godina. Iznio ju je nekadašnji predsjednik HNV-a **Josip Pekanović**, ovaj je zahtjev od tada upućivan svim dosadašnjim vlastima a nedavno je HNV u suradnji s HKPD-om *Jelačić* izradio i projekt otkupa i preuređenja kuće prema kojemu je potrebno 503.800 eura da se on i realizira.

I po svemu sudeći će se i realizirati. U ponedjeljak je predsjednik Vučić obnarodovao da će ispuniti svoje obećanje, u utorak je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić** bio pozvan na sastanak u Novi Sad na kojem se s predstavnicima Vlade, Pokrajine i Grada Novog Sada razgovaralo o detaljima realizacije projekta i očekuje se svakog dana da se sredstva prebace HNV-u. Kako saznajemo, otkupljeni dio kuće će prijeći u vlasništvo HNV-a i bit će svojevrsni hrvatski kulturni centar koji će, osim HNV-a i HKPD-a *Jelačić*, moći koristiti i druge hrvatske udruge za svoje programe a u njoj će biti postavljena i muzejska postavka posvećena banu Jelačiću.

Nakon rješavanja pitanja udžbenika i asfaltiranih par ulica u Tavankutu ovo je još jedno od danih obećanja koje se u vrijeme vladavine Srpske napredne stranke rješava, što je dobro i treba tako. Za državu Srbiju to ne predstavlja nepremostiv izdatak, a za Hrvate u Srbiji i u simboličnom i u praktičnom smislu znači puno. Vjerojatno pridonosi i boljim odnosima sa susjednom Hrvatskom (jer se ispunjavaju obveze iz potpisanih bilateralnih sporazuma), kao i procesu pristupanja Europskoj uniji i ispunjavanju obveza prema nacionalnim manjinama.

Na koncu, ali ne i najmanje važno, obnova banove rodne kuće bit će sastavni dio uređenja Podgrađa u cjelini (koje je u planu), a muzejska postavka sastavni dio kulturno-turističke ponude u Petrovaradinu, odnosno Novom Sadu kao prijestolnici europske kulture 2021. Drugim riječima, kako je to lijepo rekao naš sugovornik u intervjuu predsjednik Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba **Juraj Bahnik**, najbolja formula za suživot je »ako domicilna sredina prijateljskim odnosom omogući manjini integraciju u društvo s vlastitim identitetom«. Tada, kaže Bahnik, to društvo i ta država dobivaju dvostruko. »Dobiva ljude koji, zajedno s njima, u svakodnevnom životu, doprinose, grade i stvaraju bolje danas i sutra i kvalitetniju i bogatiju kulturnu baštinu«. Ostaje samo da se nadamo da će se ovim putem i nastaviti i da će se i druga dana (i potpisana) obećanja ispuniti. Na dobrobit i zadovoljstvo svih.

J. D.

Reagiranje na tekst Aleksandre Prčić – Ne priznaju mi se iskustvo i znanje

Kandidatkinja ne ispunjava uvjete

Poštovana redakcija i čitatelji *Hrvatske riječi*, iako reakciju doktorice znanosti **Aleksandre Prčić**, objavljenju u 755. broju *Hrvatske riječi* pod nazivom »Ne priznaju mi se iskustvo i znanje«, razumijemo ponajprije kao emotivni čin, radi pojašnjenja, kao prozvani članovi Upravnog odbora Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata slobodni smo i voljni izvijestiti čitatelje *Hrvatske riječi* te javnost o provedenome postupku izbora ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, odnosno onom njegovom dijelu koji je vezan za rad Upravnog odbora.

Naime, djelokrug Upravnog odbora u procesu izbora ravnatelja pojedine institucije u Republici Srbiji, tako i u slučaju ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, određen je Zakonom o kulturi (*Sl. glasnik RS* br. 72/09, 13/16, 30/16 – ispravka). Temeljem tog zakona Upravni odbor ima obvezu raspisati natječaj, razmatrati pristigle prijave uzimajući u obzir opće i posebne uvjete koje pojedini kandidat treba posjedovati, a koji su natječajem utvrđeni, pri čemu se, prema članku 35., stavku 6. Zakona o kulturi, nepravovremene, nedopuštene, nerazumljive ili nepotpune prijave i prijave uz koje nisu priloženi svi potrebni dokazi, odbacuju zaključkom protiv koga se može izjaviti posebna žalba osnivaču u roku od tri dana od dana dostavljanja zaključka. Upravni je odbor nadalje dužan obaviti razgovor s kandidatima te osnivaču institucije poslati prijedlog liste kandidata. O konačnom imenovanju ravnatelja odlučuje osnivač, a u slučaju Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata to su Hrvatsko nacionalno vijeće i Vlada Autonomne Pokrajine Vojvodine.

Shodno tome, Upravni je odbor ZKVH-a uvidom u pristiglu dokumentaciju kandidata zaključio kako kandidatkinja Aleksandra Prčić ne ispunjava uvjete određene natječajem, da se njena prijava razumije kao nepotpuna, a u svezi točke 2. Posebnih uvjeta Javnog natječaja, kao i onih propisanih člankom 21., stavak 4. Statuta Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, što znači da kandidatkinja nije priložila valjani dokaz o najmanje pet godina radnog iskustva u području kulture, znanosti i umjetnosti. Obrazloženje i Zaključak o tome, kao i Odluku o usvojenom prijedlogu liste kandidata za izbor ravnatelja Upravni je odbor, sukladno Zakonu o kulturi, uputio Hrvatskom nacionalnom vijeću radi utvrđivanja prijedloga Vladi Vojvodine za imenovanje ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Protiv ovog zaključka omogućen je i postupak žalbe, koju je bilo moguće uputiti osnivaču, u ovom slučaju Hrvatskom nacionalnom vijeću i Vladi Autonomne Pokrajine Vojvodine. Konačni odgovor na eventualnu žalbu te na izbor kandidata dat će u narednom razdoblju Vlada Vojvodine.

U okvirima gore navedenog, istup i osuda provedene procedure pri izboru ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata dr. sc. Prčić može se razumjeti isključivo kao emotivna, osobna i neutemeljena interpretacija, u kojoj su iznesene neistine. Kako se najveći dio njene reakcije odnosi na navodno obezvrjeđiva-

nje njenog akademskog zvanja doktora znanosti, napominjemo kako je raspisanim Javnim natječajem za izbor ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata bilo potrebno priložiti isključivo dokaz o visokoj stručnoj spremi društvenog smjera. Akademsko zvanje doktora znanosti uopće nije bio uvjet raspisanog natječaja, te ga stoga nije bilo potrebno niti dokazivati. Temu oko posjedovanja spomenute akademske titule kandidatkinja je pokrenula sama tijekom proceduralnog razgovora, a pošto ta akademska titula nije uvjet raspisan natječajem, ona se razumije kao nadopuna životopisa. Pitanje koje su postavili članovi Upravnog odbora vezano uz nostrifikaciju doktorata stečenog u inozemstvu bilo je informativne prirode. Izjava kako joj je tim postavljenim pitanjem netko osporio »znanje i iskustvo« neozbiljna je i neutemeljena reakcija na zaključak Upravnog odbora koji je njenu kandidaturu odbacio isključivo zbog nepotpune dokumentacije pristigle na natječaj te do sagledavanja njenog »znanja i iskustva« nije niti došlo. Na koncu, iskazujemo čuđenje što je u ovome cijenjenome tjedniku objavljena samo reakcija dr. sc. Prčić bez reakcije »druge strane« čime se moguće dobio pogrešan dojam o postupcima Upravnog odbora ZKVH-a tijekom procedure izbora ravnatelja ove ustanove.

Za Upravni odbor
Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata
prof. Ljubica Vuković Dulić

Donacija knjiga Ivana Prčića Gospodara

HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta primilo je donaciju veće količine knjiga *Zrnca biserja i sedefa iverja*, koju je 1988. godine objavio **Ivan Prčić Gospodar**. Knjige je pronašla na svom salašu i darovala im njegova daljnja rođaka **Mirjana Bošnjak**. Poznat kao veliki kulturni radnik, seoski učitelj, dramski pisac i pjesnik Ivan Prčić Gospodar je bio jedan od utemeljitelja društva *Matija Gubec* i njegov prvi predsjednik. Svojim djelima je ušao u *Antologiju poezije bunjevačkih Hrvata* iz 1971., sastavljača **Geze Kikića** u izdanju Matice hrvatske.

Cijeneći vrijednost i značaj spisateljskog rada Ivana Prčića Gospodara, predsjednik tavankutskog Društva **Ladislav Suknović**, uručio je jedan paket knjiga ogranku subotičke Gradske knjižnice u Tavankutu, a darovat će ga i Zavodu za kulturu vojvođanskih Hrvata za fond *Biblioteke Croatiace*, kako bi ova knjiga, koja se više ne može nabaviti u knjižarama, bila dostupna svim zainteresiranim ljubiteljima lijepe riječi i djela Ivana Prčića Gospodara. Dio knjiga pohranjen je i u fond HKPD-a *Matija Gubec* u Tavankutu.

B. I.

Pola milijuna eura za rodnu kuću bana Jelačića

Hrvati u Srbiji su od predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** na dan rođenja bana Jelačića, 16. listopada, saznali kako će Hrvatskom nacionalnu vijeću biti uplaćeno pola milijuna eura za uređenje kuće bana **Josipa Jelačića** u Petrovaradinu. »Na ovaj važan dan za Hrvate htjeli smo pokazati kako držimo do onoga što smo rekli. Mislim da se Srbi i građani Srbije time trebaju ponositi«, rekao je Vučić na zajedničkoj konferenciji za novinare s predsjedavajućim Predsjedništva BiH **Draganom Čovićem** održanoj u Beogradu. Na istoj konferenciji poručio je da je Srbija spremna za trilateralni susret s Bosnom i Hercegovinom i Hrvatskom.

Gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević** potvrdio je da će sve radove na rodnoj kući bana Jelačića financirati Srbija, te je kazao da je Grad Novi Sad poduzeo konkretne korake, tako da je Zavod za zaštitu spomenika kulture već stupio u kontakt sa svim suvlasnicima u tom objektu kako bi se ishodovala neophodne suglasnosti i dozvole za izvršenje radova.

Već u utorak vođeni su razgovori u Novom Sadu između predstavnika Vlade Srbije, Hrvatskog nacionalnog vijeća i generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici o projektu otkupa i uređenja. Razgovaralo se o dinamici realiziranja, kako bi se ovaj zajednički projekt Srbije i Hrvatske uspješno završio, a naredni susret je zakazan za mjesec dana, potvrdio je predsjednik HNV-a **Slaven Bačić**.

U izjavi za naš tjednik Slaven Bačić je rekao da se vrlo skoro očekuje uplata sredstava kojima će se vršiti otkup i uređenje kuće prema projektu HNV-a i HKPD-a Jelačić i da će HNV postati vlasnik objekta koji će se koristiti za potrebe hrvatskih udruga u Petrovaradinu i Novom Sadu, kao i za područni ured HNV-a. »Pozdravljamo da je ono što je bilo obećano Vlada Srbije odlučila podržati a na zadovoljstvo svih«, kazao je Bačić.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** kaže kako su Hrvati u Srbiji s velikim zadovoljstvom primili informaciju o osiguranju potrebnih, obimom nemalih, financijskih sredstava iz državnoga proračuna za obnovu rodne kuće bana Jelačića. »Prije toga, HNV je usvojio idejni projekt obnove, koji osim muzejskoga postava spomen sobe bana Jelačića sadrži i prikladan prostor za djelovanje mjesne hrvatske kulturne udruge. Sada su, osiguravajući novac, državne vlasti proaktivno i pozitivno odgovorile na rješavanje ovoga problema. Cijenimo da se na ovaj način – partnerski i u dobroj vjeri, uz uključenost i predstavnika vlasti Republike Hrvatske, najbolje rješavaju problemi s kojima se suočavaju Hrvati u Srbiji a tiču se realizacije prve točke *Subotičke deklaracije*, koju su prošle godine potpisali **Grabar-Kitarović** i Vučić.«

HR

Razbijena ploča od spomenika *Risaru*

Najvjerojatnije prošloga tjedna razbijena je granitna ploča koja je sastavni dio spomenika *Risaru*, smještenog u središtu Subotice. Na ploči je, na tri jezika u službenoj uporabi u gradu (srpskom, hrvatskom i mađarskom) pisalo komu – risaru (žeteocu), kada (2011.) i zašto (u povodu 100 godina *Dužijance*) je ovaj spomenik podignut. Sam spomenik koji prikazuje risara nije oštećen.

Informaciju o oštećenju ploče dobili smo od predstavnika Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, koja je organizator ove žetvene svečanosti. O nemilom događaju, oni su, kako kažu, saznali preko facebooka.

Kiparica-konzervatorica iz Međuopćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Subotici te ujedno i autorica oštećenog spomenika **Maja Rakočević Cvijanov** je izjavila u utorak za HR da su o ovom slučaju sačinili zapisnik te da će o njemu obavijestiti policiju. Nastalu štetu neslužbeno procjenjuje na 350 eura te ističe da je u pitanju vandalski čin.

»Ovo se nije moglo učiniti tek tako, oštećenje je trebalo napraviti nekim teškim metalnim ili kamenim predmetom. Svi razbijeni dijelovi su ostali tamo na ploči, te je očito da počinitelj nije imao za cilj ostvariti neku financijsku korist prodajom materijala i slično, tako da možemo smatrati da je u pitanju vandalski čin«, kaže ona.

Ona dodaje i da se u posljednjih mjesec dana dogodilo još nekoliko slučajeva oštećenja spomeničke baštine u Subotici. Naime, Spomenik žrtava fašizma je ispisan grafitima, a s njega otuđena brončana ploča, bista **Ambrozija Boze Šarčevića** je okrenuta naopačke u odnosu na prednju stranu postamenta (vjerojatno oko središnjeg šarafa oko kojega je ankerirana), a jedan križ krajputaš na izlazu iz Subotice, kod rampe pored pročistača, polomljen je, najvjerojatnije u prometnoj nezgodi.

D. B. P.

Obilježen Dan rođenja bana Jelačića, praznik hrvatske zajednice u Srbiji

Dan za sjećanje i budućnost

Proslava jednog od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji – Spomendana rođenja bana Josipa Jelačića, održana je u ponedjeljak, 16. listopada. Program proslave, koju su organizirali Hrvatsko nacionalno vijeće i HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, otpočeo je svetom misom za pokojnog bana u njegovoj krštenoj župi svetoga Jurja u Petrovaradinu, a nastavljen priredbom kulturno-umjetničkog sadržaja u amfiteatru SPENS-a u Novom Sadu.

Na sam dan proslave rođendana bana Jelačića gradonačelnik Novog Sada **Miloš Vučević**, koji je prisustvovao misnom slavlju, prenio je stav predsjednika Srbije **Aleksandra Vučića** da će radove na obnovi rodne kuće bana Jelačića financirati Srbija. Dodao je i da je Grad Novi Sad poduzeo već konkretne korake kako bi se projekt uspješno realizirao na ponos i zadovoljstvo svih.

Uvijek uz svoj narod

Misno slavlje u župi svetoga Jurja predvodio je preč. **Marko Kljajić** u zajedništvu s drugim župnicima Srijemske biskupije. U svojoj propovijedi posebno je istaknuo važnost obilježavanja ovog praznika, kao i povijesni značaj Petrovaradina.

»U Petrovaradinu se povijest događala i prelamala. U njemu su kraljevi donosili presudne odluke značajne za Europu i ne samo za nju. U njemu su stolovali biskupi srijemski, superiori isusovački, rezidirali gvardijani franjevački, opati i vikari. Kapelanovao je u njemu nepune tri godine **Josip Juraj Stro-**

ssmayer, župnikovao pjesnik i glazbenik **Ilija Okruglić Srijemac**. A prije njih u njemu je rođen 16. listopada 1801. godine, najveći hrvatski ban **Jelačić**. Istoga dana u ovoj župi, na krštenju dobio je ime **Josip, Juraj, Franjo**. Jelačić je živio kratko, ali dovoljno da bi dokazao da se pod jednim barjakom mogu okupiti različite političke opcije. Zato je današnji dan važan dan, za sve nas Hrvate. Prošlo je dva stoljeća od rođenja bana koji je promijenio Hrvatsku, ali koji je tijekom svog života postao metafora. Zato su Hrvati pozivali Jelačića kada im je bilo najteže. U teškim godinama 1903., 1971., 1991., tragičnim za nas Hrvate u istočnom dijelu Srijema i ne samo za nas, nego i za sve ostale Hrvate. Danas se suočavamo s različitim pristupima realizacije hrvatskih interesa. Ponovno smo svjedoci da krupni interesi i nažalost osobne ambicije pojedinaca, prevladavaju nad zajedničkim. Onemogućuju poticanje stvarnih interesa cijelog hrvatskog naroda. Neka današnji dan bude dan sjećanja, ali i dan okrenut ka boljoj budućnosti hrvatskoga naroda, ovdje i uopće«, istaknuo je preč. Kljajić.

Pomaci u ostvarivanju prava

Svečanost je nastavljena u amfiteatru SPENS-a prigodnim programom u kojem su se predstavili članovi HKPD-a *Jelačić*. Skupu su, među ostalim, prisustvovali predstavnici Grada Novog Sada i AP Vojvodine, Hrvatske te hrvatskih institucija, ustanova i udruga kulture u Srbiji.

Ono o čemu smo razgovarali više od deset godina s predstavnicima državne i pokrajinske vlasti sada je konačno urodilo plodom. Rodna kuća bana Jelačića neće biti samo kuća HKPD-a Jelačić, jer je planirano da ona bude dostupna i za turiste. U planu nam je tu otvoriti i područni ured HNV-a, kao i centar predstavljanja kulture Hrvata u Vojvodini i Srbiji, rekao je Slaven Bačić

Na početku programa prisutnima se obratio predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća **Slaven Bačić**: »Drago mi je što danas mogu reći da je došlo do različitih pomaka na području manjinskih prava. Prošle godine sam govorio o *Subotičkoj deklaraciji* koju su nakon razgovora u Dalju i Tavankutu potpisali predsjednik Vučić i predsjednica **Grabar-Kitarović**. Predmet razgovora predstavnika hrvatske zajednice s predsjednikom Vu-

čićem bio je i otkup i uređenje dijela rodne kuće bana Jelačića u Petrovaradinu, kao zajednički projekt dvije države. Realizacijom toga projekta osigurat će se napokon prostor za petrovaradinsko društvo *Jelačić*, koje bi onda osiguralo i muzejsku postavku o banu Jelačiću i postalo bi mjestom okupljanja Hrvata iz cijelog Novoga Sada, a bilo bi u funkciji drugih potreba hrvatske zajednice. Danas smo saznali da je Vlada Srbije donijela zaključak da će biti izdvojena sredstva za otkup jednog dijela kuće bana Jelačića. Imat ćemo razgovore s predstavnicima Vlade Srbije na tu temu. Mislim da se to dobro poklopilo s obzirom na to da će Novi Sad biti Europska prijestolnica kulture što je bio također jedan od elemenata u donošenju tog zaključka. Predstavnici gradske vlasti Novog Sada će biti na neki način nositelji realiziranja tog projekta. Ono o čemu smo razgovarali više od de-

Zvonko Milas

set godina s predstavnicima državne i pokrajinske vlasti, sada je konačno urodilo plodom. Rodna kuća bana Jelačića neće biti samo kuća HKPD-a *Jelačić*, jer je planirano da ona bude dostupna i za turiste. U planu nam je tu otvoriti i područni ured HNV-a, kao i centar predstavljanja kulture Hrvata u Vojvodini i Srbiji.»

Bačić je pozvao Hrvate u Srbiji da ostvaruju sva svoja zagaran-tirana manjinska prava:

»Očekujemo da kroz razgovore rješavamo i druga otvorena pitanja, poput povrata oduzete imovine hrvatskim društvima u Srijemskoj Mitrovici i Rumi, a u prosincu će nakon tri godine biti održana nova sjednica MMO-a koji prati provedbu bilateralnog sporazuma o manjinama kao put rješavanja manjinskih prava između dvije zemlje. Kao i uvijek, koristim prigodu da sve pripadnike hrvatske zajednice pozovem na prakticiranje prava koja imamo. Počev od informiranja, što znači redovito čitati i propagirati *Hrvatsku riječ*, pratiti vijesti na hrvatskom jeziku RTV-a, zatim sudjelovati u radu ili dolaziti na kulturne manifestacije hrvatskih udruga, upisivati djecu na hrvatsku nastavu, koristiti pravo i zatražiti da ime bude ispisano u svim dokumentima na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu, neovisno je li hrvatski jezik u službenoj uporabi u nekoj lokalnoj samoupravi.«

Povijesni svjetionik

Osim brojnih uzvanika, svečanosti je prisustvovao i novi veleposlanik Hrvatske **Gordan Bakota**: »Zadovoljstvo mi je što je predsjednik Vučić najavio da će srpska Vlada osigurati financiranje obnove kuće bana Jelačića, što mislim da će biti od velike koristi za hrvatsku manjinu ali i za ovaj grad. Time će se omogućiti da Hrvati u Vojvodini i Srbiji na pravi način koriste sva ona manjinska prava koja su zagaran-tirana međunarodnim sporazumom između Hrvatske i Srbije, koja su naglašena u *Subotičkoj deklaraciji* i koja su sastavni dio svih onih elemenata i vrijednosti koje želimo u najboljoj namjeri da Srbija primijeni u svakodnevnoj praksi. Taj svjetionik povijesti bana Jelačića će omogućiti da Hrvati u Srbiji na pravi način mogu emancipirati i koristiti sva svoja manjinska prava u punom smislu riječi. To će biti mjesto okupljanja, hrvatske sinergije u Vojvodini i Srbiji i mjesto hrvatskog jedinstva kako bi došlo do provedbe i punog života jedne manjine u Srbiji«, istaknuo je Bakota.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas** također se obratio skupu:

»Sigurno da su položaj i prava Hrvata u Srbiji prioritet Hrvatske. Da je to tako, Središnji državni ured to pokazuje svojim radom i projektima koje radi zajedno s hrvatskim institucijama na očuvanju hrvatskog identiteta i kulturne baštine. Mi ćemo se zalagati da sve ono što implementiramo bude tako da predstavnici Hrvata imaju svoje mjesto na svim razinama vlasti, kako na lokalnoj, pokrajinskoj tako i državnoj. Sve ono što radimo, radimo zajedno, ustrajno u pravom smjeru. Središnji državni ured bit će vam uvijek tu kao pouzdan partner, kao pomoć i potpora u svemu onome što zadovoljava interese naše zajednice na ovim prostorima.«

Ponosni na ime udruge

Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina s ponosom nosi ime znamenite i povijesne ličnosti.

»Petrovaradinski Hrvati oduvijek su gajili spomen na bana Jelačića. O tome svjedoče da su i na njegovoj spomen kući na njegovu stotu obljetnicu rođenja, 1901. postavili spomen ploču. Godinama nakon toga brojne su hrvatske kulturne i prosvjetne ustanove i udruge nosile naziv *Jelačić*. Također, ban Jelačić je metafora skladnih odnosa Srba i Hrvata, on je ugaoni kamen između te dvije nacionalnosti i metafora borca protiv hegemonije velikih naroda. Mi se trudimo od samog osnutka društva biti atraktivni, ali i autentični. Temeljna sekcija naše udruge jeste glazbena. To je i nastavak hrvatskog pjevačkog društva u Petrovaradinu, brojnih tamburaških orkestara, majstora orguljaša, skladatelja i svi oni su skupa utrljali put koji mi sada slijedimo. Trudimo se da kroz rad svojih odjela očuvamo, negujemo i promičemo nematerijalnu baštinu Hrvata Petrovaradina, a s druge strane potreban nam je i prostor da sav taj nematerijalni doprinos i rad na jednom mjestu izvedemo. Mislim da nakon 14 godina postojanja Društva *Jelačić* zavrjeđujemo da to zbilja i imamo«, kaže predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Petar Pifat**.

S. D.

Na svečanosti proslave Dana hrvatske zajednice u Srbiji prisustvovali su i uvaženi gosti: politički predstavnici Srbije i Hrvatske, predstavnici pokrajinskih i gradskih institucija, državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Zvonko Milas sa suradnicima, veleposlanik Hrvatske u Beogradu Gordan Bakota sa suradnicima, konzul Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**, predsjednik DSHV-a i ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov**, gradonačelnik Novog Sada Miloš Vučević; u ime pokrajinske Vlade svečanosti su prisustvovali pokrajinski tajnik za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Miroslav Štatkić** i njegov zamjenik **Nebojša Kuzmanović**, potom ravnatelj Hrvatske matice iseljenika **Mijo Marić**, predstavnik Grada Novog Sada **Aleksandar Kravić**, kao i svećenici Srijemske, Subotičke i Zrenjaninske biskupije.

Beogradski bezbednosni forum poziva na ponovnu izgradnju vladavine prava

Sedmi *Beogradski bezbednosni forum* identificirao je urušavanje demokracije i vladavine prava kao glavni uzrok krize u Europi. Produbljavanje i sve brže uvećanje nejednakosti stvorilo je jaz između običnih ljudi i političkih, ekonomskih i intelektualnih elita. To je plodno tle za populističke političare i pokrete koji vladaju stvaranjem straha od drugih. U Europskoj uniji ti drugi su sada migranti, dok na zapadnom Balkanu političari straše građane susjedima i oporbom. *Beogradski bezbednosni forum* poziva članice EU da preuzmu vodstvo i ponovo postave vladavinu prava kao temelj europskog identiteta.

Na Forumu je prepoznato da pro-demokratski akteri i iz EU i sa zapadnog Balkana trebaju više razgovarati s građanima koji cijene demokraciju i mir, kao i da u potragu za rješenjima uključe i mlade i žene. Umjesto da čekaju na EU da posreduje u sporovima, lideri i liderke sa zapadnog Balkana trebaju rješavati sukobe sa susjedima kroz dijalog, na dosljedan način, bez »natjecanja« i prebacivanja krivice. Regija također treba potražiti svoje mjesto u raspravi o budućnosti Europe, čak i dok ne dobije pravo glasa koje uživaju članice EU, kako bi se pripremila za izmijenjenu Uniju kojoj će se pridružiti.

Sva rješenja zahtijevaju da se raspravlja bez straha, u slobodnom ambijentu i slušajući mišljenja onih s kojima se ne slažemo. Sedmi *Beogradski bezbednosni forum*, pod nazivom »Izgradnja zajedničke budućnosti u doba neizvjesnosti« je upravo s tim ciljem okupio više od 120 govornika i 700 sudionika iz 35 država, kao i 250 novinara iz srpskih, regionalnih i međunarodnih medija.

Beogradski bezbednosni forum je pokrenut 2011. godine i danas je najprestižniji skup o sigurnosnoj i vanjskoj politici koji se održava u jugoistočnoj Europi. Jedini je događaj ove vrste koji je rezultat inicijative organizacija civilnog društva: *Beogradskog fonda za političku izuzetnost*, *Evropskog pokreta u Srbiji* i *Beogradskog centra za bezbednosnu politiku*.

(Tanjug)

U posjetu Katoličkom školskom centru u Banja Luci

Izaslanstvo tima za izradu elaborata Hrvatskog školskog centra (HŠC), kojeg su činili predsjednica tima **Jasna Vojnić** i članovi **Margareta Uršal**, **Katarina Čeliković**, **Darko Sarić Lukendić** i **Josip Stantić**, boravilo je u utorak, 10. listopada, u radnom posjetu Katoličkom školskom centru u Banja Luci, radi upoznavanja s načinom rada te ustanove.

Direktorica banjalučke katoličke gimnazije, koju pohađa nešto više od 200 učenika, **Anda Tomić** ovom je prigodom ista-

knula kako je broj zainteresiranih za školu veći nego što su njihove mogućnosti.

»Kažu da smo škola vrijedna pažnje, da s upisom nemamo problema, ne objavljujemo natječaj, učenici i roditelji nam sami dolaze. Naši ambasadori jesu ustvari učenici koji su već tu, te se upisuju njihovi braća, sestre, prijatelji. Moram reći da imamo zaista puno učenika uglednih Banjalučana.«

Katolička gimnazija u Banja Luci jedini je katolički obrazovni centar u srpskom dijelu Bosne i Hercegovine. Utemeljen je 2005. godine i mada se nastava odvija na hrvatskom jeziku, ne pohađaju ga samo Hrvati katolici, ističe ravnatelj Katoličkog školskog centra, svećenik **Ivica Božinović**.

»Katolički školski centar u Banja Luci otvoren je od početka za sve one koji prihvaćaju načela katoličkog odgoja, tako da u ovoj našoj školi većinu čine djeca pravoslavne vjeroispovijesti, potom tu se djeca Hrvata katolika. Nastava se izvodi na hrvatskom jeziku, ali mi poštujemo jezik svakog našeg učenika koji ima pravo koristiti se vlastitim jezikom. U ovoj školi doista nastojimo odgajati djecu tako da svatko poštuje svoje, da voli svoje, a da je spreman prihvatiti i drugoga koji je različit, a živi pored njega. Tako da se zajednički radujemo i katoličkim i pravoslavnim i muslimanskim mladima, zajedno ih slavimo i ne vidimo u tome nikakav problem.«

Domaćini su gostima iz Subotice pokazali školu i pojasnili njezin ustroj. Jasna Vojnić kaže da su dobivene vrijedne informacije, no i kako je to tek početak priprava za elaborat. Osim ovog školskog centra, plan je, kako dodaje, obilazak školskih centara u Sarajevu i Pečuhu, te Srpske gimnazije u Zagrebu radi reciprociteta, a nakon obilazaka ovih centara dobit će se ideja za daljnje korake glede izrade elaborata.

I. P. S.

Hrvatski nakladnici iz Vojvodine na beogradskom Sajmu knjiga

Na međunarodnom *Sajmu knjiga* u Beogradu, koji se održava od 22. do 29. listopada, bit će predstavljena i recentna izdanja ovdašnjih hrvatskih nakladnika – NIU *Hrvatska riječ* i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice te HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada.

U idući petak, 27. listopada, u 11 sati, u dvorani *Vasko Popa* bit će predstavljena knjiga *Dnevnik jedne cure i jednog dečka*, autorice **Vesne Huske**, objavljena u nakladi NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice. Istoga dana, u dvorani *Borislav Pekić* u 15 sati, bit će predstavljeno troknjižje *Izabrana djela Miroslava S. Mađera* objavljeno u sunakladi Društva hrvatskih književnika – Ogranak Slavonsko-baranjsko-srijemski i ZKVH-a. Predstavljavanje izdanja Književnog kluba HKUPD-a *Stanislav Preprek* iz Novog Sada će biti održano u subotu 28. listopada u dvorani *Borislav Pekić*, s početkom u 11 sati. Najnovije knjige i publikacije hrvatskih nakladnika iz Vojvodine moći će se pogledati i na štandu *Vojvodina – više od knjige* u organizaciji dvaju pokrajinskih tajništava.

D. B. P.

O položaju Hrvata izvan domovine

U organizaciji Hrvatskog nacionalnog vijeća i Hrvatske matice iseljenika u Tavankutu je od 13. do 16. listopada organiziran prvi *Forum mladih hrvatskih manjina*. Cilj ovog prvog skupa mladih Hrvata iz europskih zemalja je da se na učinkovit i cjelovit način doprinese povezivanju mladih pripadnika hrvatskih zajednica iz država jugoistočne i centralnoistočne Europe. Iako se točna brojka pripadnika hrvatskih autohtonih zajednica ne zna, procjenjuje se da ona iznosi oko 400.000. Položaj autohtonih hrvatskih manjina razlikuje se od države do države i reguliran je na različite načine. Iako se pretpostavlja da bi njihov položaj trebao biti isti, jer je određen istim europskim standardima zaštite nacionalnih manjina, u praksi to često nije tako. Na aktualni i faktički položaj autohtonih hrvatskih manjina utječu i drugi čimbenici: povijesne, demografske, političke i druge prirode.

U mnogim državama u kojima Hrvati imaju status nacionalne manjine proces europskih integracija je imao ključnu ulogu za unaprjeđenje njihovog položaja. Značajnu ulogu u posljednjih nekoliko desetljeća imaju i politike matične domovine, koja je zbog međunarodnih i regionalnih standarda,

osim reguliranja položaja manjina unutar svog teritorija, pozornost morala posvetiti i pripadnicima svog naroda u drugim državama. Ovo su samo neki od razloga zbog kojih je bilo neophodno da se održi jedan ovakav forum i da se kroz jačanje suradnje između pripadnika hrvatskih manjina na cjelovit način sagledaju i određeni problemi koji utječu na položaj Hrvata izvan domovine.

Brojne teme na Forumu

Prvog dana Forumu polaznici su imali prigodu čuti izlaganja domaćih predavača. Povjesničar **Vladimir Nimčević** upoznao je sudionike s poviješću Hrvata u Vojvodini. Sljedeće teme izlagali su prof. **Tomislav Žigmanov**, predsjednik DSHV-a i narodni zastupnik (»Hrvati u Srbiji nakon 2000., aktualni položaj, problemi i perspektive«), dr. sc. **Jasminka Dulić**, glavna urednica *Hrvatske riječi* (»Manjinsko informiranje na hrvatskom, izazovi i perspektive«), **Darko Baštovanović**, M.A, međunarodni tajnik Hrvatskog nacionalnog vijeća (»EU integracije, manjine i politike matične domovine«), **Ladislav Suknović**, predsjednik HKPD-a *Matija*

Cilj ovakvog Forumu je povezivanje i upoznavanje mladih Hrvata u europskim zemljama, da ne djeluju izolirano, da se ne osjećaju samima, da imaš ljude širom svijeta s kojima dijeliš tu svoju sudbinu, s kojima imaš mnogo toga zajedničkog, ali i neka različita iskustva s kojima možeš to podijeliti, kaže koordinator HMI za manjine Marin Knezović

Gubec iz Tavankuta (»Iskustva u radu s mladima u funkciji očuvanja identiteta«), **Mladen Petreš**, predsjednik mladeži DSHV-a (»Politički aktivizam i mladi«), **Željko Šeremešić**, predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* iz Bačkog Monoštora (»Značaj tradicije u suvremenosti u funkciji očuvanja identiteta«).

Drugog dana gosti Foruma su predstavili svoje aktivnosti i razmijenili iskustva iz svojih država. **Szabolcs Szöllősy** i **Fanni Sárközi**, predstavnici Hrvata iz Mađarske predstavili su sustav zaštite manjinskih prava u Mađarskoj i na koji način hrvatska manjina ostvaruje svoja zagarantirana prava. Szöllősy je predstavio sistem manjinske samouprave u Mađarskoj, dok je Sárközi govorila o značaju kulturnih praksi kod gradišćanskih Hrvata u Mađarskoj i njihovoj prekograničnoj suradnji s gradišćanskim Hrvatima u Austriji. **Francesca Sammartino**, predstavnica Hrvata iz Italije (Molisea), govorila je o djelovanju nevladinih udruga moliških Hrvata i istaknula da se među njima najviše ističe *Fondacija Augustina Piccoli*, koja se najozbiljnije bavi promoviranjem kulture moliških Hrvata. Sammartino je istaknula da Italija svojim ustavom ne priznaje manjine, te da Hrvati od talijanske države ne dobivaju nikakvu institucionalnu potporu, te se stoga moraju oslanjati na druge izvore financiranja svojih kulturnih praksi. **Anca Svetlana Facraci**, predstavnica Hrvata iz Rumunjske (Karaševo), govoreći o zajednici Hrvata u Rumunjskoj predstavila je mehanizme putem kojih tamošnji Hrvati uživaju svoja manjinska prava i istaknula da je jedna od najpozitivnijih stvari u Rumunjskoj to što Hrvati imaju svog manjinskog zastupnika u parlamentu čiji je mandat u punom kapacitetu. **Ljubomir Grzetić**, predstavnik hrvatske manjine iz Crne Gore, predstavio je sustav zaštite nacionalnih manjina u Crnoj Gori i istaknuo je činjenicu da su Hrvati dobro integrirani u crnogorsko društvo, te da imaju odgovarajuće mehanizme na raspolaganju za zaštitu svog identiteta. Grzetić je istaknuo da hrvatska manjina danas ima ministricu u vladi, pomoćnika ministra, zagarantirani mandat u crnogorskom parlamentu, te dva zastupnika u Kotoru i Tivtu.

Položaj mladih u hrvatskim zajednicama

Marin Knezović, koordinator HMI za manjine, za *Hrvatsku riječ* je izjavio:

»Ovaj susret je rezultat Foruma manjina koji je organiziran prošle godine od strane Hrvatske matice iseljenika, koji je imao za temu položaj mladih u hrvatskim zajednicama. Zaključak je tada bio da treba dati posebnu pozornost mladima i prijedlog je bio upravo ovaj Forum hrvatske mladeži, koji smatram da se organizira na najboljem mjestu gdje danas živi hrvatska manjina, a to je Tavankut. Cilj ovakvog Foruma je povezivanje i upoznavanje mladih Hrvata u europskim zemljama, da ne djeluju izolirano, da se ne osjećaju samima, da imaš ljude širom svijeta s kojima dijeliš tu svoju sudbinu, s kojima imaš mnogo toga zajedničkog, ali i neka različita iskustva s kojima možeš to podijeliti.«

On je istaknuo i kako danas mladima nije interesantna tradicijska kultura i zbog toga projekti koji se vezuju za tradicijsku kulturu moraju biti osuvremenjeni.

»Programi u koje želimo uključiti mlade moraju dobiti nešto novo, nešto posebno, o tome ćemo razgovati na ovogodišnjem Forumu manjina koji sada najavljujem da će se održati u Zagrebu 24. studenog, gdje će se raspravljati o odnosu prema tradicijskoj kulturi i u kojoj mjeri tradicijska kultura može ostati osnova identiteta hrvatske manjinske zajednice, odnosno kako se treba preoblikovati da bi ona ostala takva«, rekao je Knezović.

Kordinator Foruma u ime Hrvatskog nacionalnog vijeća **Dar-ko Baštovanović** nam je izjavio:

»Ideja za organiziranje jednog ovakvog foruma potekla je na XXII. *Forumu hrvatskih manjina* u Hrvatskoj matici iseljenika. Delegacija predstavnika Hrvata iz Vojvodine u kojoj su tada, osim mene, bili i **Mato Groznica** i **Dar-ko Sarić Lukendić**, predložila je da prvi takav susret bude u Vojvodini i tada su se koordinatori u Matici složili zato što je hrvatska autohtona manjina u Srbiji jedna od najbrojnijih i najvećih. Smatrali smo da je neophodno da se sami sunarodnjaci iz država u kojima je hrvatska manjina u statusu tradicionalnih manjina bolje upoznaju, povežu i da se kroz ovakve, formalne susrete, unaprijedi buduća suradnja. Okupili smo dvadesetak sudionika, došli su nam sunarodnjaci iz mađarskog dijela Gradišća, iz mađarskog dijela Baranje, predstavnici bokeljskih Hrvata iz Crne Gore, predstavnica moliških Hrvata iz Italije, predstavnica karaševskih Hrvata iz Rumunjske te predstavnici Hrvata iz Srbije točnije srijemski, šokački i bunjevački Hrvati.«

I. D.

Juraj Bahník, predsjednik Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba

Česi Zagrebu, Zagreb Česima

*Republika Hrvatska i Grad Zagreb omogućavaju nacionalnim manjinama integraciju u hrvatsko društvo s vlastitim identitetom, ne samo deklarativno nego i u svakodnevnom kulturnom i javnom životu * Ako domicilna sredina prijateljskim odnosom omogući manjini integraciju u društvo s vlastitim identitetom, tada dobiva dvostruko: dobiva ljude koji, zajedno s njima, u svakodnevnom životu, doprinose, grade i stvaraju bolje danas i sutra i kvalitetniju i bogatiju kulturnu baštinu*

Znao sam da Česi žive i u Hrvatskoj, ali o njihovoj organiziranosti kao nacionalne manjine i o njihovom sudjelovanju u javnom životu nisam znao skoro ništa. Pretpostavljam, kao i većina naših čitatelja. To je bio povod za razgovor s predsjednikom Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba **Jurajem Bahnikom**. Tako smo razgovarali o dugoj tradiciji organiziranog djelovanja zagrebačkih Čeha, osnivanju Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba, to o aktualnim projektima češke nacionalne manjine u području kulture, odgoja, obrazovanja, izdavaštva i drugih djelatnosti.

Kada je osnovano Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba i što propisuju zakonske odredbe kojima je omogućeno osnivanje manjinskih nacionalnih vijeća Grada Zagreba?

Prema Ustavnom zakonu o pravima nacionalnih manjina, usvojenom 2002. godine, u jedinicama samouprave na čijem području pripadnici pojedine nacionalne manjine sudjeluju s najmanje 1,5 posto u ukupnom stanovništvu jedinice samouprave, u jedinicama lokalne samouprave na čijem području živi više od 200 pripadnika pojedine nacionalne manjine, te u jedinicama područne, regionalne samouprave na čijem području živi više od 500 pripadnika nacionalne manjine, pripadnici svake takve nacionalne manjine mogu izabrati vijeće nacionalnih manjina. S obzirom na to da Grad Zagreb ima status jedinice regionalne samouprave, te da je u njemu, prema popisu stanovništva iz 2001. godine, živjelo 813 Čeha, *Česká beseda* Zagreb sastavila je listu od 25 kandidata za Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba i ponudila je biračima u Zagrebu koji su se u biračkom popisu, njih tada 697, izjasnili kao Česi. Nakon uspješno provedenih izbora, gradonačelnik Grada Zagreba sazvao je prvu konstituirajuću sjednicu Vijeća za 11. srpnja 2003. godine, a Ministarstvo uprave je 24. listopada iste godine upisalo Vijeće u Registar vijeća, koordinacija vijeća i predstavnika nacionalnih manjina. Svake četvrte godine na izborima koje raspisuje Vlada Hrvatske bira se novi saziv Vijeća. Nakon provedenih izbora vijećnici iz svojih redova biraju predsjednika i zamjenika predsjednika.

Je li Vaša funkcija predsjednika profesionalna, dakle, plaćena? Koje su nadležnosti Vijeća, kako se financira i koliko ima članova?

Vijeće ima profesionalnog tajnika. Predsjednik, zamjenik predsjednika i članovi Vijeća svoje dužnosti obavljaju na dragovoljnoj osnovi, a za svoj rad primaju naknadu troškova koje su imali u obavljanju poslova za Vijeće i naknadu za rad predstavničkih tijela. Plaća tajnika i navedene naknade financiraju se iz proračuna Grada Zagreba. Vijeće je institucija manjinske samouprave izabrana s ciljem unapređivanja, očuvanja i zaštite položaja pripadnika češke nacionalne manjine na području Grada Zagreba, te

radi sudjelovanja u javnom životu i upravljanju lokalnim poslovima u jedinici regionalne samouprave, dok češku i slovačku nacionalnu manjinu u Hrvatskom saboru zastupa jedan zastupnik. U aktualnom sazivu Sabora to je **Vladimir Bilek**. Sadašnji saziv ima 25 članova Vijeća, a izabran je 2015. godine. Predstavlja 835 Čeha, koliko ih živi u Zagrebu, prema popisu stanovništva iz 2011. godine. Posebnu pozornost Vijeće posvećuje podupiranju kulturne i prosvjetne djelatnosti *Česke besede* Zagreb, te brine o očuvanju češkog jezika, kulture i tradicije i kroz druge oblike svoga rada i brojne kontakte s nadležnim tijelima i institucijama u Zagrebu, Hrvatskoj i Češkoj. Primjerice, u nakladi Vijeća do sada je izdano 6 naslova u devet knjiga, od toga 3 na hrvatskom i češkom jeziku, te 76-minutni film pod naslovom *Česi Zagrebu – Zagreb Česima*, produciran u češkoj i hrvatskoj verziji.

Koliko češka nacionalna manjina sudjeluje u javnom životu?

Češka nacionalna manjina u Hrvatskoj ima 31 kulturno-prosvjetnu udrugu, koje se sve nazivaju *českim besedama* i prema mjestu i gradu gdje djeluju, osim u Bjelovaru gdje udruga nosi naziv *Česká obec Bjelovar*. U gradu Daruvaru djeluju češka osnovna škola i dječji vrtić te Novinsko izdavačka ustanova *Jednota*. U Općini Končanica također imamo češku osnovnu školu i vrtić. Svi su oni udruženi u krovnu udrugu pod nazivom Savez Čeha u Republici Hrvatskoj sa sjedištem u Daruvaru. Ove udruge i ustanove značajno su prisutne u javnom i kulturnom životu svojih sredina. U nizu sredina to su jedine kulturno-prosvjetne udruge, pa u njihovom radu sudjeluju svi stanovnici zainteresirani za obogaćivanje kulturnog života u svojim mjestima. Sukladno odredbama izbornih zakona u Hrvatskoj je osigurana zastupljenost pripadnika češke nacionalne manjine od lokalne, preko regionalne do državne razine, što također jamči sudjelovanje u javnom životu. Za češku manjinu u Hrvatskoj kažu da je ponajbolje organizirana češka manjinska zajednica u svijetu. Uz dobru organiziranost i blagodati koje kroz legislativu, ali i u praksi, pruža prijateljska životna sredina u Hrvatskoj, češka nacionalna manjina uspijeva održati svoj jezik, tradiciju i kulturu. Hrvatska i Grad Zagreb omogućavaju nacionalnim manjinama integraciju u hrvatsko društvo s vlastitim identitetom, ne samo deklarativno nego i u svakodnevnom kulturnom i javnom životu.

Ima li češkog jezika na programima radijskih i televizijskih postaja na lokalnoj i državnoj televiziji?

Češki jezik pojavljuje se u prilogima informativnih radio i televizijskih emisija i emisijama namijenjenim nacionalnim manjinama. Državna televizija jednom tjedno emitira multinacionalni magazin *Prizma* a periodično emisiju pod nazivom *Manjinski mozaik*. Neke lokalne radijske i televizijske postaje također imaju emisije o nacionalnim manjinama s prilogima o Česima. Najdugovječnija je emisija na češkom jeziku Radio Daruvara koja se emitira od svibnja 1968. godine kada je ta lokalna radijska postaja i osnovana. Emitira se svakodnevno, kroz tjedan po pola sata, a nedjeljom sat vremena. Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba ima svoju web stranicu koja se financira, kao i cjelokupno djelovanje Vijeća, iz proračuna Grada Zagreba.

Postoji li i sada u tiskanom obliku mjesečnik *Spolkové zprávy*, koji izdaje *Česká beseda* Zagreb. Kako ide distribucija ovog mjesnička?

Česká beseda Zagreb već 60 godina u kontinuitetu izdaje svoje interno informativno glasilo na češkom jeziku pod nazi-

vom *Spolkové zprávy* kojim svoje članstvo informira o proteklom aktivnostima i najavljuje predstojeće događaje. Svakom članu šalje se primjerak na njegovu kućnu adresu.

Imate članstvo u koordinaciji nacionalnih manjina Grada Zagreba. Što to znači u praksi?

Na području Grada Zagreba žive pripadnici 22 nacionalne manjine. Njih 19 imaju izabrana vijeća ili predstavnike koji su potpisivanjem sporazuma, na temelju Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina, osnovali Koordinaciju vijeća i predstavnika nacionalnih manjina Grada Zagreba. To u praksi znači da vijeća i predstavnici manjina Grada Zagreba, koji inače djeluju kao samostalne pravne osobe, imaju jedno tijelo koje objedinjuje njihove zajedničke interese i ovlašteno je predlagati tijelima Grada Zagreba mjere za unapređenje položaja nacionalnih manjina. Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba član je i Koordinacije vijeća i predstavnika češke nacionalne manjine u Hrvatskoj koja na sličan način objedinjuje rad vijeća i predstavnika češke manjine iz cijele Hrvatske.

Kada je započelo organizirano djelovanje Čeha u Zagrebu?

Česi u povijesti Zagreba imaju dugu tradiciju, kada se uzme u obzir da je prvi zagrebački biskup u 11. st. bio Čeh po imenu *Duh*. Brojnost i osjećaj nacionalne pripadnosti zagrebačkih Čeha već u 19. stoljeću bili su temelj osnutka *Česke besede*, koju je 14. listopada 1874. godine utemeljio **Josef Václav Frič**, češki domoljub, publicist, političar i pjesnik, u to vrijeme urednik zagrebačkih novina *Agrar Zeitung*. Od tada *Česká beseda* Zagreb djeluje u kontinuitetu. Najstarija je udruga Čeha u Hrvatskoj i jedna od najstarijih u Europi. *Česká beseda* Zagreb bila je među inicijatorima stvaranja *Čehoslovačkog saveza*, koji je osnovan 1921. godine u Osijeku, a danas je članica Saveza Čeha u Republici Hrvatskoj sa sjedištem u Daruvaru. Glavno poslanje *Besede* je briga za češki jezik, kulturu i tradiciju češke manjine te briga za Češki narodni dom, izgrađen 1937. godine, kao središte kulturne i prosvjetne djelatnosti zagrebačkih Čeha. Prva kazališna predstava na češkom jeziku u *Besedi* je odigrana već godinu dana nakon njenog osnutka (1875.), predstave se igraju i danas. Knjižnica, koja danas ima više od 9.000 naslova, utemeljena je 1882. Češka dopunska škola pokrenula je učenje češkog jezika u Zagrebu godine 1922. Na očuvanju češkog jezika, kulture i tradicije predano rade i vrijedni članovi folklornih sekcija, mješovitog pjevačkog zbora i drugih sekcija. Djelovanje zajednice zagrebačkih Čeha novu je snagu dobilo izborom prvog sastava Vijeća češke nacionalne manjine Grada Zagreba 2003. godine. Od tada do danas ostvaren je velik napredak kroz realizaciju zajedničkih kulturnih, prosvjetnih, izdavačkih i drugih projekata.

Kakva je situaciju u svezi učenja češkog jezika u Zagrebu?

Organizirano učenje češkog jezika u Zagrebu započelo je 1922. godine u okviru Češke dopunske škole *Česke besede* Zagreb. Kroz Češku dopunsku školu od tada su prošle generacije učenika i učitelja, svjedočila je mnogim povijesnim događajima u glavnom gradu Hrvatske, mijenjala status, mjesta i načine rada, ali je opstala. Tako je dočekala i uspostavu demokratske i samostalne Hrvatske koja se svojim Ustavom, Ustavnim zakonima obvezala na poštivanje prava nacionalnih manjina i drugih temeljnih prava i sloboda čovjeka i građanina. Prema

članku 1. Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina, nacionalne manjine u Hrvatskoj ostvaruju pravo na odgoj i obrazovanje na svom jeziku i pismu. Pri tome se nisu mijenjale niti ukidala prava nacionalnih manjina na odgoj i obrazovanje stečena prema ranijim propisima, odnosno na temelju međunarodnih ugovora u kojima je Hrvatska ugovorna strana. Znači, pripadnici manjina mogu nadograđivati svoje ranije izgrađene oblike odgoja i obrazovanja i uživati novine i blagodati koje donose novi propisi. Od školske 2006./07. godine učenje češkog jezika i kulture u Zagrebu odvija se po modelu C i integrirano je u hrvatski školski sustav. Iz razloga poštivanja tradicije u našim je krugovima zadržan kolokvijalni naziv *Češka dopunska škola*. Škola ima u programu učenje i očuvanje češkog jezika i pisma, kulture te poznavanje zemljopisa i povijesti Češke kao zemlje naših predaka. Nastava se održava jedanput tjedno. Važan dio programa učenja češkog jezika i kulture je višednevno edukativno putovanje (školska ekskurzija) učenika osnovne i srednje škole, kao i polaznika češkog dječjeg vrtića-igraonice u Češku. Vijeće češke nacionalne manjine Grada Zagreba uključeno je u organiziranje i potporu nastavi češkog jezika i kulture. Aktivno je uključeno u praćenje i provođenje Zakona o odgoju i obrazovanju na jeziku i pismu nacionalnih manjina i zajedno s nadležnim tijelima Češke *besede* Zagreb nastupa prema Ministarstvu znanosti i obrazovanja, Gradskom uredu za obrazovanje i sport i drugim tijelima kada treba riješiti pitanja vezana uz funkcioniranje Češke dopunske škole.

Što se događa u kulturnom životu češke manjine? Koji se projekti tu provode?

Kao ilustraciju kulturnog života češke manjine u Hrvatskoj iznosim pregled kulturnih događaja i priredbi koje Savez Čeha u RH organizira tijekom ove godine: Smotra amaterskih kazališnih skupina, Festival dječjih pjesama, Smotra dječjeg folklor, kazališta, lutkarskih i literarnih skupina *Naše jaro*, Proljetni tonovi Jana Vlačinskog, Smotra puhačkih orkestara, Etno dan, Smotra pjevačkih zborova i skupina, Simpozij o češkom jeziku, Smotra glazbenih skupina, *Vonička*. Žetvene svečanosti, najveća kulturna manifestacija hrvatskih Čeha, održavaju se svake druge godine, prethodne su bile 2016. a nove će se održati 2018. godine. Pripadnici češke manjine sudjelovali su i na Lipovljanskim susretima, Večeri nacionalnih manjina u Bjelovaru, Smotri kazališnih amatera Hrvatske, Folklornom festivalu u Bautzenu/Budyšinu (Njemačka), Danima slavenske kulture u Uherském Hradištu, Festivalu češke dijaspe u Pragu te folklornim, jezičnim i drugim edukativnim seminarima i kampovima u Češkoj. Također, nekoliko folklornih i kazališnih skupina iz Češke gostovalo je kod naših manjinskih udruga u Hrvatskoj. Osim toga, svaka naša *česká beseda* ima i bogatu produkciju vlastitih kulturnih programa. Primjerice, *Česká beseda* Zagreb bilježi više od 50 raznih kulturnih akcija i događaja kroz godinu dana. Novinsko-izdavačka ustanova *Jednota* izdaje istoimeni tjednik na češkom jeziku, mjesečni dječji časopis *Dětský koutek*, periodični časopis *Přehled* i godišnjak *Český lidový kalendář*. Osim toga, tiska i knjige i udžbenike na češkom jeziku za potrebe čeških osnovnih škola u Hrvatskoj.

Što biste istaknuli, govoreći o povijesnoj vezi Čeha i Hrvata?

Poveznica između dva naroda, Hrvata i Čeha, je zaista mnogo i teško ih je sve nabrojati. Zato bih ovdje spomenuo neke koje

možda nisu najvažnije ali su zanimljive. Mnoge istaknute osobe iz hrvatske povijesti, politike, znanosti, umjetnosti, gospodarstva i drugih djelatnosti su češkog porijekla, mnogi iz Hrvatske su studirali ili djelovali u Češkoj, a neki su, primjerice, bili oženjeni Čehinjama. Hrvatski sabor je početkom 20. stoljeća projektirao Čeh **Lav Kalda**, Banske dvore, današnje sjedište Vlade Hrvatske, početkom 19. st. sagradio je graditelj iz Moravske **Ivan Eihter**, ulice zagrebačkog Donjeg grada i poznato groblje Mirogoj projektirao je Čeh **Rupert Melkus**, a među zagrebačkim arhitektima poznati su **Vjekoslav Bastl** i **Bartolomej Felbinger**, također Česi. *Kuću koja pleše*, nakon Karlovog mosta i Hradčana, treću znamenitost u Pragu koju turisti najviše fotografiraju, projektirao je Hrvat **Vlado Milunić**. U Pragu su se školovali skladatelj **Vatroslav Lisinski**, **Nikola Tesla**, književnik **August Šenoa**, koji je također češkog porijekla i mnogi drugi. U Pragu je kao profesor na Akademiji likovne umjetnosti djelovao slikar **Vlaho Bukovac**, a kao znanstvenik **Vladimir Prelog**. Drugi naš nobelovac, **Lavoslav Ružika**, po ocu je također češkog porijekla. **Josip Juraj Strossmayer** izabran je 1888. za počasnog građanina Praga, a 1925. dobio je i svoj trg. Prvi predsjednik Čehoslovačke **Tomáš Masaryk** od svih stranaca ima najviše ulica u Hrvatskoj, u čak osam gradova i naselja. Skupina splitskih studenata u Pragu je skovala plan koji je izrodio HNK *Hajduk*. Od 17 predsjednika Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti samo dvojica nisu rođena u Hrvatskoj i oba su Česi, kemičar **Gustav Janeček** i filozof **Albert Bazala**. Svoje su žene u Češkoj pronašli i **Nikola Šubić Zrinski**, **Josip Jelačić** i **Stjepan Radić**. Radić je, kroz svoj politički rad promicao i hrvatsko-češke veze, a češki jezik je znao toliko dobro da je na njemu pisao i književna djela. O međusobnoj bliskosti Hrvata i Čeha govori, između ostalog, i činjenica da su se bohemizmi u hrvatskom jeziku, kao što su riječi časopis, mladež, obzor, pokus, skromnost, stroj, tlak, ustroj, vlak, vodopad, zaklada udomačili toliko da se i ne smatraju posuđenicama ili tuđicama. Hrvati su od Čeha preuzeli pjesmu *Ja se konja bojim* i melodiju za najpopularniju crkvenu pjesmu *Zdravo, Djevo, kraljice Hrvata*.

Jesu li Česi bili među pionirima turizma u Hrvatskoj?

Česi jesu bili među pionirima turizma u Hrvatskoj. Zahvaljujući njima razvili su se turistički centri Baška, Crikvenica, Kaštela, Kupari i mnogi drugi. Promatrajući ponašanje čeških turista na Jadranu, stanovnici naših mjesta na obali počeli su priželjkivati tzv. *češki život*, jer su mislili da Česi sve dane svog života provode uživajući na plaži i u hotelima i odmaralištima. Znamo da nije baš tako, jer inače ne bi razvili tako respektabilno gospodarstvo kakvo je Češka imala i danas ima. Kad govorimo o uzajamnim odnosima Čeha i Hrvata, mislim da je posrijedi i nešto više od tradicionalno dobrih odnosa između dvije zemlje. Radi se o otvorenom prijateljstvu i simpatijama između hrvatskih i čeških ljudi. To se odnosi i na Čeha iz Češke, ali i na nas koji kao potomci čeških doseljenika već više od dva stoljeća živimo u Hrvatskoj. I to je najbolja formula za suživot koju bih želio u zaključku istaknuti. Ako domicilna sredina prijateljskim odnosom omogućiti manjini integraciju u društvo s vlastitim identitetom, tada dobiva dvostruko. Dobiva ljude koji, zajedno s njima, u svakodnevnom životu, doprinose, grade i stvaraju bolje danas i sutra i kvalitetniju i bogatiju kulturnu baštinu.

Zvonko Sarić

Školska zgrada koje više NEMA

Nekadašnja čikerijska škola (koje više nema) ponovno je tema ove rubrike zbog pronađenog crteža na kojem se u potpunosti vidi izgled školskog objekta srušenog devedesetih godina prošlog stoljeća. Nalazila se na rubu šume u blizini čikerijskog križa i bila je s tri strane okružena šumom. Sada je zelenilo prekrilo i ovu lokaciju.

Crtež škole objavljen je u knjizi *Čorsokak Čikerija Valérie Beszédes* u izdanju Međupćinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture Subotica 2007. godine. Istražujući predanja među stanovnicima Čikerije i dokumenta Povijesnog arhiva, Beszédes je u knjizi prikazala različite aspekte života u ovom neobičnom i zanimljivom kraju, između ostalog i školovanje. Već od 1861. godine postojala je škola (ne ova na crtežu). Za potrebe školskog objekta iznajmili bi salaš, a tijekom osam godina roditelji su izdvajali sredstva za učiteljevu plaću. Tijekom 1874. godine 13 salašara podnijelo je molbu školskoj upravi grada za izgradnju nove škole, spremnih preuzeti dio troškova izgradnje objekta. Izrađen je i projekt, ali nije realiziran iz nepoznatih razloga, a đaci su usmjereni ka Šebešiću. Čak je i veći dio školskog nameštaja tamo preseljen.

Novi školski objekt na Čikeriji s učionicom i učiteljskim stanom podignut je tek kasnije, 1906. godine, to je zgrada prikazana na crtežu, a upamćena i među djecom koja su ovdje pohađala nastavu. Polovicom prošlog stoljeća čikerijska škola imala je 180 đaka. Vremenom je u čikerijskom šoru bilo sve manje stanovnika, pa i djece, a škola je ovdje zatvorena za sva vremena, potom i porušena. I crtež i fotografija su iz prošlih vremena.

Pred zakonom svi su jednaki?

Jedna od bitnih tekovina francuske građanske revolucije bila je to da je proklamirano da su pred zakonom svi jednaki: i najviši plemići, uključujući i kralja, ali i posljednji siromašni građanin bez ikakvog imetka. Vrhunski dokaz ove teze bila je to da je i sam kralj odgovarao za svoje grijeha prema francuskom narodu i svoj život je okončao pod giljotinom. Od tih krvavih vremena proteklo je mnogo vode Senom ali i Dunavom i čini mi se da je, s vremena na vrijeme, ovaj osnovni zakonski princip često »malo šantao«. Nije slučajno što su sredinom XIX. stoljeća, kada je »novi kapitalistički svijet« počeo svoj razvoj, nastali razni

Propisna gradilišna tabla

politički pokreti: socijalistički, komunistički, liberalistički, anarhistički itd. Osnovni razlozi su bili što je uočeno da vladajuća klasa (elita) itekako zlorabi »zakon jednakosti pred zakonom« kada je njen interes bio u pitanju. Misao »ako nema zakona, onda nema ni društva« uvijek je tema, već i u antičkim grčkim tragedijama. Od svih spomenutih pokreta najviše su napadani anarhisti, jer su oni kao bili za »bezakonje«. Uprošćeno, tzv. plemeniti anarhizam tvrdio je da nitko ne može vladati nad drugim čovjekom ni u ime države (nositelja zakona) ni u ime Boga (tvorca Božjih zakona). Sasvim je prirodno da vladajućem sloju ovakve ideje nisu bile simpatične.

»Sve životinje su jednake«

Engleski pisac **George Orwell** (pseudonim) 1945. godine objavio je svoj alegorijski roman *Životinjska farma* u kojem je glavni moto »sve životinje su jednake, a neke životinje su jednakije«. Radi se o tome da na jednoj farmi životinje preuzimaju vlast i početna demokratska vladavina prerasta u diktaturu. Mnogi su smatrali da je Orwellova alegorija kritika prije svega ponašanja rukovodstva tadašnjeg Sovjetskog Saveza, koju je (kritiku) započeo još od građanskog rata u Španjolskoj i tijekom II. svjetskog rata. Živjeći u »soc-realizmu« i sami smo bili svjedoci principa: svi su jednaki, ali neki su jednakiji. Ako je netko želio biti viši rukovodilac, morao je biti član KPJ. Istina je i to da ako je neki pouzdani rukovodeći partijski kadar načinio neku

katastrofalnu grešku, on je smijenjen. Ali i osiguran, tako što je sklonjen na neko drugo manje zahtjevno radno mjesto, npr. postao je savjetnik. Nakon jednogumlja stigao je i do naših prostora višepartijski sustav, formalno »višeumlje«, svatko može slobodno izraziti svoje mišljenje da kritizira i najvišeg rukovodioca naše domovine. No, takvi ljudi ne smiju smetnuti s uma da i kritizirani imaju pravo »vratiti kritiku«, što uveliko i žestoko čine. Dobri član vladajuće partije na položaju istovremeno je i »moja zlatna tunjica« iz one narodne izreke. Ako, primjera radi, prvi čovjek grada prijeti sugovorniku čupanjem grkljana ili betonskim cipelama, onda se ovo neprimjereno ponašanje s najvišeg vrha naše domovine pravda da je on to činio zato jer su ga htjeli natjerati da krade. Čovjek je poštenim radom zaradio jednu kućerinu i

Gradilište hotela Gloria

bazen i nema potrebe da krade. Neki smatraju da je ovo moderna bajka za one koji vjeruju u čarobnu vilu. Bez dokaza se ne može ništa tvrditi, jer onda u »pravnoj državi« ideš na sud zbog klevetanja.

Tko mora postaviti gradilišnu tablu?

Koliko je meni poznato građevinska ali i komunalna inspekcija je pod rukovodstvom našeg poštenog gradonačelnika. Pitam se kako je onda moguće da je na jednom gradilištu u centru grada na malom ali urednom gradilištu »Mađarske medijske kuće« postavljena zakonom propisana gradilišna tabla, s brojem odobrenja za gradnju i rokovima, dok u slučaju drugog gradilišta, zvanog *hotel Gloria*, to nije učinjeno. Dok se ne postavi propisana tabla, s punim pravom možemo sumnjati da je ovo »nelegalno« gradilište, jer se ne vrši sanacija (i onda treba tabla) nego se objekt nadograđuje. Znam, takva tabla košta, ali ispada da su ipak neki jednakiji nego drugi. Možda se spomenute dvije inspeksijske službe ne mogu dogovoriti čija je nadležnost kazniti nepoštivaoca zakona ili, ne daj Bože, zaustaviti nelegalnu gradnju. Dok se oni dogovaraju, objekt raste, a možda će se kasnije i legalizirati.

Održan 13. Međunarodni festival organskih proizvoda **Biofest**

U Vojvodini pad, a u Subotici rast

***Tijekom 2016. godine došlo do pada površina u organskoj proizvodnji u Vojvodini,
dok je na jugu i istoku Srbije došlo do drastičnog povećanja *
Iskustva Hrvatske u organskoj proizvodnji mnogo mogu pomoći Srbiji***

Subotička Udruga *Terra's*, prva organizacija u Srbiji i regiji čije je prioriteto područje razvoj organske proizvodnje, organiziralo je od 11. do 13. listopada, u suradnji s Otvorenim sveučilištem Subotica 13. Međunarodni festival organskih proizvoda *Biofest*, ovoga puta na temu »IT sektor – organska vizija budućnost«. Tijekom trajanja festivala, održani su izložba uz degustaciju organskih proizvoda, panel diskusije i predavanja, Dan otvorenih organskih farmi, »Sat za povoljnu organsku kupovinu« te dodijeljena priznanja za bioproizvod (organski čips od jabuke tvrtke *All natural food* iz Nove Pazove) odnosno bioproizvođača godine (**Nurdin Mujkanović** iz Iriga koji na Fruškoj gori uzgaja orahe i kaj-sije).

IT sektor i (organska) poljoprivreda

Jedna od panel diskusija bila je na temu »Iskustva, mogućnosti i perspektive IT sektora u (organskoj) poljoprivrednoj proizvodnji«.

»Na njoj je, među ostalim, predstavljeno šest projekata odnosno aplikacija, programa koji će pomoći organskom proizvođaču prilikom popunjavanja dokumentacije, koja je vrlo komplicirana kada je u pitanju organska proizvodnja. Također su urađena softverska rješenja vezana za dobivanje podataka u vezi sa zemljom, meteorološkim uvjetima itd. Ono što smo saznali na ovoj raspravi jest

da se određeni programi rade tako da bi ih lokalne samouprave trebale kupiti, a da budu besplatni za farmere. Dali su nam smjernicu za dalji rad i za razgovore na lokalnoj i pokrajinskoj razini da se vidi na koji način se mogu otkupiti ta softverska rješenja. Isto tako, nama je to jedna smjernica kako da usmjerimo edukaciju. Najvjerojatnije ćemo promijeniti cijeli koncept *Biofesta*, organizirat ćemo ga u zimskom razdoblju kada poljoprivrednici mogu doći na edukacije s određenom temom radioničarskog tipa, uz njihovo upoznavanje primjerice s aplikacijom i na koji način mogu rukovati s tim alatom«, kaže projekt menadžerica Udruženja *Terra's* **Snježana Mitrović**.

Sudionike ove rasprave neugodno je iznenadio podatak koji su prenijeli predstavnici Ministarstva poljoprivrede, a to je da je tijekom 2016. godine došlo do pada površina u organskoj proizvodnji u Vojvodini, dok je na jugu i istoku Srbije došlo do drastičnog povećanja. To je, kako ističe Mitrović, tema za analiziranje i *Terra's* će ovih dana uraditi prijedlog aktivnosti na razini Vojvodine i razgovarati s predstavnicima Tajništva za poljoprivredu o tome koje korake poduzeti u pravcu razvijanja organske proizvodnje u Pokrajini.

S druge strane, u Subotici je došlo do povećanja ovih površina. Naime, prema Akcijskom planu koji je *Terra's* usvojio 2015. godine, u Subotici je 2014. pod organskom proizvodnjom bilo 150 hektara, a ove godine na teritoriju grada ima 450 hektara. Došlo je i do povećanja broja proizvođača i prerađivača, s tim što su neki odu-stali, neki nisu dobili certifikat, ali su se pojavili novi.

Iskustva Hrvatske u organskoj proizvodnji mnogo mogu pomoći Srbiji, ističe Mitrović, podsjećajući kako su ove dvije zemlje 2000. godine zajedno krenule u ovu proizvodnju, ali je Hrvatska mnogo više napredovala.

»Kako ne bismo ponovili greške i brže napredovali, pomoći će nam razmjena iskustava i informacija, zajednički rad, a i njima, iako su razvijeniji u području organske proizvodnje, treba iskustva i stjecat ćemo ga zajedno na studijskim putovanjima, pogotovo u Austriji«.

Organic bridge

Druga panel diskusija održana u okviru ovogodišnjeg *Biofesta* bila je posvećena doprinosu međunarodnih projekata na razvoj organske proizvodnje u regiji. Jedna od sudionica panela bila je

Nijanse za portret budale

Drugo lice Subotice

Budala se, kao što to praksa svakodnevno potvrđuje, može biti na mali milijun načina, neovisno o tomu gradiš li taj imidž u kontinuitetu do lika ministra-estradnog pjevača ili u afektu kao anonimni rušitelj. Ali... ma koliko posao pravljenja budale od sebe i statusno i načinski bio različit, ovaj drugi čini se bar jednako zanimljivim kao i prvi.

Uzmimo, recimo, kao primjer budalu (ili više njih) koja je u svojstvu NN građan(in)a prije nekoliko dana (vjerojatniji termin zacijelo bi bio: noći) polupala ploču koja se nalazi u podnožju spomenika *Risar*u na Trgu republike, dakle u samom centru Subotice. Sam Bog zna što ga (ih) je na taj čin motiviralo: puka obijest potpomognuta viškom maligana, netrpeljivost prema Nekome ili Nečemu ili možda dugo potiskivani akt bunta zbog estetskog neslaganja s autorskim rješenjem lika čovjeka koji kosi? Naravno, razlog može biti i neki četvrti ili šesnaesti, ali s ulaskom u tajne koje se kriju u glavama budala muku muče i za to najstručniji ljudi.

Ono što je od samog čina budale u ovom slučaju zanimljivije svakako je tzv. izostanak reakcije nadležnih i javnosti. Nigdje, recimo, policijskog priopćenja da je čin rušenja ploče registriran i da se zbog toga – kao i u mnogim drugim sličnim slučajevi-

ma – provode ustaljene mjere tapkanja u mjestu; nigdje osude gradonačelnika da je na taj način gotovo pod njegovim radnim prozorom učinjen drski pokušaj rušenja idiličnog suživota građana Grada u kom živi dvadeset i... (šest?) nacionalnih zajednica; nigdje priloga ili članka u lokalnim medijima o tome da je posljednje *kalapačanje* (u prijevodu na konkretni slučaj: udaranje tvrdim predmetom po tvrdom predmetu) zapravo samo nastavak davno započete prakse rušenja spomeničkog naslijeđa Subotice (od bombaškog napada na spomen-ploču ispred Gimnazije, preko rušenja poprsja **Matije Gupca** u Tavankutu, do grobova na Židovskom i Kerskom groblju, recimo).

Najzanimljivija, međutim, u tom nizu zanimljivosti svakako je reakcija većeg dijela javnosti, jer nje, naravno, kao i u mnogim drugim slučajevima jednostavno – nema! Obični građanin tako će, recimo, u većini slučajeva mirno proljetos proći Ulicom Sándora Petőfija, ne pitajući se tko je i zašto počupao gelegunje koje su do jučer tamo stajale. Isti taj građanin mirno će proći i Ulicom Dimitrija Tucovića bez ikakve znatiželje da vidi građevinsku ploču (koje nema) tko, što i do kada gradi? Isti taj građanin i sada mirno prolazi pokraj spomenika *Risar*u, ne primjećujući oštećenu ploču u njegovu podnožju.

I... što bi se nakon ovih primjera moglo zaključiti do li: običan građanin dragovoljno prihvaća da ga budalom prave budale ili oni koji se budalama prave.

Z. R.

direktorica Lokalne razvojne agencije Valpovo-Petrijevci, jednog od partnera *Terraša* u projektu *Organic bridge*, **Lidija Maurović Koščak**. Ona je navela da Hrvatska ima više hektara pod ekološkom proizvodnjom nego Srbija i da su ulazak u Europsku uniju i cijena poticaja sigurno bili motivirajući za bavljenje organskom proizvodnjom.

»Ipak, moram reći da smo, u odnosu na druge europske zemlje, na samim počecima. Ono što nedostaje jeste organizirano tržište, ne možemo se oslanjati na postojeće tržišne lance, koji nisu najbolje rješenje niti za ekološke niti za male, konvencionalne proizvođače. Moramo tražiti i razvijati nove modele tržišta. Mjere u Hrvatskoj koje se tiču razvoja tržišta izostaju, što je glavna prepreka za razvoj organske proizvodnje. Sreća u nesreći je što imamo europske projekte s kojima možemo učiniti nešto po tom pitanju,

pa nam je u planu osnivanje Centra za organsku proizvodnju.«

Partner u spomenutom projektu je i Centar za organsku proizvodnju u Selenči, čija je projekt koordinatorica **Biljana Viduka** među ostalim govorila o prekograničnoj suradnji s Hrvatskom. Ističući da je ona veoma dobra, navela je inicijativu Vukovarsko-srijemske županije da se i kod njih formira centar po istom modelu kao u Selenči, što se zajedničkim snagama i dogodilo.

»Potom je iz Općine Drenovci, na granici Hrvatske s BiH, došla inicijativa da se povežemo i zajednički radimo na izgradnji farm inkubatora pored proizvodnog kojeg su već izgradili zahvaljujući sredstvima EU. Tako da primjećujemo inicijativu s hrvatske strane za udruživanjem i povezivanjem. Ovi prekogranični projekti, odnosno *Interreg* program je zapravo odlična prilika da se to i uradi i da nam to svima ide u prilog. Nedavno smo bili u Šibeniku na jednoj konferenciji gdje su ljudi iz *Interreg* programa Srbija-Hrvatska najavili novi poziv početkom iduće godine, i eto prilike da delegiramo dobre ideje skupa ili svatko posebno.«

Direktor *Organic Control Systema* d.o.o., prve domaće kontrolne organizacije za organsku proizvodnju **Nenad Novaković** je, govoreći među ostalim o razvoju organske poljoprivrede u Srbiji rekao kako ona ima stalni trend rasta ali da ono što generira njen razvoj u svim zemljama jesu subvencije koje u značajnoj mjeri izostaju kada je u pitanju Srbija. One postoje, 40 posto su veće nego subvencije za konvencionalnu poljoprivredu, ali su to ipak minimalna sredstava gledajući subvencije koje dobivaju eko ili organski proizvođači iz okruženja odnosno zemalja članica EU. Tako da je taj trend rasta poprilično usporen ali je važno da ga ima, istaknuo je Novaković.

Ivana Petrekanić Sič

Đacima dostupno 100 knjiga

Osim Glazbenih škrinjica proteklih godinu dana izrađeno je i šest nacionalnih dodataka

Učenici koji osnovnu školu pohađaju na hrvatskome jeziku, nakon 15 godina od početka odvijanja nastave ovoga tipa u Srbiji, započeli su prvi puta školsku godinu sa svim potrebnim udžbenicima. Od prvog do osmog razreda u uporabi je 100 udžbenika i radnih bilježnica koji su prevedeni sa srpskog jezika ili posebno izrađeni za određene nastavne predmete.

Za svaki razred i svakog učenika, kao i svih proteklih godina, Hrvatsko nacionalno vijeće osiguralo je besplatne komplete udžbenika, što je u velikoj mjeri potpomoglo kućni proračun obitelji čija djeca nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku. Početak školske 2017./18. godine, osim kompletiranih udžbenika za osnovnu školu, obilježili su i prvi koraci/pregovori u izradi srednjoškolskih udžbenika.

Osnovna škola

U osnovnoj školi u uporabi je 61 udžbenik i 39 radnih bilježnica, odnosno 100 udžbenika od kojih su 33 autorska i 67 prijevodi sa srpskih izdanja. Savjetnica predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća za razvojne projekte hrvatske zajednice u Srbiji **Jasna Vojnić** ističe da je do potpisivanja trojnog sporazuma – memoranduma između HNV-a, Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja i Zavoda za udžbenike, HNV svojim resursima i uz pomoć Hrvatske izradio 84 udžbenika te da je, od kako je Srbija preuzela financiranje, izrađeno 23 udžbenika. Ona navodi i da je HNV uspio osigurati sredstva za kupnju svih osnovnoškolskih udžbenika, tj. da je projektima osigurano 2,2 milijuna dinara.

Vojnić kaže da je u posljednje dvije godine, od potpisivanja spomenutog memoranduma, došlo do kvalitativnog skoka u izradi udžbenika, jer je, kako navodi, hrvatska zajednica pokazala kako je sposobna s prijevoda prijeći na izradu autorskih udžbenika. Prvi autorski udžbenici Hrvata u Srbiji su udžbenici za nastavni predmet glazbena kultura – *Glazbena škrinjica*. Nakon što su protekle školske godine bile gotove *Škrinjice* od prvog do četvrtog razreda, za ovu školsku godinu izrađene su i za peti, šesti i sedmi razred, dok je za osmi razred udžbenik na doradi.

Margareta Uršal i Jasna Vojnić

Osim *Škrinjica*, proteklih godinu dana izrađeno je i šest nacionalnih dodataka za predmete Svijet oko nas za prvi i drugi razred, Priroda i društvo za treći i četvrti razred, Geografija za osmi razred i Likovna kultura za peti, šesti, sedmi i osmi razred koji se u školskim klupama očekuju do kraja kalendarske godine te nacionalni dodatak za Povijest za peti i šesti te sedmi i osmi razred koji bi učenici trebali dobiti do kraja školske godine, kako tvrdi dopredsjednica Odbora za obrazovanje HNV-a **Margareta Uršal**. Ona objašnjava da je nacionalni dodatak, dodatak udžbeniku koji je sa srpskog preveden na hrvatski te da se u njemu nalaze sadržaji koji su značajni za nacionalnu manjinu iz područja glazbe, povijesti, tradicije, baštine, blagdana, geografije...

Na autorskim udžbenicima i nacionalnim dodacima radio je tim autora iz hrvatske zajednice kojega su činili: glazbenici **Mira Temunović**, **Vojislav Temunović** i **Tamara Štricki-Seg** (*Glazbena škrinjica*), pedagoginja **Margareta Uršal** (*Glazbena škrinjica*, Svijet oko nas, Priroda i društvo), geograf **Stipan Stantić** (Geografija), povjesničari **Kalman Kuntić** i **Dario Španović** (Povi-

radnih bilježnica za Hrvatski jezik koje je za svih osam razreda do 2015./16. izradio tim vanjskih suradnika, a njihovu izradu financirala je Hrvatska.

Srednja škola

Na inicijativu HNV-a krajem rujna stigao im je dokument u kojemu Ministarstvo prosvete traži da dostave listu potrebnih, tj. nedostajućih udžbenika za srednju školu. Kako Vojnić ističe, za sada će se prevoditi stotinjak udžbenika za sve razrede gimnazije.

»Trenutačno se radi o 102 udžbenika, ali budući da namjeravamo mijenjati broj srednjoškolskih profila nadamo se da će se i te potrebe povećati. Kanim o krenuti velikim koracima, ne postupno. Prevodit ćemo sve četiri godine gimnazije tako da ćemo, osim naših resursa i naših prevoditelja morati angažirati i prevoditelje iz Hrvatske i u tom smislu čekamo veliku pomoć Hrvatske«, kaže Vojnić i ističe da bi se već početkom iduće godine mogli očekivati prvi srednjoškolski udžbenici.

Da su gimnazijski udžbenici prioritet ističe i Uršal:

»Deset godina – deset generacija je prošlo kroz gimnaziju i još uvijek nemaju udžbenike, osim za Hrvatski jezik koji je 'uvezen' iz Hrvatske.«

Iako je memorandum predviđena izrada autorskih udžbenika za Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, proces nije započet jer je, kako navodi Uršal, prvo potrebno promijeniti nastavni program za ovaj predmet i osuvremeniti ga, a tek onda pristupiti izradi udžbenika, za što su se sada stvorili uvjeti.

H. R.

jest), povjesničarka umjetnosti i muzeologinja **Ljubica Vuković Dulić** (Likovna kultura), učiteljica razredne nastave **Verica Far-kaš** (Svijet oko nas) te učiteljice razredne nastave **Sanja Dulić** i **Danijela Romić** (Priroda i društvo).

Lekturu su radile **Katarina Čeliković** (Priroda i društvo, Likovna kultura, Svijet oko nas), **Ana Gaković** (Priroda i društvo, Svijet oko nas), **Željka Zelić** (Povijest, Geografija i *Glazbene škrinjice*) **Jelena Dulić Bako** (Geografija), a ilustracije unutar udžbenika i korice **Adrijana Vukmanov Šimokov** (svi nacionalni dodaci), **Milijana Stamenković** (*Glazbene škrinjice*) i **Darko Vuković** (*Glazbene škrinjice*), dok je grafički urednik bio **Vladimir Pataki** (*Glazbene škrinjice*), a glavna urednica za sva hrvatska izdanja **Marijana Vasić Stjepanović**.

U osnovnoškolskoj nastavi na hrvatskome jeziku koristi se, osim navedenih autorskih udžbenika, još i 16 udžbenika i 10

Broj udžbenika, radnih bilježnica i cijena kompleta po razredima za osnovnu školu

ra- zred	br. udžbenika	br. radnih bilježnica	ukupno	cijena kompleta (u dinarima)
1	6	5	11	6357
2	6	2	8	5216
3	6	2	8	5216
4	6	2	8	5260
5	8	6	14	9105
6	9	7	16	10455
7	10	8	18	11908
8	10	7	17	11358

Izvor: Hrvatsko nacionalno vijeće

Partneri iz Hrvatske i Srbije na zajedničkom prekograničnom projektu

ZELENA ENERGIJA – bioplin i biomasa

Vinkovci i Sombor, uz potporu znanstvenih ustanova iz Osijeka i Novog Sada radit će na uvođenju obnovljivih izvora energije u svoja komunalna poduzeća. Europska unija uložiti će u taj projekt 1,7 milijuna eura. Dugoročno, realizacija ovog projekta treba osigurati energetske neovisnost komunalnih poduzeća

O d raspada nekadašnje države odnosi službene Srbije i Hrvatske su hladno-mlaki, više hladni nego li mlaki. Paralelno s tim, manje-više zategnutim političkim odnosima, u nekim drugim oblastima ove dvije države uspješno surađuju godinama. Sport, kultura, gospodarstvo, znanost, oblasti su u kojima se ljudi susreću neopterećeni politikom i prošlošću i razmjenjuju ideje čak i onda kada odnosi službene politike stignu do mrtve točke. Jedna od oblasti u kojoj, doduše, financijski potaknute iz Europske unije, Srbija i Hrvatska uspješno surađuju su projekti prekogranične suradnje. Suština tih projekata je da se oko zajedničke ideje okupe partneri s jedne i druge strane granice, tu ideju pretoče u projekt čiji će značaj, odnosno korist za lokalno pučanstvo, prepoznati oni koji drže europsku kasu i eto suradnje od koje će korist imati svi. Jedan takav projekt povezo je partnere iz Vinkovaca, Osijeka, Sombora i Novog Sada, a oni će zajednički raditi na podizanju kapaciteta za korištenje obnovljivih izvora energije u lokalnim komunalnim poduzećima.

Energija iz bioplina

Službeni naziv projekta, koji je predstavljen u Somboru 12. listopada, je *Exploitation of Different Energy sources for GREen Energy production – X-DEGREE* (Eksploatacija različitih izvora u proizvodnji zelene energije). Financira ga EU u okviru IPA – *Interreg* programa prekogranične suradnje Srbija – Hrvatska. Projekt je usmjeren na promoviranje i unapređenje uporabe različitih obnovljivih izvora energije u prekograničnom području i na povećanje energetske efikasnosti komunalnih poduzeća. Partneri u projektu su vinkovački *Vodovod i kanalizacija*, Poljoprivredni institut Osijek, JKP *Vodokanal* Sombor, Sveučilište u Novom Sadu i Fond Europski poslovi AP Vojvodine.

»Ovaj projekt traje 30 mjeseci i njegova ukupna vrijednost je 1,7 milijuna eura. On podrazumijeva izgradnju solarnih elektrana u Vinkovcima, jedne elektrane na bioplin u Somboru, proširenje laboratorija za ispitivanje biomase u Osijeku i osnivanje i puštanje u rad laboratorija za ispitivanje potencijala za proizvodnju bioplina i kvalitete bioplina na Sveučilištu u Novom

Sadu. Iako ove aktivnosti naizgled nemaju veze jedna s drugom, sve one su povezane i mislim da će rezultat ovog projekta biti osamostaljšivanje komunalnih poduzeća koja više neće u tolikoj mjeri biti energetske ovisna. Mislim da je ovo tek početak jednog velikog posla, a to je podizanje kvalitete života i podizanje energetske efikasnosti komunalnih poduzeća«, kaže dr. sc. **Filip Kulić**, projekt menadžer.

Odobrenih 1,7 milijuna eura partneri iz Srbije i Hrvatske podijelit će u omjeru 60 naspram 40 posto.

Ovaj projekt prekogranične suradnje pomoći će somborskom poduzeću *Vodokanal* da se bioplin koji se dobiva prilikom pročišćavanja otpadnih voda iskoristi za proizvodnju električne energije, koja će se koristiti za rad samog uređaja za pročišćavanje otpadnih voda.

Suvremeni uređaj na kome se pročišćavaju sve komunalne i tvorničke otpadne vode Grad Sombor dobio je još 1985. godine. Pročišćena voda po kvaliteti odgovara vodama II. kategorije i ispušta se u kanalsku mrežu. Prilikom pročišćavanja nastaju nusproizvodi – aktivni mulj i bioplin. U *Vodokanalu* su i ranije razmišljali o korištenju bioplina za dobivanje energije, ali je to zahtijevalo dodatna ulaganja za koja nije bilo novca, te je sada prilika da se europskim novcima bioplin iskoristi za dobivanje energije. To će omogućiti posebno postrojenje. Razmišlja se i

Među odabranim

*P*rojekt *Exploitation of Different Energy sources for GREen Energy Production – X-DEGREE* financira se nepovratno iz *Interreg IPA* programa prekogranične suradnje Hrvatska – Srbija. Od 127 prijavljenih projekata u sklopu tog programa, zajednički odbor za praćenje odabrao je za financiranje 24 projekta ukupno vrijedna više od 18 milijuna eura, a među njima je i projekt X-DEGREE. Za ovaj projekt, vrijedan 1,7 milijuna eura, izdvojen je maksimalni predviđen iznos.

korak ispred, pa je plan i da se uz bioplin koristi i biomasa i na taj način osigura električna energija potrebna za funkcioniranje uređaja za pročišćavanje otpadnih voda, pa bi to postrojenje postalo energetski neovisna cjelina. Kogenerativno postrojenje koje će biti postavljeno u somborskom komunalnom poduzeću proizvodit će 200 kW električne i 230 kW toplinske snage iz bioplina proizvedenog pročišćavanjem otpadnih voda.

Energija s uređaja za pročišćavanje otpadnih voda

»Šetajući« laboratorij

I dok u Somboru akcent stavljaју na korištenje bioplina, u Poljoprivrednom institutu Osijek akcent stavljaју na biomasu.

»Temelj ovog projekta je kombiniranje biomase i otpada iz komunalnih poduzeća u stvaranju bioplina. Najviše smo ciljali naše hibride kukuruza, jer je kukuruz najznačajnija energetska biljka i u određenim omjerima može se koristiti za proizvodnju zelene energije. Nama, kao znanstvenoj instituciji ovaj projekt omogućit će da stvorimo jedan mobilni, pokretni laboratorij, koji će i na području Srbije i na području Hrvatske moći na licu mjesta određivati energetske komponente što je jako bitno, jer nisu svi hibridi isto pogodni za dobivanje biomase, odnosno energije. Taj mobilni laboratorij moći će analizirati sve vrste biomase kao što je zeleni otpad u komunalnim poduzećima, žetveni ostaci. Znači, idemo k onome što Europa želi, a to je da se u narednih pet-šest godina 20 do 25 posto energije dobiva iz obnovljivih izvora«, kaže znanstveni savjetnik na Poljoprivrednom institutu u Osijeku dr. sc. **Branimir Šimić**.

U Hrvatskoj se oko 10 posto energetske potreba zadovoljava iz obnovljivih izvora, a ključna su dva – energija vjetra i biomasa.

»Na području srednje Dalmacije, od Paga pa do Šibenika, Hrvatska ima vjetroelektrane, a na području Slavonije električna energija se dobiva iz silažnog kukuruza. Dio sredstava za ulaganje u takva postrojenja dala je EU, a razliku dotiraju građani Hrvatske kroz račune za električnu energiju«, kaže Šimić.

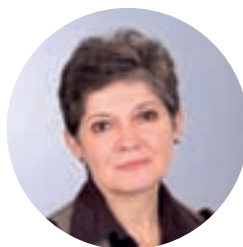
Realizacija ovog europskog projekta pomoći će komunalnom poduzeću *Vinkovački vodovod i kanalizacija* da postavi šest solarnih elektrana ukupne snage 380 kW. Solarni paneli bit će postavljeni na vodospremnike Lipovac (50kW), Vinkovci (140 kW) i Retkovci (40 kW) i tri ukupnog izlaza 50 kW na pročišćavačima otpadnih voda u Ivankovu, Cerni i Otoku. Vrijednost te investicije je 540.000 eura.

Cijela ova priča, s obje strane granice, treba biti zaokružena za 30 mjeseci. A kada su u pitanju novci iz europske kase vodi se računa o trošenju svakog eura i, naravno, poštivanju zadanih rokova.

Zlata Vasiljević

Tjedan u Somboru

Osluškivanje

Nekada su stari novinarski vuci svoje mlade i neiskusne kolege u posao uveli tako što su ih prvo odveli u kavanu. S razlogom, jer nije kavana bila samo mjesto gdje se opuštalo ili bježalo od nervoznog urednika već mjesto

gdje se mogao čuti i vidjeti običan svijet. Svijet sa svojim problemima, svijet koga muči nepravda, svijet pun zanimljivih priča... I samo je trebalo osluškivati i prepisivati život. Danas će novinari svoje mlade kolege prvo posaditi za računalo i značajno im izdiktirati imena i telefone raznih glasnogovornika. I njihovo je samo da sjede kraj računala i »love« ta značajna priopćenja. A po pravilu u tim priopćenjima nikada problematičnih tema, nikada konkretnih odgovora, nikada ono što se treba čuti i znati, već ono što se želi kazati. E sada da su današnji novinari iz one prve, da ne kažem kavanske sorte, već bi čuli, znali i na vrijeme upozorili da se ovih dana u dom zdravlja ne ide bez buđelara. Hoće li vam trebati tanji ili deblji buđelar ovisi od boljke zbog koje ste došli. Ali svejedno poslat će vas prije intervencije u ljekarnu. S popisom za kupovinu. Injekcije antibiotika, injekcije protiv bolova, gaze, kreme za rane... A račun? Pa on može biti od nekoliko stotina, pa do nekoliko tisuća dinara. Sliježu sestre ramenima. I njima neugodno. Kako i ne bi bilo kada su prije nekoliko dana prvo u ljekarnu poslali sina, pa onda baki dali injekciju protiv gušenja. (Što bi bilo da ljekarna nije bila preko puta ambulante?) Kako im ne bi bilo neugodno kada su djeda od 89 godina poslale u ljekarnu po injekcije, znajući da će tamo dobiti račun od 5.000 dinara. Toga u priopćenjima nema, ali zato ima u stvarnom životu. Samo ga treba osluškivati. U kavani, na tržnici, frizerskom salonu, brijačnici, čekaonici, ispred šaltera. Uvijek netko nešto lane. Netko se izjada na trgovce koji krađu na mjerenju, netko ispriča kako poduzeće u kom radi nije dalo plaću i još pride kako su uposlenici pol mjeseca radili bez ugovora, netko se požali da mu se iz ulice (grada i države) iselilo pol komšiluka. Izlanut će se neka ojađena majka kako je u elitnoj somborskoj školi droga k'o dobar dan. Izjadat će se neka salašarka kako su im (opet) smanjili otkupnu cijenu mlijeka. Netko se i pohvali. I dovoljno je samo osluškivati. Ostalo je zanat.

Z. V.

Tradicija utemeljena na Carskoj povelji

Vašar je danas izmijenio svoju prvobitnu ulogu, ali je i dalje primarna prodaja i kupovina stoke i zanatskih proizvoda

Davne 1747. godine Ruma je Carskom poveljom uvrštena u red trgovišta. Od tada pa sve do danas u Rumi se svakog trećeg u mjesecu održava vašar. Tih dana ovaj grad posjeti preko 30.000 ljudi iz svih krajeva Srbije i okruženja, da prodaju ili kupuju, vide ili budu viđeni i da svoj pazar začine jagnječim pečenjem ili nekim drugim specijalitetima koji se nude pod bučnim vašarskim šatrama. Ove godine obilježava se obljetnica: 270 godina trajanja Rumskog vašara. Zavičajni

»S pravom možemo reći da je upravo ono na čemu se temelji gospodarski i društveni razvoj Rume nadaleko poznati vašar. Ruma je jedini grad u cijeloj zemlji, pa možda i u široj okolini s tradicijom vašara koja je utemeljena na Carskoj povelji i kontinuitetom trajanja od 270 godina. **Marko Pejačević**, koji je osnovao Rumu, da bi povećao prihode grada i osigurao naklonost dvora je namjerno izabrao ovo područje za stvaranje svog novog vlastelinstva, s obzirom na to da se Ruma nalazi na raskrižju važnih trgovinskih putova. Jedna od prvih povelja koju su varošani dobili je bila od carice **Marije Terezije** u srpnju 1747. godine kojom je Ruma proglašena za trgovište. U tzv. *Slobodnici*, povelji Marka Pejačevića, koju je dodijelio Rumljanima, spominje se i vašar gdje se navodi da se prihodi od dva godišnja vašara dodjeljuju barunu, odnosno vlastelinu, a prihodi od ostalih vašara idu u korist varošana. To je bio veliki značaj da jedno mjesto dobije status trgovišta u tom razdoblju, jer je u to vrijeme na ovim prostorima bila razvijena trgovina koja je bila u zamahu«, kaže povijesničarka, kustosica Zavičajnog muzeja Ruma **Aleksandra Čirić**.

U povelji je bilo navedeno da se Rumi dodjeljuju četiri godišnja vašara, kao i njima pripadajuće stočne tržnice iz Srijemske Mitrovice i Jarka, koje su ostale u novoformiranoj Vojnoj granici, dok je Ruma pripala provincijalu:

»Ono što je također interesantno jest da su vašari održavani na određene vjerske praznike: na Cvjetnicu, Spasovo, blagdan svetih apostola Petra i Pavla i na svetog Mihovila. Upravo je prvi rumski vašar održan 10. listopada 1747. godine. Od tada pa sve do danas rumski vašar traje, a jedini prekid je bio u vrijeme velikih bolesti poput kuge, kao i za vrijeme ratova. Nakon deset godina, od dobijanja privilegija Ruma dobija pravo na održavanje još dva godišnja vašara. Vremenom, kako dolazi do razvoja obrtništva, u Rumu počinju dolaziti obrtnici i trgovci iz raznih krajeva Balkana. To je bilo vrlo važno za Rumu, jer, osim razvoja poljoprivrede i stočarstva, dolazi i do razvoja obrtništva i trgovine«, ističe Čirić.

Rumski vašar postao je nadaleko poznat u krajevima Habsburške monarhije, pa čak i Vojnoj granici, a veliki broj obrtnika se u to vrijeme naseljava u Rumi gdje osnivaju svoje manufakturne radionice.

muzej Rume prošloga tjedna obilježio je ovaj značajan jubilej projekcijom filma *Rumski vašar* i otvaranjem izložbe *270 godina Rumskog vašara 1747 – 2017*, na kojoj su predstavljene stare fotografije vašara, prva povelja Marije Terezije kojom je Ruma dobila status trgovišta, zatim domaći zanatski predmeti, poljoprivredni proizvodi, kao i ostali eksponati koji su se najčešće nudili na rumskim vašarima.

Status trgovišta

Vašar u Rumi je od iznimno velikog značaja za sam grad i njegov povijesni razvoj:

Vašar na Hrvatskom brijegu

Razvojem rumskog vašara mijenjale su se i lokacije njegovog održavanja:

»Vašar je najprije održavan na prostoru između današnje Grobljanske ulice i Borkovačke doline. Uglavnom su se na štandovima prodavali zanatski proizvodi, špeceraj, južno voće, a ono što je zanimljivo postoje podaci koji govore da su se na vašaru prodavale i knjige. To su bile knjige crkvenog karaktera i prodavali su ih tzv. *muskoli*, kako su ih ovdje žitelji prozvali, a to su uglavnom bili trgovci iz Moskve. Vremenom, prostor za održavanje vašara postaje pretijesan tako da se on premješta na prostor koji je među Rumljanima poznat kao Hrvatski brijeg, na putu za Putince i Indiju. Prostor je bio ograda i tu se vezivala stoka i naplaćivao ulaz. Strogo se pazilo da li stoka dolazi iz zaraženih krajeva, da se ne bi proširile bolesti. Također je značajno da se kaže kako su u ranijim vremenima izdavani oglasi o vašaru koji su postavljani i u drugim mjestima i gradovima. Godine 1904. Rumljani otkupljuju pravo na svih šet godišnjih vašara«, kaže Čirić.

Nekad i sad

Vašar u Rumi nekada je trajao od tri do pet dana. Poslije Drugog svjetskog rata vašar se održava svake prve srijede u mjesecu, da bi se kasnije prešlo na režim održavanja svakog trećeg u mjesecu, bez obzira na to koji je dan bio. Tako je ostalo i danas:

»Vašar je danas izmijenio svoju prvobitnu ulogu, ali je i dalje primarna prodaja i kupovina stoke i zanatskih proizvoda. Međutim, došlo je i do nekih novina. Nekada je svaki vašar pratio zabavni program u vidu cirkusa i ringišpila, a danas je to malo izmijenjeno i taj zabavni dio odigrava se pod okriljem šatri gdje se svi posjetitelji vašara mogu okrijepiti jelom i pićem uz obaveznu prateću popularnu muziku«, kaže sugovornica.

Osim zanimljivih fotografija i predmeta koje su Rumljani mogli pogledati na izložbi, ovogodišnja proslava značajnog jubileja za Rumljane obilježena je i projekcijom filma *Rumski vašar*.

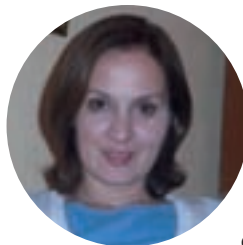
»Prošle godine sam započeo priču o vašaru, smatrajući da je taj jubilej važno obilježiti«, kaže redatelj filma **Dragan Cakić**, dodajući: »Najprije smo snimili vašar kako on izgleda danas i to je glavni dio materijala koji je korišten u filmu. Priču smo objedinili s kustosima Zavičajnog muzeja koji u filmu govore povijesne podatke vezane za vašar. Treći segment filma su snimci s dronom. Film prikazuje povijesne elemente vašara, ali i obične stvari koje se tamo događaju. Ovim filmom imali smo želju da upoznamo širu društvenu javnost kako danas izgleda vašar i kako je to bilo nekad.«

S. Darabašić

Vlastelin barun Marko Pejačević 1. siječnja 1749. godine izdao je *Slobodnicu* (Freibrief) po kojoj su stanovnici Rume i službeno postali slobodni ljudi. Njome je bilo određeno da građani uživaju prihode od dva vašara, dok prihodi od druga dva idu vlastelinu. Deseta točka *Slobodnice* predviđala je da kada Ruma naraste do 1.000 kuća, svi prihodi idu u korist građana.

Tjedan u Srijemu

Kako se grijati?

Prema riječima meteorologa, sunčani i topli dani grijat će nas još samo nekoliko dana. I pored toga, za mnoge Srijemce je sezona grijanja već uveliko počela. Za one koji se griju preko sustava daljinskog grijanja u Srijemskoj Mitrovici sezona je počela 3. listopada, iako je to nešto ranije nego što gradska uprava nalaže. U ovom gradu od 3.400 stanova, oko 400 stanova plaća grijanje po potrošnji, a ostali po četvornom metru. Osim plina, građanima je na raspolaganju i grijanje na mazut i biomasu. Cijena plina iznosi 33,007 dinara, a ono što je specifično jest da će *Srem-gas* za građane osigurati kreditiranje kada je u pitanju plaćanje računa u zimskom razdoblju. Građanima će biti ponuđen program plaćanja računa, koji podrazumijeva da se 30 posto računa iz zimskog razdoblja plati u ljetnom razdoblju. I ta olakšica u ovim teškim vremenima dosta znači. Oni koji nemaju privilegij grijati se na plin imaju više izbora: drva, ugljen, struja, a što će izabrati to u većini slučajeva zavisi od njihove financijske situacije. Kao i prošle, tako i ove godine pred sezonu grijanja cijena drva je naglo skočila i kreće se od 4.500 do čak 6.000 po kubičnom metru, u zavisnosti od toga kakvo je drvo u pitanju. Građani se uglavnom žale na cijenu, a i ponuda je mala, a potražnja velika. Za one koji nisu u mogućnosti da si priušte kvalitetno drvo u većim količinama, u ponudi su u građarima iscijepana drva koja se prodaju na džak, kilogram ili kako već kupac želi. Za grijanje na struju rijetko tko se odlučuje, s obzirom na to da će se poskupljenje od dva posto vidno odraziti na i ovako visoke brojke na računima. No, kad se nešto mora, nije skupo. Ono što je sigurno jest da je nabavka ogrjeva za zimsku sezonu izuzetno visoka stavka za svako kućanstvo. Kako bismo si priuštiti dovoljno ogrjeva za cijelu zimu potrebno nam je oko 1.000 eura. Ali kad se nešto mora, mora se. Navikli su Srijemci da kao pravi domaćini osiguraju ogrjev na vrijeme, napune svoje ostave raznom zimnicom, zamrzivače i pušnice s dovoljno hrane kako bi bezbrižno proveli zimu. S obzirom na visoke cijene i sve manji kućni budžet, čini se da će svoje navike morati promijeniti.

S. D.

Palička olimpijada i razvoj turizma na Paliću (od 1880. do 1914. godine) 3.

»Zlatno doba«

U tadašnjim peštanskim novinama zabilježeno je da »ni na jednom natjecanju u unutrašnjosti nema toliko posjetitelja, pa ni na sportskim natjecanjima u Budimpešti, kao na onima koja se priređuju na Paliću«

Lajos Vermes svoj koncept »sport dostupan svima« konačno ostvaruje 1885. godine. Osnivanjem Sportskog društva *Achiles* (*Achiles Sport egylet*) masovno ućlanjuje »obične građane« i time sport na ovim prostorima definitivno prestaje biti samo dokona zabava aristokracije i bogatog sloja društva. Naredne godine, prvi put u tadašnjoj Ugarskoj, uvodi se i bacanje diska – disciplina koja je Vermesa najviše fascinirala i od koje je i potekla ideja o osnivanju igara.

Sportska natjecanja odvijala su se godišnje u više navrata. Interesantno je da su od 1886. do 1889. oba postojeća sportska društva (*Subotičko gimnastičko* i *Achiles*) igre organizirala zasebno a nakon toga, sve do 1914. zajednički, što će pridonijeti masovnosti i popularizaciji igara i novim originalnim idejama. Tako se 1889. po uzoru na antičke grčke igre uvodi pentatlon. Sudionici natjecanja u pentatlonu su bili polugoli, u kacigama, s kopljem, kratkim mačem i štitom, uvijeni u ogrtač (*pallinum*) a natjecali su se u autentičnim disciplinama – bacanju koplja, trčanju, bacanju diska, skoku u dalj i hrvanju.

Sportski centar

Za dalji razvoj igara bila je potrebna nova, suvremenija infrastruktura što je Vermes i sam uvidio. Ulaganjem vlastitih novčanih sredstava započinje intenzivnu izgradnju sportskih i drugih objekata, čime Palić kao turistička destinacija postaje vrlo popularno, čak mondensko mjesto za sport, odmor i razonodu. Tijekom 1891. izgradio je kružnu asfaltnu biciklističku i atletsku stazu dužine 500 metara.

Ovakvu stazu u Europi tada su imali još samo London i Leipzig! Za potrebe natjecatelja gradi se *Achileon* – borilište i dom za sportaše. Nalazio se uz obalu jezera i sastojao se od staze, tribina i sportskog hotela sa 60 ležaja što se može smatrati prvim »olimpijskim selom«. Zanimljiv je podatak da su smještaj i ishrana u ovom hotelu za sportaše bili besplatni. U blizini *Achileona* sagradio je ljetnu pozornicu, pridonijevši time kulturnoj ponudi banje. Kompletan novoizgrađeni sportski centar stavljen je u funkciju 1892. godine. Te godine organizirano je čak četiri natjecanja, a kao kuriozitet zabilježeno je da natjecanje u veslanju zakazano za 14. kolovoza nije održano jer je površina Paličkog jezera, kako piše u obrazloženju, bila »prezasićena barskom biljnom vegetacijom«.

Vila Bagojvar (Bagolyvár)

Paličke igre

Devedesete godine XIX. stoljeća su »zlatno doba« *Paličke olimpijade*. U tadašnjim peštanskim novinama zabilježeno je da »svatko voli doći na Paličke olimpijade, ni na jednom natjecanju u unutrašnjosti nema toliko posjetitelja, pa ni na sportskim natjecanjima u Budimpešti, kao na onima koja se priređuju na Paliću«. Na natjecanja su dolazili iz cijele monarhije i drugih država. Paličke igre bile su uvrštene u službene sportske kalendare natjecanja. Gledatelji su plaćali ulaznice, a svečana garderoba se podrazumijevala jer je *Palička olimpijada* bila i poseban društveni događaj. Na *Paličkoj olimpijadi* sudjeluju brojni natjecatelji ali i sportaši koji će ostvariti međunarodne uspjehe. Subotičanin **Đuro Stantić** je na Međuolimpijskim igrama 1906. u Ateni osvojio zlatnu medalju u brzom hodanju na 3.000 metara. Jedan od šampiona paličkih igara, **Nándor Dani**, kasnije je osvojio dvije olimpijske medalje.

Palička olimpijada je i danas često tema znanstvenih skupova, muzejskih postavki i stručne literature iz oblasti sporta, a ime Lajosa Vermesa upisano je u povijest sporta i Palića.

Munjevita željeznica i »vlakovi uživanja«

Turistička ponuda Palića krajem XIX. i početkom XX. stoljeća bila je vrlo atraktivna. Gostima je bila na raspolaganju banja s hladnim, toplim i blatnim kupatilom, brojni ljetnikovci, vile i sobe za izdavanje, hoteli, ljetna pozornica, knjižnica, tereni za tenis, razna plovila i kompletan Vermesov sportski centar. Organizirana su brojna gostovanja najpoznatijih kazališnih ansambala, filharmonije i muzičara klasične glazbe pa čak i filmske projekcije. Dobra prometna povezanost zahvaljujući željeznici (u to doba se u Subotici križalo 7 pruga) i tramvajskoj vezi s gradom omogućila je laku i efikasnu pristupačnost. Gosti Palića su ugledni građani okolnih gradova, veleposjednici, bogati trgovci, bankari i industrijalci i dio niže aristokracije. Posebno bogata ponuda bila je za vrijeme održavanja sportskih igara, odnosno *Palićke olimpijade*.

Koliko su bili prohtjevni gosti Palića vidi se i iz ponude tadašnjih jelovnika restorana na kojima nalazimo više od 50 vrsta jela od različitih vrsta mesa, divljači, slatkovodne i morske ribe, vr-

hunskih sireva kao i veliki izbor poslastica i voća. Vinska karta uz lokalna sadrži i ponudu više od 30 vrsta vina iz najboljih vinogorja. Ponuda je sastavljena po uzoru na ugledne restorane Beča i Budimpešte. Gostima hotela bilo je na raspolaganju 25 dnevnih i tjednih novina na pet jezika što dokazuje da su tadašnji turisti bili razne nacionalne pripadnosti.

Brza urbanizacija grada donosi sa sobom nova tehnička rješenja u prometu. Da bi Palić bio što pristupačniji građanima Subotice, 8. rujna 1897., na opću radost Subotičana, krenula je »munjevita željeznica« kako su tada nazivali električni tramvaj, drugi te vrste u tadašnjoj Ugarskoj, poslije Budimpešte. U narednim desetljećima pokazat će se da je tramvaj za Palić bio od izuzetnog značaja, pogotovo ljeti kada je predstavljao i posebnu turističku atrakciju (zbog otvorenih prikolica). Ukidanje tramvaja 2. travnja 1974. Subotičani ni do danas nisu prežalili, a autobus kao zamjena se nije pokazao kao pravo rješenje.

Uvedeni su i posebni vlakovi nazvani »vlakovi uživanja« (kéjvonatok) namijenjeni isključivo turistima, izletnicima – posjetiteljima Palića. Iz Segedina čak i više puta dnevno. Broj izletnika i kupaca do kraja vijeka popeo se na oko pedeset tisuća godišnje. Broj gostiju koji dolaze u banju samo zbog liječenja (bolesnici) se posebno iskazuje (1893. – 1025, 1894. – 1155, 1897. – 1390). Palić se sa svojom ponudom predstavlja u Budimpešti na Balneološkom sajmu 1894. i Milenijskoj izložbi 1896., a na Međunarodnom sajmu u Bruxellesu 1897. godine.

Palić je za Subotičane neiscrpna tema. Često se s nostalgijom ističe njegova slavna turistička prošlost uz neizbježno pitanje: kako su to uspjeli naši preci u vrijeme kada je turizam u svijetu bio tek u začetku, a na ovim prostorima skoro nepoznat? Odgovor na ovo pitanje krije se u dugoročnom planiranju, viziji i dosljednosti u razvoju. Znali su što hoće i što se može stvoriti od Palića. Danas, na žalost, usprkos postojećim brojnim kratkoročnim, srednjoročnim i dugoročnim planovima i vizijama, nije definitivno odlučeno želimo li da Palić bude atraktivna turistička destinacija ili samo lokalno izletišta. Iz prošlosti Palića može se mnogo toga naučiti i presjeći ova dilema.

Tamburaški vremeplov u Subotici

SUBOTICA – Subotički tamburaški orkestar je u utorak u Velikoj vijećnici Gradske kuće održao koncert pod nazivom *Tamburaški vremeplov*. Koncert je održan u čast dva stoljeća tamburaških orkestara u Vojvodini. Ova glazbena šetnja kroz vrijeme bila je omaž tamburaškim velikanima ali i anonimnim sviračima koji su pridonijeli povijesti i razvitku tamburaške glazbe u Vojvodini.

Smotra kazališnih amatera u Somboru

SOMBOR – HKUD *Vladimir Nazor* bit će domaćin VIII. Međunarodne smotre amaterskih dramskih društava koja će biti održana danas i sutra (petak i subota) u Hrvatskom domu. Domaćini, dramska sekcija *Nazora* prvog dana smotre premijerno će izvesti komediju *Općinski načelnik* **Franje Babića** u režiji **Ljiljane Tomić Markovinović**. Predstava je realizirana kroz LAP za mlade 2017. Početak je u 20 sati.

Drugi dan rezerviran je za gostujuće predstave. Gradsko kazalište mladih Vitez (BiH) izvest će komediju *Šmizle* **Miroljuba Nedovića** u režiji **Bruna Grebenara**. Početak je u 19 sati. U 20.30 sati AK Pučka scena Hrvatske čitaonice Hercegovac (Hrvatska) prikazat će također komediju *Do posljednje kapi krvi* **Nine Horvat** u režiji **Natalije Lacin**.

Z.V.

Prepekova jesen 2017. u Novom Sadu

NOVI SAD – Manifestacija *Prepekova jesen 2017.* koju organizira HKUPD *Stanislav Prepek* iz Novog Sada bit će održana sutra (subota, 21. listopada) u Kulturnom centru Novog Sada (Katolička porta 5), s početkom u 18 sati. Ovom manifestacijom udruga obilježava svoju obljetnicu osnutka, ove godine dvanaestu. Na manifestaciji će biti predstavljena zbirka kratkih priča *Prepekova jesen 2017.* u koju su uvrštene 22 priče pristigle na istoimeni literarni natječaj udruge. O knjizi će govoriti nositeljica projekta dr. **Dragana V. Todoreskov** i recenzent **Pavel Domonji**. Troje prvoplasiranih bit će nagrađeni plaketama, a pobjedniku natječaja **Vlahi Ercegoviću** bit će uručena i nagrada.

Na manifestaciji će nastupiti i ženska pjevačka skupina HKUPD-a *Stanislav Prepek* te hrvatska operna diva **Antonija Mirat**, koja nastupa na najeminentnijim pozornicama svijeta.

Predstavljanje knjige Surčin kroz povijest

SURČIN – Hrvatska čitaonica *Fischer* iz Surčina organizira promociju knjige *Surčin kroz povijest* **Marka Kljajića** koja će biti održana u iduću subotu, 28. listopada, u dvorani Čitaonice (Vojvođanska 283) u Surčinu, s početkom u 18 sati. Uz autora, o knjizi će govoriti i književnik, publicist i ravnatelj ZKVH-a **Tomislav Žigmanov**, kulturna djelatnica, bibliografkinja i publicistica **Katarina Čeliković** te recenzenti knjige **Ivana Andrić Penava** i **Nebojša Đokić**. Knjiga *Surčin kroz povijest* dobila je nagradu *Tomo Vereš* za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike za razdoblje 2010. – 2013. godine.

Peti Hollywin u Subotici

SUBOTICA – Večer uoči obilježavanja blagdana Svih svetih, u utorak, 31. listopada, u Subotici bit će održan peti *Hollywin* u organizaciji župe Marija Majka Crkve. *Hollywin* će biti održan u

Velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, s početkom u 20 sati. Na temu pobjede svetosti govorit će vlč. **Dragan Muharem** a bit će prikazana i predstava o životu svetog Filipa Nerija. Program je primjeren svim dobima i ulaz je besplatan.

Katarina Čeliković, predsjednica Organizacijskog odbora *Dana Balinta Vujkova*

Moramo graditi put knjige do čitatelja

Tradicionalnim programom za najmlađe *Narodna književnost u školi* te susretom osječke književnice **Jasne Horvat** s učenicima Gimnazije *Svetozar Marković* jučer su u Subotici počeli *Dani Balinta Vujkova*, najveća književna manifestacija Hrvata u Srbiji. U okviru programa danas i sutra se održava znanstveno-stručni skup, a večeras i popularna *Multimedijalna večer* na kojoj se, među ostalim, dodjeljuju i književne nagrade. Povodom ovogodišnjih *Dana Balinta Vujkova* razgovarali smo s predsjednicom Organizacijskog odbora te manifestacije **Katarinom Čeliković**.

Ima li ove godine nekih programskih novina?

Osim što predstavljamo novi, peti po redu, zbornik radova s prethodnih dvaju skupova, ove godine s *pametnim romanom* Jasne Horvat, književnice iz Osijeka, ulazimo u Gimnaziju *Svetozar Marković* što nam se čini veoma važnim zbog poticanja čitanja, ali i promidžbe modernog romana među srednjoškolcima. Uvjereni smo da *pametni roman* ima svoju publiku jer spaja stari (papirni) i moderni (elektronički) medij.

I ove je godine, uoči Dana, objavljena jedna knjiga iz bogatog opusa Balinta Vujkova. U pitanju je knjiga kojom započinje edicija *Izabrana djela Balinta Vujkova*. Kažite nam više o ovoj ediciji?

Dugo smo se pripremali za naš najveći nakladnički projekt – tiskanje *Izabranih djela Balinta Vujkova*. Ovo smatramo svojom najvećom obavezom prema Vujkovljevu djelu, ali je za tu obvezu trebalo pripremiti i proučiti svu dostupnu nam literaturu kako bismo planski osmišljeno tiskali njegovu bogatu zaostavštinu. Iščitan je njegov opus narodne književnosti i sačinjen plan objave. Kako do sada objavljena građa nije bila tematski razvrstana, mi to činimo od prve knjige u kojoj su bajke, a one čine bar polovicu sakupljačke građe **Balinta Vujkova**, ne toliko po njihovom broju koliko po samom opsegu, a u tom dijelu najveći broj njih, bar 80 posto, objavljen je na bunjevačkoj ikavici. U timu za pripremu prve knjige nas je nekoliko, ali najvažniji posao učinio je **Zlatko Romić** koji je napravio izbor, lekturu i tumač manje poznatih riječi i izraza, a recenzentica knjige je dr. sc. **Sanja Vulić** iz Zagreba. Knjiga će biti predstavljena na ovogodišnjima *Danima* kako djeci tako i na *Multimedijalnoj večeri*, čime želimo jezik i kulturu izvući iz prošlosti i predstaviti ga sadašnjim i generacijama koje dolaze, kako to piše u predgovoru knjige Zlatko Romić.

Koliko je Balint Vujkov danas čitan, koliko su *Dani* za ovih 16 godina trajanja manifestacije, njegovo djelo učinili vidljivijim?

Ova je manifestacija djelo Balinta Vujkova, ovdje mislim prvenstveno na narodnu književnost, uvela među djecu – čime je

ostvaren naš temeljni zadatak. Tiskali smo slikovnice, knjige narodnih pripovjedaka, zvučne snimke na nosačima zvuka, snimili animirani film – i sve je to sastavni dio školskih i drugih knjižnica te knjižnica u našim domovima. Vujkov je svojim djelom danas prisutniji nego ikada prije.

***Dani Balinta Vujkova* bave se i prezentacijom suvremene knjiške produkcije Hrvata u Vojvodini. U najkraćem, kakva je ta produkcija u posljednjih godinu dana?**

Prošlogodišnja knjiška produkcija je na tragu prethodnih, tri-desetak objavljenih knjiga, od čega je po desetak knjiga poezije i znanosti. Kako vidimo, prevladava poezija, a radi se i na objavi znanstvenih publikacija, što je pokazatelj znanstvenoga bavljenja nama samima kako ovdje tako i u inozemstvu. Smanjen je broj naslova periodike.

Kakva je pozicija književnosti u sveukupnom kulturnom životu hrvatske zajednice?

Gledamo li broj objavljenih knjiga, svake se godine tiska tri-desetak knjiga čime kao manjinska zajednica možemo biti zadovoljni. Knjiga – kao institucija – temelj je kulture i svakako je kompleksnija od same objave – ona redovito podrazumijeva distribuciju, javno predstavljanje, komunikaciju s čitateljima, stručnu valorizaciju, a što nam nedostaje kako u mjesnim udru-gama kulture, tako i u onim krugovima koji se bave fenomenom knjige. Riječju, knjige ima i – nema. Knjiga vapi za našim okom i vremenom! Moramo graditi put knjige do čitatelja!

D. B. P.

**Nikša Ercegović, akademski slikar
iz Beograda**

ZAPISI opčinjenosti oka i duha

Tematikom i motivima vezan sam za Dalmaciju, stare kuće i brodove, kao i prirodu općenito. Za moje slike bih mogao reći da su zapis opčinjenosti oka i duha prizorom takvim kakav jeste, kaže naš sugovornik

Nikša Ercegović je akademski slikar iz Beograda kojega smo imali prilike upoznati kao jednog od sudionika ovogodišnjeg saziva Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić* koji je održan na Paliću.

Rođen je 1979. u Beogradu, gdje je završio osnovnu i srednju dizajnersku školu, a potom i Fakultet likovnih umjetnosti. Diplomirao je 2005. godine u klasi prof. **Jovana Sivačkog**.

Izlagачki je aktivan od 2002. godine. Samostalno je do sada izlagao dva puta, u Beogradu i Šapcu, a sudjelovao je i na više skupnih izložaba u Srbiji, Nizozemskoj, Belgiji i Engleskoj. Član je Udruženja likovnih umjetnika Srbije od 2008. godine.

Kažite nam više o svojem likovnom radu – koje vas teme i motivi inspiriraju, koji stil preferirate, u kojim tehnikama radite? Na planu ideje, koju poruku svojim slikama želite poslati?

Stilski i po izrazu najbliži sam impresionistima, volim igru između toplih i hladnih boja, između linije i površina, a od tehnika omiljenije su mi uljani pastel, akvarel, kombinirane tehnike, tuš, ugljen, olovka i naravno ulje na platnu. Tematikom i motivima vezan sam za Dalmaciju, stare kuće i brodove, kao i prirodu općenito. Za moje slike bih mogao reći da su zapis opčinjenosti oka i duha prizorom takvim kakav jeste. Inspiraciju crpim iz prirode, promatranja okoline, ljudi, događanja u svijetu. Značajan dio inspiracije također nalazim i u stripovima, knjigama, monografijama drugih umjetnika, filmu, glazbi – bluesu, klasici, a posebno rocku.

Bavite se slikarstvom. Zašto ste se odlučili za ovaj, možemo reći, klasični medij, imajući u vidu danas tako širok izbor medija vizualne umjetnosti?

Jednostavno me nije zanimalo. Previše sam valjda zaljubljen u prirodne materijale – boju, drvo, zemlju, kamen. Za sada je tako.

Kako ste se i zašto odlučili za umjetnički poziv, potom pokušati upisati Akademiju i uspjeti u tomu, što, znamo, nije lako?

Pa, kada vas priroda odredi sama, onda sve nekako ide svojim tokom. Ono što je najvažnije jeste da se teži nekom napredovanju.

Razni primjeri iz povijesti umjetnosti, a i aktualne prilike nam govore da je od umjetnosti teško (pre)živjeti. Kakva je Vaša situacija u tom smislu, budući da ste relativno mlad umjetnik i da materijalnu egzistenciju osiguravate radeći posao koji nije u struci?

Iako je situacija u zemlji prejadna, cijenim da ipak neću završiti kao **Van Gogh**, ali za nešto više, za neki normalan život od svoga rada i talenta potrebno je i dosta sreće i puno korisnih poznanstava, a to se gradi vremenom.

Pratite li i jeste li angažirani u kulturnom životu Hrvata u Srbiji, posebice u Beogradu gdje živite? Naime, prije nekoliko godina ste izlagali na skupnoj izložbi hrvatskih umjetnika iz Beograda i Srijema...

Uvijek sam prisutan kad mi to vrijeme dozvoli.

I za kraj, koji su Vam profesionalni planovi – izložbe, edukacija...?

Planovi su nove izložbe, sudjelovanje na natječajima, probaj na međunarodno tržište, da ne kažem scenu. Nadam se izložbi u Splitu do godine. Što se tiče edukacije, radit ću i na tome, posjećujući izložbe, muzeje, kazališta. U studenome ću boraviti i raditi u Parizu, u statusu gosta *Cite internationale des arts*, što će mi sigurno proširiti vidike.

D. B. P.

Proslavljena 300. obljetnica katoličke crkve u Pančevu

Čuvaju živu nadu i vjeru

Grad Pančevo, a osobito njegovi stanovnici katoličke konfesije, u subotu, 14. listopada, su imali veliki razlog za slavlje. Priređena je svečanost u povodu 300 godina neprekidnog prisustva rimokatolika u tim krajevima. Župna crkva sv. Karla Boromejskoga do posljednjeg mjesta bila je ispunjena katoličkim pukom Pančeva i njegove bliže i dalje okolice, koji je na blagdanskoj svetoj misi predvođenom od strane svećenika Zrenjaninske biskupije i brojnih velikodostojanstvenika iz Vojvodine, Beograda i Hrvatske, pokazao zajedništvo i posvećenost u očuvanju svoje vjere.

Pripreme za Sinodu

Prije samoga početka misnog slavlja održan je redoviti sastanak članova pastoralnih vijeća župa Južnog dekanata Zrenjaninske biskupije u kojima se propovijeda na slavenskim jezicima. Prisutnima se obratio biskup mons. dr. **Ladislav Német** pritom ih upoznavši sa smjernicama prve biskupijske Sinode koja će biti održana između 2017. i 2020. godine pod geslom »Dobro nam je biti ovdje!«. Radni odbori koje će činiti katolički vjernici i svećenici iz cijelog Banata tijekom trajanja sinodalnoga procesa odlučivat će o različitim vjerskim pitanjima koja tište zajednicu. Provedbu ovog velikog i značajnog vijećanja, čiji će rezultati i odluke biti objavljeni u vidu službenih i obvezujućih dokumenata, sufinancira njemačka fondacija *Renovabis*, karitativna organizacija koja usrdno pomaže katolike na jugu i istoku Europe. Zanimljivo je da će u okviru Sinode na područjima Subotičke i

Prethodne je subote svečano i dostojanstveno obilježen veliki jubilej katoličke župe u Pančevu. Proslava je okupila visoke predstavnike vjerskog, kulturnog i političkog života naše zemlje i okruženja, kao i mnoštvo vjernika iz čitavog južnoga Banata.

Zrenjaninske biskupije biti obavljena i znanstvena istraživanja iz oblasti sociologije religije.

Nakon okupljanja crkvenih odbornika upriličena je dvojezična svečana sveta misa na mađarskom i hrvatskom koju je kao domaćin predvodio biskup Német, a koncelebrirali su apostolski nuncij Svete Stolice u Beogradu, nadbiskup **Luciano Suriani**, beogradski nadbiskup i metropolit **Stanislav Hočevar**, biskup subotički **Ivan Péntes**, vladika i apostolski egzarch za grkokatoličke vjernike u Srbiji **Đuro Džudžar**, temišvarski biskup **Martin Roos**, provincijal Hrvatske Provincije sv. Jeronima franjevača konventualaca iz Zagreba, fra **Josip Blažević**, župnik **Jozo Duspára** iz Zemuna i gvardijan tamošnjega samostana fra **Željko Paurić**, kao i brojni svećenici iz Banata. U slavlju su sudjelovali i predstavnici Reformatске, Evangeličke i Pravoslavne crkve u Pančevu. Misi su nazočili **Gavrilo Grban** iz Uprave za suradnju s crkvama i vjerskim zajednicama Ministarstva pravde Srbije i pančevački gradski vijećnik za kulturu i mladež **Nemanja Rotar**.

Služite jedni drugima

Nakon homilije na mađarskome, koju je održao subotički biskup Ivan Péntes, vjernicima se na hrvatskom jeziku obratio nadbiskup Hočevar. On ih je podsjetio na opasnosti stavljene pred suvremenog čovjeka u koje je prije svih ubrojio gubitak ljudskih i istodobno kršćanskih vrednota kao što su solidarnost, zajedništvo, odricanje u ime općeg dobra i briga o bližnjima.

»Kristov mir neka vlada u vašim srcima da se možete dano-mice zahvaljivati Bogu za tolike velike darove koje ćete u sebi samima početi otkrivati tek onda kada iz dana i dan budete napredovali u služenju jedni drugima. Jer, koliko jače to činite, toliko ćete bolje spoznati da je upravo služenje izvor prave radosti i sreće«, poručio je na kraju Hočevar.

U ime Svete Stolice pred sam kraj euharistijskoga slavlja riječ je uzeo nuncij Suriani prenijevši svima blagoslove i srdačne pozdrave pape **Franje**. Domaćinima je potom predao prigodnu čestitku koju je Sveti Otac potpisao i uputio pančevačkim katoličkim vjernicima. Njezin tekst glasi ovako:

»U povodu 300 godina od osnutka Župe sv. Karla Boromejskog u Pančevu izražavamo naše najljepše želje. Sve stanovnike grada od sveg srca grlimo i očinski ohrabrujemo da čuvaju živu nadu i vjeru u Isusa Krista, da njegovu majku štuju neprestano, kao i da savjesno predaju svojoj djeci zemaljska i duhovna dobra u svoj njihovoj punoći, svjesni da su ta dobra besplatan dar koji imamo i trebamo prenositi drugima. Istodobno vam srdačno uručujemo svoj apostolski blagoslov i molimo vas da se i za nas molite.«

Nakon što je pančevački župnik **Robert Pašćik** nunciju uručio poklon u ime lokalne katoličke zajednice, liturgijsko slavlje privedeno je kraju, a vjerski su se velikodostojanstvenici s okupljenim narodom uputili k predvorju crkve gdje je svečano otkrivena i blagoslovljena spomen ploča na kojoj su upisana imena svih svećenika upravitelja ove župe od 1717. do danas.

Dalibor Mergel

Povijest župe

Na poziv **Karla III.** između 1711. i 1740. pančevački je teritorij koji je dugo bio pod Turcima nastanjen doseljenicima iz južne Njemačke. Župa je osnovana 1717. i za nju se skrbilo iz riznice. Prvu kapelu dao je sagraditi grof **Claudius Merczy**, te je 1722. posvećena Mariji Pomoćnici. Kapela je postupno uništena ponovnim dolaskom Turaka 1738. Druga crkva je građena 1744. o troškovima države, i to u čast svetog **Ivana Nepomuka**. Treća je sazidana uz pomoć carice **Marije Terezije** i posvećena svetom Karlu Boromejskome 11. svibnja 1757. Ponovnim prodorom u mjesto 1780. Turci su ju rabili kao štalu. Uz postojeću crkvu 1854. sagrađena je kapela, a 1858. podignut je toranj.

Župu su vodili redovnici franjevci, mala braća. Ova franjevačka zajednica je prvo pripadala mađarskoj provinciji, a poslije Trianona potpala je pod hrvatsku provinciju. U devedesetim godinama prošloga stoljeća hrvatski franjevci napustili su Pančevo. Od tada dijecezanski svećenici obavljaju pastoralnu skrb u ovoj župi. Školske sestre franjevke imale su dvije kuće u Pančevu, ali su nakon raspada bivše Jugoslavije napustile biskupiju.

Župa broji oko 4.000 vjernika, jezici bogoslužja su hrvatski i mađarski, a osim u župnoj crkvi sv. Karla Boromejskog svete mise se subotom navečer održavaju i u kapeli Weifert u naselju Kotež I.

S. Paulina Kovač, redovnica iz Družbe bačkih sestara Naše Gospe

Zlatni jubilej uz miris peciva u samostanu

U Baču je ujedno bila i najbrojnija zajednica naših sestara, a ja sam posljednja koja je napustila taj samostan i u njemu sestre više ne borave, kaže s. Paulina

Nakon što sam odgovorila da želim, mama me je odvela u Sombor kod sestara, gdje sam dobila upute što treba činiti. Nakon završetka katehetske škole 1965. godine otišla sam u Bač, gdje sam stupila u postulat, kao pripravica za stupanje u novicijat. Sestra magistra, koja me

je s još tri sestre vodila i poučavala u novicijatu, bila je s. **Admirabilis Adamek**.

Koje ste službe obavljali i u kojim samostanima?

Od 1967. do 1971. bila sam nakratko u našim samostanima u Bečeju, Molu, Senti (pri župi sv. Franje Asiškog) u Horgošu, a od 1971. do 1975. u Apatinu. Najduže sam bila u našem samostanu u Baču, od 1. listopada 1975. pa do 1. lipnja 2013. godine. U Baču je ujedno bila i najbrojnija zajednica naših sestara, a ja sam posljednja koja je napustila taj samostan i u njemu sestre više ne borave. Kao redovnica sam bila katehista, sakistanka,

Sestra **Paulina Kovač**, redovnica Družbe bačkih sestara Naše Gospe, proslavila je 12. srpnja ove godine u kući-matici ove redovničke družbe (*Marianum* u Subotici) zlatni redovnički jubilej – pola stoljeća prvih redovničkih zavjeta. Svečana obljetnica bila je u kolovozu ove godine u kući-matici ove družbe, u subotičkom *Marianumu*. Sestra Paulina boravi od 2013. godine u samostanu u Kanjiži. Rođena je kao **Eva Kovač** 24. prosinca 1945. u Monoštoru, kao prvo dijete oca **Marina** i majke **Anne** (r. **Szentgyörgyi**). Eva je osnovnu školu pohađala u Monoštoru. Dana 2. travnja 1962. je ušla u samostan Družbe bačkih sestara Naše Gospe u Somboru. Kao mladu noviciju, poglavarice su je poslale u Đakovo radi učenja katehetike. Dvije školske godine provela je tamo, živjeći među sestrama Svetog Križa. U novicijat je stupila 1966. godine. Nakon toga, 1. kolovoza 1967. zajedno s još tri novakinje, položila je prve redovničke zavjete. Novakinje su tada primile redovnička imena, a pošto je Crkva slavila 1900. obljetnicu mučeništva sv. Petra i Pavla i 50. obljetnicu ukazanja Gospe u Fatimi, nove zaređenice su primile ženske oblike imena apostolskih prvaka i dvoje fatimske djece, te je Evi dodijeljeno ime koje je nosio apostol naroda, sv. Pavao. Dana 4. kolovoza 1973. u *Marianumu* u Subotici sestre su položile doživotne zavjete.

Kako ste stupili u redovničku službu? Tko Vas je pratio na putu odaziva na Božji poziv?

Jedan mladomisnik služio je u selu binacije mlade mise, a ja sam pomislila: da sam muškarac, bila bih svećenik. Pošto nisam išla u školu, išla sam svaki dan na svetu misu. To su roditelji primijetili, pa me je mama, na tatin poticaj, pitala želim li biti časna.

In memoriam

Valentina Kujundžić

- Tina -

05.08.1992. - 23.10.2011.

Tuga se ne mjeri riječima, ni vremeo koje prolazi bez Tebe, već bolom i prazninom koja nam ostaje.

Tvoji: tata Tomica, mama Sandra, braća Dario i Mateo i sestra Kristina.

zvonarka i kantorica, a kad je bilo potrebno, pogotovo kad sam ostala sama, radila sam i kućanske poslove.

Kako provodite svoje dane u samostanu u Kanjiži? Čime se bavite?

Sada u Kanjiži pečem kruh i peciva, pravim krunice i radim ručni rad sa slamom i prešanim cvijećem. Ovdje sam došla radi rehabilitacije na koju sam bila primorana nakon dva teška prijeloma, prije četiri godine. Zajedno s predstojnicom, s. **Sarlotom Vickos**, i sestrama, slavimo Gospodina u našoj samostanskoj kapelici Srca Isusova i pomažemo onima kojima možemo biti od pomoći.

Marko Tucakov

Stota godišnjica ukazanja Djevice Marije u Fatimi obilježena u Martonošu

U Martonošu je u nedjelju obilježena stota godišnjica fatimskih ukazanja. Sveta misa i procesija privukli su stotine hodočasnika. Svečanu svetu misu je koncelebrirao biskup sarajevski, kardinal **Vinko Puljić** uz pomoć drugih katoličkih svećenika na mađarskom, latinskom i hrvatskom jeziku pred oko dvije tisuće vjernika. Oni koji nisu stali u crkvu, misu su pratili putem projekcije ispred nje.

Mladoj senčanskoj kantorki **Regini Fabrik Rudić** pripala je istaknuta uloga na ovoj svečanosti, povjereno joj je da nakon svete pričesti otpjeva pjesmu *Ave Maria*.

Nakon mise je održana procesija sa svijećama. Vjernici su u pratnji puhačkog orkestra iz Sen-te pronijeli bistu fatimske Djevice Marije u krug kroz centar sela.

www.pannonrtv.com

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Bog poznaje ljudska srca

Na više mjesta u evanđeljima Isusu su njegovi neprijatelji pokušali namjestiti zamku laskavim riječima i tobožnjim pitanjima za raspravu, kako bi ga naveli da kaže nešto što bi mogli iskoristiti protiv njega. No, on nije mogao upasti u takve zamke jer je znao čitati ljudska srca. Znao je da li se iza svakog postavljenog pitanja krije iskreni tražitelj istine ili lukavac koji mu želi zlo, te ga pitanjem provocira. Mogao je proniknuti u dubinu srca svakog svog sugovornika.

Farizejska klopka

Farizejima i herodovcima Isus je smetao, te su ga se željeli riješiti, zato smišljaju lukav način da ga uhvate u riječi. Njihov plan je oslikati riječima nepostojeću zbilju i iza nje skriti svoje zle namjere. Želja im je učiniti se nevještim i naivnima, a zapravo sakriti svoju pravu narav i želju da mu naude. Prepoznali su se u mnogim Isusovim kritikama i prispodobama, znali su da Isus često na njih smjera kada govori o onima koji su samo izvana pobožni, a koji zapravo odbijaju Boga, te koji, kao takvi, nemaju ulaz u Božje kraljevstvo. Mnoge je kritike Isus u svojim javnim nastupima uputio na njihov račun i oni su se prepoznali u tim kritikama, a to im nije bilo pravo, zato su postali njegovi neprijatelji i smišljali su način kako da ga uklone.

Teško su farizeji podnosili to što su razotkrivene nakane njihovih srdaca, nije im bilo pravo što ih netko javno razotkriva i pokazuje na njihove loše strane, uzima ih kao negativan primjer. A kritika se može podnijeti samo na dva načina: ili prihvatiti i popraviti loše ili odbaciti i onog koji kritizira zamrziti. Farizeji su odabrali drugi način, te su Isusovo naučavanje, u kojem je govorio protiv njih, željeli iskoristiti i okrenuti ga lukavo protiv njega samog.

Isus odmah prepoznaje njihove nakane, ali ipak ne odbija odgovoriti na postavljenu zamku »Reci nam, dakle, što ti se čini: je li dopušteno dati porez caru ili nije?« (Mt 22,17). On, Božji Sin, koji sve vidi i sve zna, nosi u sebi mudrost Božju. Smiješno je i pomisliti da ga ljudi mogu nadmudriti i prevariti, niti on može reći nešto što bi bilo krivo i za osudu. No, ljudska je nadmenost nekad veća od razuma, te čovjek pokušava nasamariti

Boga, pa se onda nađe iznenađen, kao što su se iznenadili svi oni koji su smišljali ovu zamku za Isusa. Njegov odgovor: »Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje« (Mt 22,21), zadivljuje sve, pa i one koji su mu spremali zamku. Da je rekao da ne plate porez, optužili bi ga za nepoštivanje vlasti, a da je rekao da plate mogli su ga optužiti da je zaboravio na Boga. No, on već samim tim što ne posjeduje novac, nego ga traži od onih koji ga ispituju, pokazuje da mu je Bog iznad svega, da ne promatra svijet kroz materijalno, te ga za to ne može nitko optužiti. No, ne protivi se materijalnom i poštuje državne zakone. Tako postavljenu zamku okreće protiv onih koji su mu pokušali smjestiti, jer u njihovim džepovima ima novca, oni su previše okrenuti materijalnom, umjesto Bogu.

Prihvatiti kritiku

U susretu s Bogom sve nakane srdaca bivaju razotkrivene. Pred njim ništa ne možemo zatajiti i sakriti, jer on dobro vidi što u sebi nosimo. I nikada čovjek nije nadmudrio Boga, niti to može biti. Svaki takav pokušaj mora završiti neuspjehom ili eventualno prividnim uspjehom. Svemogući Bog dobro poznaje srce svakog od nas, poznate su mu sve naše riječi i djela, ali i misli. S kojom god nakanom da ulazimo u susret s njim trebamo znati da će nas on prozreti. I ako se prepoznamo u Isusovim kritikama, to su opomene i upozorenja da mijenjamo sebe dok još imamo vremena. Farizeji su tu pogriješili što nisu shvatili kritike kao poziv na promjenu, nego kao napad za koji su se poželjeli osvetiti.

Kritike su nam poziv na promjenu. Čak i ako smo uspjeli zavarati ljude i prikazati se drukčijima, Boga nikada ne možemo zavarati, niti što od njega sakriti. Nemojmo biti licemjerni, ni pred Bogom ni pred ljudima. I kao što kaže Isus, dajmo Bogu Božje, a caru carevo. Ne budimo materijalisti, ne gledajmo život i svijet kroz novac i dobit. Dajmo Bogu slavu i čast, iskažimo pobožnost koju zaslužuje, ne površnu, neiskrenu, iz običaja i radi reda. Iako sada mislimo da smo ga zavarali svojom površnom pobožnošću, kad stanemo pred njegovo lice shvatit ćemo da smo jedino zavarali sebe.

Kristina Ivković Ivandekić, studentica diplomskih medijskih studija u Novom Sadu

Mlada nada »sedme sile«

Durđinčanka **Kristina Ivković Ivandekić** diplomirala je ove godine na odsjeku za medijske studije Filozofskog fakulteta u Novom Sadu, smjer žurnalistika te stekla zvanje diplomirane novinarkе, a sada je studentica diplomskih studija za komunikologiju na istome fakultetu. Radi kao novinarka *Omladinskih novina*, lista za mlade *Kužiš?!* i u produkciji Hrvatske udruge novinara *Cro news* na subotičkom lokalnom radiju gdje vodi emisiju *Kroz ravnicu*.

Kako ste se odlučili za studij novinarstva?

Završila sam Srednju ekonomsku školu, turistički smjer, i bila sam zainteresirana i dalje za turizam, ali me je oduvijek privlačilo i pisanje, organiziranje i komunikacije. Najbolji prijatelj iz škole, **Vladimir Bijelić**, je bio poprilično odlučan u tome da upiše žurnalistiku u Novom Sadu pa mi je pomogao pri odluci da i ja upišem taj fakultet kako bih mogla razviti svoje novinarske vještine i proširiti opseg znanja, a uvijek mogu i spojiti svoje dvije profesije – novinarstvo i turizam.

O čemu se govori u hrvatskoj radijskoj emisiji *Kroz ravnicu*? U kojem terminu i na kojoj frekvenciji se emisija emitira?

Kroz ravnicu se emitira dva puta tjedno, srijedom i petkom u 18.30 na Radio Subotici, a frekvencija je 104,4. Emisija traje dvadesetak minuta kroz koje razgovaram s određenim sugovornikom o aktualnoj temi ili događanju. Biram teme i sugovornike po aktualnosti i važnosti za hrvatsku zajednicu, što je ono za što bi javnost bila zainteresirana i što je ono što bi stvarno svi trebali znati. Ponekad je to i najava nekog događaja pa emisija služi više za to kako bi slušatelji doznali nešto o događaju koji imaju priliku vidjeti.

Za radijsku emisiju *Kroz ravnicu* biram teme i sugovornike po aktualnosti i važnosti za hrvatsku zajednicu, što je ono za što bi javnost bila zainteresirana i što je ono što bi stvarno svi trebali znati

Otkad radite za *Omladinske novine*? O čemu pišete?

Za *Omladinske novine*/portal pišem skoro tri godine i smatram da sam pomoću njih napredovala u svojoj profesiji, posebice jer sam pametno iskoristila svoje studentske dane. Većina tima jesu studenti i studentice, ali to nije pravilo jer postoji nekoliko osoba kojima je ovo dodatni posao pored onog »stalnog«. Ove afirmativne novine osnovane su 2013. godine s ciljem da izvještavaju javnost o mladim i uspješnim ljudima o kojima se uglavnom vrlo malo zna. Trenutačno je na portal *Omladinskih novina* stavljen veći akcent, a osim Novog Sada postoje dopisništva i u Beogradu, Nišu i Kragujevcu. Uglavnom su preusmjerene, kako i sam naziv kaže, omladini koja je pomalo izgubljena u gomili loših medija u Srbiji. Naše teme su uglavnom pozitivne, pišemo i obavještavamo i o raznoraznim mogućnostima, iskustvima, poslovima, natjecajima, razmjenama, dajemo savjete i najvažnije – primjere mladih uspješnih ljudi kako se uz dovoljan trud, zalaganje, volju i želju zaista može uspjeti.

Jeste li se na temelju svojega ili iskustva svojih kolega razočarali i obeshrabrili u novinarstvo i slobodu medija u Srbiji ili Vam je to još veći poticaj za ozbiljniji i kvalitetniji rad?

Mislim da smo svi svjesni toga da je medijska situacija u Srbiji poprilično loša. Još uvijek nemam neka pretjerano loša iskustva, jer sam još nova u ovome poslu, ali nekoliko puta sam se i ja do sada već razočarala ili iznenadila nečijom odlukom. Vidim što se sve događa oko nas i ne godi mi to što je novinarstvo danas »ugrožen posao«, što je velikoj grupi ljudi prva asocijacija na novinara »lažov«, što uglavnom ne možeš naći posao ako te netko ne preporuči, a i ako si već preporučen i stigao na novo radno mjesto, podrazumijeva se da znaš o kome/čemu smiješ ili ne smiješ pisati. To nije ono čemu sam ja učena i to jeste razočaravajuće, ali, naravno, nije sve tako crno – postoje i dobra radna mjesta i mediji, a sve je stvar izbora, interesiranja i mogućnosti.

J. D. B.

Easy Rider redatelja Dennisa Hoppera

Raskrižje na filmskoj autocesti

Film *Goli u sedlu* (1969.) snimljen je u režiji **Dennisa Hoppera**. Film je pod tim nazivom prikazivan u kinima bivše Jugoslavije, neodgovarajuće preveden, a pravi naziv filma je *Easy Rider*, što je termin iz američkog slenga za pratitelja prostitutke, ali ne za makroa, nego za čovjeka koji živi s njom, jer se on »vozi džabe«. Bila je to metafora za Ameriku onoga vremena. Tu metaforu je smislio pisac **Terry Southern** koji je radio na scenariju *Easy Ridera*, a koji je tada već bio poznat kao scenarist **Kubrickovog** klasika *Dr. Strangelove*. Bilo je to vrijeme kada je **Nixon** proglašen za predsjednika, a Vijetnam je već odnio desetke tisuća života.

Ovo ostvarenje se često navodi kao vrhunac kontrakulture u američkoj kinematografiji, a tijekom desetljeća film je stekao kulturni status. *Goli u sedlu* spadaju u filmski podžanr filmova ceste (road-movies), koje karakterizira što u tim filmovima nema prave fabule, složenog sadržaja radnje. Filmovi ceste se sastoje od niza događaja, kao zasebnih cjelina, koji se nižu jedan za drugim, a povezane su scenama putovanja glavnih junaka.

Ubojstvo zbog »slobode«

Tako je i priča *Goli u sedlu* jednostavna. Nakon što su dvojica hippie motociklista Wyatt (**Peter Fonda**) i Billy (Dennis Hooper) preprodajom droge zaradili potreban novac za putovanje na karneval u New Orleansu, kreću na put motociklima. Tijekom njihovog putovanja jedan autostoper će ih odvesti do hippie komune, a kasnije će u malom naselju završiti u zatvoru zbog besmislene optužbe što su paradirali motociklima bez dozvole, jer tamošnji mještani, zadržani konzervativci, nisu navikli na slobodoumne hippie. Iz zatvora će ih izvući odvjetnik George (**Jack Nicholson**). Nastavljaju put na kojem će ih dvojica vozača kamiona, naizgled potpuno bezrazložno ubiti. Ali!

Što je dovelo do tragične smrti junaka ovog filma? Razgovor Georga i Billyja u jednoj sceni objašnjava zbivanja obuhvaćena filmom. Prepričat ću njihov razgovor.

George: »Ovo je nekada bila sjajna zemlja. Ne znam što se sada događa.«

Billy: »Svi se boje, u tome je stvar. Ne primaju nas ni u drugorazredni motel. Ljudi nas se plaše.«

George: »Ne plaše se oni vas, nego onoga što vi predstavljate. Vi im predstavljate slobodu.«

Billy: »Pa, zar nije sloboda ono glavno?«

George: »Jeste, ali jedno je govoriti o slobodi, a drugo biti slobodan. Teško je biti slobodan ako si na prodaju. Teško tebi ako im kažeš da nisi slobodni, ubit će te da bi dokazali da jesu.«

Neprijateljstvo prema junacima ovog filma, usamljenim pojedincima, hippie motociklistima, njihovom nonkomformističkom načinu života, koji putuju od grada do grada i ne uklapaju se u

utemeljenu društvenu sredinu Amerike tih godina iskazat će se s tragičnim posljedicama.

Film je dostupan na internetu, a ako se odlučite pogledati *Gole u sedlu* prvi put ili ponovno, siguran sam da ćete uživati i u tonskom zapisu glazbene pratnje filma.

Film *Goli u sedlu* ima atraktivan soundtrack koji uključuje pjesme nekih od najvažnijih rock izvođača s kraja šezdesetih: Jimi Hendrix Experience, The Band, Steppenwolf, The Byrds...

Film ceste

Filmski podžanr film ceste (road-movies) formirao se drugom polovicom šezdesetih godina prošlog stoljeća. Ovaj podžanr u filmsku tematiku uvodi novu vrstu lika – anti-junaka koji se suprotstavlja društvenoj sredini. Cesta je bila prijenosno značenje pokušaja dostizanja određenog cilja na kraju puta, ali za tipične anti-junake filmova ceste putovanje je veća nagrada no konačno odredište, do kojega i ne uspijevaju stići zbog svoga buntovništva. Putovanje započinje i traje u pokušaju ostvarenja identiteta, ali pojedinci su svi odreda gubitnici u ovom tipičnom američkom podžanru, jer ne uspijevaju realizirati svoje životne svjetonazore. Nakon uspjeha filma *Easy Rider* uslijedili su brojni filmovi ceste poput *Pet lakih komada* **Boba Rafelsona**, *Mjesec od papira* **Petera Bogdanovicha**, *Texas-expres* **Stevena Spielberga**, *Alice više ne stanuje ovdje* **Martina Scorsesea**, pa do *Pobješnjelog Maxa* **Georgea Millera**, *Raskrižja* **Waltera Hilla**, *Thelme i Louise* **Ridleya Scotta** i *Čudesne djevojke* **Jonathana Demmea**.

Redatelj **Wim Wenders** je najuspješniji sljedbenik filma ceste. Već njegove rane filmove *Alice u gradovima* i *U toku vremena* karakterizira road-movie podžanr, sve do novijih filmova ovog redatelja, zaključno s filmom *Na kraj svijeta*. U Wendersovim ranim filmovima ne postoji jedinstvo mjesta radnje i prava fabula, a njegovi filmski junaci su usamljeni pojedinci. Wendersovi likovi su razočarani i otuđeni, a kako su i rezignirani vlastitim sudbinama, oni su svi gubitnici, jer ne nalaze dovoljno snage za promjenu vlastitih života. Redatelj **Jim Jarmusch** je također sljedbenik tradicije filma ceste. Njegovi anti-junaci su tipični američki otpadnici u čijim životima ne dolazi ni do kakvih promjena, jer oni propuštaju sve svoje šanse. Agonija Jarmuschevih anti-junaka očituje se u njegovim filmovima *Čudnije od raja* i *Pod udarom zakona*.

Film *Goli u sedlu* Dennisa Hoppera predstavljala raskrižje s onim što je prethodilo u američkoj kinematografiji i na razne načine je utjecao na ono što je došlo iza, tako da se ovaj film može gledati i u tom ključu.

Zvonko Sarić

Idemo li večeras u kazalište? (82)

■ Mihály Virág

Društvene prekretnice i kazališne mijene

Prvi profesionalni teatar u Subotici bilo je Hrvatsko narodno kazalište, pokrenuto na izmaku prve polovice XX. st. ne zadugo po okončanju II. svjetskog rata; nastalo na tragu onodobnog popisa pučanstva i procjene njihovih potreba u oblasti kulture. U stanovitoj mjeri i kao odgovor na razraslu mrežu kazališnih dobrovoljaca i diletanata, između dva rata, jednih pod uplivom Crkve, a drugih podupiranih od više sindikalnih vodstava. U dva desetljeća (1945. – 1965.), što će potom uslijediti, subotička je pozornica prošla kroz više mijena. Osnovana kao nacionalna institucija visoke kulture, u službi Hrvata Subotice, Vojvodine i Srbije, za samo pet godina bez pravovaljanog objašnjenja ustupa dio repertoarskih resursa za udovoljenje, učvršćenje i razvoj ne više samo svojega identitetskog, stvaralačkog i reprezentativnog profila, već sukladno novoutvrđenom društvenom diktatu (u duhu bratstva-jedinstva) i za udovoljenje potreba drugih nacionalnih grupa. Ovo ne bi bilo sporno da se nije htjelo nametnuti i shvaćanje kako su hrvatski i srpski jezik, zapravo, sinonimi (imenjaci, istoznačnice, **Matoš** bi rekao istovetnice) jednoga jezika – srpskohrvatski, ili hrvatskosrpski [Novosadski dogovor, 1954.].

Prepoznali sebe i svoje kulture potrebe

Tragom toga se svima ostalima, ili drugima, posve neuvijeno šalje poruka neka se lagano prepuste (samo)zaboravu Bića i vlastitog Jastva. Ne upuštajući se ovim u manje ili više uočljive posljedice u svijesti, postupcima i javnim istupima od tada asimiliranih osoba, ostala je zapažena opaska uglednog jezikoznalca koji smatra, ako je o hrvatskom i srpskom riječ, još »samo turisti i diletanti mogu danas tvrditi da su to jedan jezik« [Redep, Draško, 2003.].

Uistinu, do kazališta, kao središnjeg mjesta događanja [Bogner-Šaban, Antonija, 1997.] u naznačenom razdoblju dopire premalo tekstova mladih stvaralaca dramske književnosti u kojima bi gledatelji prepoznali sebe i svoje kulture potrebe. Ipak, kazalište se postupno, sve odlučnije hvata u koštac s krizom pustoši izostalom iza socijalističkog realizma, što se najčvršće ukotvio baš u dramskoj književnosti [Selenić, Slobodan, 1976.], gurajući ju u plićak banalnih skečeva, tobože na račun revolucije i socijalizma, a zapravo zaprečujući društveno opravdane motive, za novo čitanje vlastite relativno bogate kazališne tradicije, nanovo propitujući socijalno-psihološke motive građanskog teatra nastalog između dva svjetska rata.

O uspješnosti hvatanja lika u stupicu jezika

Može li se ova tvrdnja o različitom čitanju istog provjeravati i na slučaju subotičkog kazališta? Procjenjujući njegov učinak u ras-

ponu od 1955/56. do 1964/65., kroničari i kazališni kritičari ističu kako je ono dospjelo među vodeće u zemlji. Primjerice, **Ivanka Rackov**, pišući o XV. *Susretu vojvođanskih kazališta*, održanom u Subotici od 10. do 19. svibnja 1965. (*Rukovet*, 6, 1965., 332.-335.). Ondje prikazani komadi, navodi prof. Rackov, oslikavaju šarenilo nejednakih vrijednosti i kriterija pri utvrđivanju repertoara vojvođanskih kazališta, napose prema uspješnosti »hvatanja lika u stupicu jezika«. Subotičani su izveli dramu **Tomislava Ketiga** *Ružičasta noć*, dramaturgiju romana **Derviša Sušića** *Ja, Danilo* i komediju **Branislava Nušića** *Svet*, dok su od inozemnih pisaca ponuđeni *Zatočenici iz Altone* **Jeana-Paula Sartrea**, nadalje *Pečina* **Jeana Anouilha**, također francuskog pisca, uvaženog među istaknutijim predstavnicima modernog teatra, te djelo *A meztelen király* ruskog pisca **Evgenija Švarca**. Unatoč nejednake vrijednosti, ovakav izbor, prema mišljenju Ivanke Rackov, ipak sadrži zajednički imenitelj u pokušaju uspostave kritičkog odnosa prema stvarnosti, kako unutar nacionalnog obzora, tako i glede svjetskih prilika, barem kada je u pitanju odnos pojedinac-društvo. Zanimanje za odgovornost društvenog angažmana, po mišljenju kritičarke, pokazali su i gostujući teatri, segedinsko kazalište dramaturgijom romana *Groblje hrđe* **Andrea Fejesa**, osječko kazalište predstavom **Molièreova Tartuffea**, a niško kazalište dramaturgijom **Krležina** romana *Na rubu pameti*. Ovaj je, XV. *Susret vojvođanskih kazališta*, prema očekivanju Ivanke Rackov, trebao pružiti gledateljima i stručnoj javnosti uvid u rast i razvoj profesionalnih kazališta tijekom dvadeset godina njihova djelovanja, daleko kroz cijelo poratno razdoblje. Među kazališnim ansamblima okupljenim na XV. *Susretu* 1965. godine Ivanka Rackov je visoko ocijenila izvedbu Mađarske drame subotičkog kazališta i predstavu *A meztelen király*, djela nastalog dramaturgijom tri **Andersenove** bajke: *Svinjar*, *Princeza na zmu graška* i *Kraljevo novo ruho* E. Švarca, uistinu uspješnu glazbenu komediju, dobro protkanu groteskom i bodljama crnog humora, dok su pred gledateljima defilirali ljudska glupost i taština, državnička samovolja i podanička podlost. Osim pisca, za ovo je nadasve bio zaslužan redatelj **Mihály Virág**, koji je ne samo sugestivno već nadasve inventivno gradio i postavio sve likove na sceni. U tome je izvrsne suradnike imao u scenografu **Mihajlu Dejanoviću** i kostimografkinji **Radmili Radojević**.

Za razliku od Mađarske drame subotičkog kazališta, koja se pokazala u najboljem svjetlu, prema sudu prof. Rackov, tzv. Srpsko-hrvatska drama nije ispunila očekivanja. Tomislava Ketiga, pisca *Ružičaste noći*, koju je ona ocijenila, doduše: »čistom, cjelovitom, dobro uigranom, ali hladnom predstavom«! I to unatoč svih nastojanja redatelja **Milana Topolovačkog** i iskusne prva-kinje **Jelke Asić**, koja je tumačila noseću ulogu.

NATJEČAJ

za sufinanciranje hrvatskih udruga kulture u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini u 2017. godini

Predmet sufinanciranja su manifestacije, projekti i djelatnosti koje u sebi imaju razvojni karakter

Natječaj se raspisuje za sufinanciranje sljedećih aktivnosti:

1. Zaštita, očuvanje i predstavljanje kulturne baštine Hrvata u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
2. Organiziranje manifestacija kulture regionalnog ili međunarodnoga karaktera;
3. Audio-vizualno dokumentiranje tradicijske kulture i običaja hrvatske zajednice u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
4. Izdavanje knjiga;

Cilj natječaja

Očuvanje i promicanje kulturne baštine Hrvata u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini, te poticanje razvojnih aktivnosti u radu kulturnih udruga koje djeluju unutar hrvatskoga kulturnog prostora u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini.

Proračun

Ukupni iznos sredstava natječaja je 1.000.000 dinara.

Vrijeme realizacije

Natječaj se raspisuje za 2017. godinu.

Opći uvjeti

1. Pravo sudjelovanja imaju registrirane hrvatske udruge (društva) kulture koje djeluju u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini;
2. Prijave se podnose isključivo na obrascu ZKVH-a, putem pošte ili osobno, na adresu: Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, Laze Mamužića 22, 24000 Subotica, s naznakom: »Za natječaj« (prijavni obrazac može se preuzeti na web stranicama Zavoda www.zkvh.org.rs).

[org.rs](http://www.zkvh.org.rs) – u dijelu »dokumenti / službeni dokumenti« ili u uredu Zavoda);

3. Rok prijave na natječaj je 10 dana od dana objave natječaja u tjedniku *Hrvatska riječ*, odnosno najkasnije do 31. listopada 2017. godine;

4. Nepravodobne, nepotpune i nepravilno popunjene prijave neće se razmatrati;

5. Prijave koje stignu izvan propisanog roka bit će odbačene;

6. Natječajna dokumentacija se ne vraća podnositeljima.

Posebni uvjeti

Udruge kojima budu odobrena sredstva po ovom natječaju u obvezi su:

1. prilikom organizacije manifestacija na istima jasno istaknuti obilježja hrvatske zajednice u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini,
2. naznačiti da je u realiziranju manifestacije ili projekta sudjelovao Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata,
3. poslati financijsko izvješće u roku od 15 dana nakon realizacije projekta, a najkasnije do konca siječnja 2018. godine.

Kriteriji raspodjele sredstava

Raspodjelu sredstava vršit će stručno povjerenstvo sukladno sljedećim kriterijima:

1. Regionalna ravnomjernost;
2. Vrijednosni, umjetnički i estetski kriteriji, kvaliteta i profesionalnost u radu;
3. Razvojni karakter manifestacije ili nakladničkog projekta u kulturnom prostoru hrvatske zajednice;
4. Doprinos ostvarivanju regionalne i međunarodne kulturne suradnje;
5. Doprinos razvoju kulture, unaprjeđenju i promicanju tradicionalnog i suvremenog umjetničkog stvaralaštva nacionalne zajednice.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

.....

Temeljem članka 35, stavak 2, Zakona o kulturi (*Sl. Glasnik RS*, broj 72/2009 i 13/2016), članka 23 Statuta kazališta i odluke Upravnog odbora kazališta sa 147 od 26. 7. 2017. godine

RASPISUJE se javni natječaj za imenovanje DIREKTORA Narodnog pozorišta – Narodnog kazališta – Népszínház Subotica

Za direktora kazališta može biti imenovana osoba koja ispunjava sljedeće uvjete:

- VII. 1 stupanj stručne spreme Fakulteta dramskih umjetnosti, Fakulteta muzičkih umjetnosti, Akademije umjetnosti, odnosno fakulteta društvenih znanosti

- najmanje 5 godina radnog iskustva u struci

- poznavanje jednog stranog jezika

Direktor

se imenuje na mandat od četiri godine.

Uz prijavu, kandidat treba dostaviti sljedeće dokaze:

- uvjerenje o državljanstvu RS

- diplomu o završenom fakultetu

(ovjerenu presliku)

- potvrdu o radnom iskustvu u struci

- uvjerenje nadležne policijske uprave o nekažnjavanju

(ne stariju od šest mjeseci)

Kandidat za direktora dužan je uz prijavu predložiti Program rada i razvoja kazališta za mandatno razdoblje od četiri godine, kao sastavni dio natječajne dokumentacije.

Liječničko uvjerenje se dostavlja nakon provedenog postupka izbora.

Rok za prijavljivanje na javni natječaj je 10 dana, počevši od 24. 10. 2017. godine.

Molbe s originalnim dokumentima, životopisom i programom rada za 4 godine slati na adresu:

Narodno pozorište – Narodno kazalište – Népszínház

Senčanski put 71, 24000 Subotica

.....

Temeljem članka 102. stavak 2. i 3. Zakona o zaposlenima u autonomnim pokrajinama i jedinicama lokalne samouprave (*Službeni glasnik RS*, br. 21/2016) i temeljem članka 34. Odluke o Gradskoj upravi Grada Subotice (pročišćen tekst) (*Službeni list Grada Subotice*, broj 18/17), načelnica Gradske uprave objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU

Obavještavaju se svi zainteresirani kandidati da je Gradska uprava grada Subotice dana 20. 10. 2017. raspisala javni natječaj za popunu slobodnog izvršiteljskog radnog mjesta.

Natječaj je objavljen na internetskoj stranici Grada Subotice: http://www.subotica.rs/index/pagelist/lg/hr/id_page_node/63

NAČELNICA GRADSKJE UPRAVE

Marija Ušumović Davčik,
master pravica

Tavankučani u Osijeku

Sa slamom na Festivalu tehničke kulture u Hrvatskoj

Već godinama Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta sudjeluje na Festivalu tehničke kulture u Hrvatskoj. Ova dvodnevna manifestacija na kojoj se predstavljaju aktivnosti i postignuća Hrvatske zajednice tehničke kulture i nacionalnih saveza tehničke kulture kroz različite besplatne radionice, prezentacije, projekcije, izložbe i natjecanja svake godine se priređuje u drugoj hrvatskoj županiji. Ove godine održana je 13. i 14. listopada u Osijeku. Tavankučani su se već tradicionalno predstavili radovima od slame te su za posjetitelje sajma i organizirali slamarske radionice. Naravno da su bili zapaženi! Suvišno je o tome i pisati jer ništa manje nismo ni očekivali. Kao delegacija škole *Matija Gubec* u Osijeku su boravile tri učenice u pratnji učiteljice **Zorice Slobode** i ravnateljice škole **Stanislave Stantić Prčić**.

No, to nije sve. Zahvaljujući dugogodišnjoj suradnji sa Zajednicom tehničke kulture u Osijeku četrdesetak učenika tavankutske škole u pratnji pet nastavnika posjetili su drugog dana Festival tehničke kulture. Iako Tavankučanima Osijek nije nepoznat, jer često borave u njemu, ovaj odlazak imao je svoje posebnosti i kvalitete. Sudjelujući u brojnim radionicama na Festivalu učenici su uživali u različitim aktivnostima. Tako su isprobali simulaciju letenja zmajem s posebnim naočalama, okušali su se u programiranju rada semafora, sudjelovali u izradi nakita od bakra ili pamučnih majica, upoznali se s radom automobila na solarnu energiju, snimali kamerom, izrađivali zidni sat ili različite konstrukcije čiju su otpornost potom isprobali i brojne druge aktivnosti. Iako samo jedan dan, bio je čaroban i doma su se vratili obogaćeni i sretni.

Proslavljen 127. rođendan Gradske knjižnice Subotica

Ivan Huska, najvjerniji čitatelj

Gradska knjižnica Subotica je najstarija ustanova kulture u Subotici. Proteklog tjedna proslavila je svoj 127. rođendan. Puno, zar ne? Ali i lijepo što tako dugo traje. Svake godine, na svoj jubilej, 13. listopada u okviru svečane akademije budu proglašeni najvjerniji čitatelji za proteklu godinu. Među njima bio je i **Ivan Huska**, učenik 7. c razreda Osnovne škole *Ivan Milutinović* iz Subotice. Ovu laskavu titulu dobio je svojim čestim i dugogodišnjim dolascima na Dječji odjel čiji je član još od pete godine. Ivan kaže da voli čitati knjige između ostalog i jer želi doznati kako pisci doživljaju djecu njegovih godina. Stoga su mu omiljene knjige u kojima je glavni lik njegove dobi. Trenutačno najdraža knjiga mu je *Ljeto za pamćenje* **Mire Gavran**a i svima je toplo preporučuje.

A mi vam preporučujemo da slijedite Ivanov primjer i družite se s knjigom često jer razlozi su brojni za to.

Održana 31. Zlatna harfa

U tem Somboru...

Već trideset i jednu godinu traje *Zlatna harfa*. Ova jedina dječja glazbena manifestacija Subotičke biskupije održana je 14. listopada u crkvi svetog Stjepana pri karmelićanskom samostanu u Somboru. Okupilo se četrnaest malih župnih zborova koji su svojom pjesmom slavili Gospodina. Tema ovogodišnjeg susreta bila je *Božićno vrijeme* i budući da je bila veoma inspirativna moglo se čuti mnoštvo prekrasnih božićnih pjesama iz Bačke. Divno je bilo slušati te mlade dječje glasove koji su iskreno i glasno pjevali, radovali se i slavili. Susretu je prethodila zajednička sveta misa koju je predvodio ocd. **Bernard Viszmeg**, prior karmelićanskog samostana. Nakon mise uslijedili su nastupi dječjih zborova sljedećih župa: svetog Roka iz Subotice, svetog Jurja iz Subotice, svetog Ilije iz Bođana, svetog Jurja iz Vajske, svete Terezije Avilske iz Subotice, svetog Josipa Radnika iz Đurđina, vrtića *Marije Petković Sunčica* i *Biser* iz Subotice, svetog Pavla apostola iz Bača, svetog Jakova apostola iz Plavne, svetog Petra i Pavla iz Monoštora, Presvetog Srca Isusova iz Tavankuta, svetog Lovre iz Sonte i Presvetog trojstva iz Selenče

I ove godine napravljena je zajednička fotografija svih sudionika. Pogledajte koliko nas je bilo!

SUNČANA AKCIJA

-10%

SUBOTICA 024/ 551 045

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 10 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU DA NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJE PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

za projekt »Izgradnja energetskog postrojenja na bio-gas za proizvodnju električne energije snage 250 kW«, na katastarskim parcelama 41035, 41036, 41037/1 KO Donji grad, u Mirgešu (46.0634496 ; 19.5318386), nositelja projekta BK-ING Ulica Topola br. 7, Kelebija, u ime LAKTIS-M DOO, Ivana Mažuranića br. 15, Mirgeš.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: <http://www.subotica.rs/index/page/id/11410/lg/cp/pr/1>

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 5. 10. 2017. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja za projekt bazne stanice mobilne telefonije SU24/SUH24/SUU24/SUL24 – EDVINA ZDOVCA, koji se nalazi u Ulici Edvina Zdovca br. 4 (46.109898°, 19.769768°), Subotica, na katastarskoj parceli broj 20179/4 KO Stari Grad.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: <http://www.subotica.rs/index/page/lg/cp/id/11397>

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25 i 29 Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 5. 10. 2017. godine nositelju projekta TELEKOM SRBIJA AD Beograd, Takovska 2, Izvršna jedinica Subotica, Prvomajska 2-4, je dana saglasnost na studiju o procjeni utjecaja za projekt bazne stanice mobilne telefonije SU15/SUU15/SUO15/SU – ČANTAVIR, koji se nalazi u Ulici Srbobranska br. 11.(46.917312°, 19.769768°), Čantavir, na katastarskoj parceli broj 2991 KO Čantavir.

Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na internet adresi: <http://www.subotica.rs/index/page/lg/cp/id/11398>

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 24. 10. 2017.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge.

Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

Tradicija i u Dječjem tjednu

Posjet Šokačkoj kući

U sklopu ovogodišnjeg Dječjeg tjedna učenici OŠ Ivan Goran Kovačić u Sonti i njihovi nastavnici dobar dio vremena posvetili su lokalnoj tradiciji

Nastavnica izbornog predmeta Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture **Biljana Ribić** osmislila je i realizirala dan posvećen bogatoj tradiciji sončanskih Hrvata – Šokaca. Djeca dobi od 1. do 4. razreda, uz posjet *Šokačkoj kući*, koja je u vlasništvu KPZH-a *Šokadija*, na njima najprihvatljiviji i najzanimljiviji način doznala su puno o tradiciji svojih predaka. Zahvaljujući svojim predusretljivim domaćinima, članicama ove udruge **Agici Prelić, Svetlani Zec i Ruži Silađev** u ovom još uvijek nedovršenom objektu provela su nezaboravno prijepodne.

Pun pogodak

»Tijekom ovakvih aktivnosti vidimo koliko je veliki propust što djeca sustavno ne izučavaju lokalnu tradiciju i kulturu. Istina, u sklopu hrvatskog kao izbornog predmeta sa svojim učenicima dosta vremena posvetim temama iz bogate tradicijske baštine sončanskih Šokaca, ali to se svodi više na osobne inicijative nas nastavnika. Po meni, to ne bi trebao biti privilegij samo dijela učenika kojima je izborni predmet hrvatski, tradiciju bi sustavno trebali izučavati svi učenici nižih razreda. Po reakcijama djece vidim da je ovaj dan proveden u *Šokačkoj kući* bio pun pogodak i da su djeca maltene kroz igru i zabavu puno naučila«, kaže Ribićeva.

Drugog dana manifestacije, u suradnji s KPZH-om *Šokadija* posjećena je *Šokačka kuća* u kojoj su djeca na zanimljiv i za njihovu dob vrlo prihvatljiv način doznala puno o tradiciji sončanskih Hrvata. Uz puno postavljenih pitanja, ali i prepoznavanja pojedinosti i danas prisutnih u njihovim domovima, djeca su u formi obilaska kuće i razgovora s predusretljivim domaćinima vidjela i doznala niz podataka iz prošlosti Sonte i njezinih žitelja.

Kroz ulomke zanimljivih priča i tematskih pjesama iz knjige *Divani iz Sonte* autorica Ruža Silađev vodila ih je kroz ljepotu nekadašnjih berbi grožđa, vezanih upravo za ovo godišnje doba. Oduševljena djeca pažljivo su slušala, neka čak i pjevučkala s njom, a na koncu joj i postavila masu pitanja na koja je njihova teta Ruža strpljivo odgovarala. I najveće iznenađenje pri kraju ovog svojevrsnog, produljenog, atipičnog školskog sata: u dvo-

rištu, nad podloženom otvorenom vatrom, u starinskom rešetku, Prelićeva je pred njihovim razrogačenim očima pucala koke, a u starinsku šokačku narodnu nošnju odjevena Svetlana Zec onako tople i mirisne dijelila ih je oduševljenoj djeci. Bio je to pun pogodak, niti jedno od djece do tada nije vidjelo ovakav način proizvodnje kukuruznih kokica koje tako rado konzumiraju.

Izučavati lokalnu tradiciju

Posjetu djece *Šokačkoj kući* pridružile su se i njihove učiteljice koje nisu vezane za izučavanje hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture.

»Žao mi je što izučavanje tradicije nije sustavno zastupljeno u školskom programu. Istina, imamo izborni predmet Čuvari prirode u okviru kojega dijelom izučavamo i tradiciju, ali to su individualna rješenja. Čestitam kolegicama koje su osmislile posjet *Šokačkoj kući*; bio je to prekrasan dan, ne samo za ovu djecu, nego i za nas odrasle. Puno smo doznali i naučili o našoj prošlosti, koju bismo svi trebali više cijeniti. Osobno, nisam za neki život u prošlosti, ali ni u budućnosti. Živim isključivo u sadašnjosti, međutim, ukoliko ne poznamo svoju prošlost, teško da imamo i svoju sadašnjost i budućnost«, kaže učiteljica **Jovanka Stepanović**.

Ovu akciju zdušno su pozdravili i roditelji školske djece.

»Izučavanju lokalne tradicije, osobito u multinacionalnim sredinama poput Sonte, svakako bi trebalo posvetiti daleko više vremena. S nacionalnim pitanjem nikada nisam imala problema, u meni je dosta izmiješane krvi. Udala sam se u Sontu i po meni posve normalno prihvatila suprugovu tradiciju, ali nisam zaboravila ni svoju. I djecu smo odgajali u tom duhu, pa su već u najranijem djetinjstvu naučena na priče o našim precima i o njihovom životu u našem selu. Mislim da bi se tradicija morala uvesti i u školske programe, jer djecu bi neizostavno trebalo naučiti tko su, što su i odakle su došli njihovi preci«, kaže majka jednoga od učenika **Marija Šokac**.

Ivan Andrašić

Rukomet žene

DRLS skupina Srijem – Bačka

Katastrofa Sonćanki

PLATIČEVO – Mladoj ekipi ŽRK *Sonta* 4. kolo je donijelo novi, katastrofalni poraz. Na teškom gostovanju u Platičevu Sonćanke je nadigrao najozbiljniji pretendent za plasman u viši rang natjecanja, ŽRK *Klenak 09*, rezultatom 37:10 (17:6). Razlika u iskustvu, tjelesnoj spremi i u konstituciji igračica bila je prevelika, pa gošće nisu pružile ozbiljniji otpor razigranim domaćim rukometašicama. U 5. kolu mlade Sonćanke će na domaćem parketu u derbiju začelja dočekati ekipu ŽRK *Senta*.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Subotičani ugodno iznenadili

BAČKI JARAK – Iako već unaprijed prežaljena, ekipa *Bačke 1901* s gostovanja u Bačkom Jarku u 9. kolu vratila se s osvojenim bodom. Protiv vrlo čvrste i borbene ekipe *Mladosti* Subotičani su uspjeli odigrati neodlučno 1:1. U klubu očekuju da će ovaj bod osvojen na teškom gostovanju biti najbolji poticaj u nastavku prvenstva. U 10. kolu *Bačka 1901* će ugostiti ekipu viceprvaka *Borca* iz Sakula.

Vojvođanska liga Sjever

Dočekali pobjedu

TAVANKUT – U 9. prvenstvenom kolu nogometaši *Tavankuta* su na svojem travnjaku zabilježili dugo očekivanu pobjedu od 3:2 (1:2) protiv ekipe BSK iz Bačkog Brestovca. Igralo se otvoreno, obostrano napadački, a rezultat je bio neizvjestan do samog finiša utakmice. Domaćini su u prednost došli već u 5. minuti pogotkom agilnog **N. Skenderovića**, a do poluvremena gosti uspijevaju preokrenuti rezultat na 1:2. **D. Vojnić** s dva prekrasna zgoditka već u 50. minuti Tavankučanima donosi poravnanje, a u 87. i pobjedu. U narednom kolu NK *Tavankut* će gostovati u Turiji kod sedmoplasirane *Mladosti*.

Očekivani poraz

SOMBOR – U derbiju 9. kola somborski *Radnički* je ugostio prvoplasiranu ekipu *Srbobrana* i rezultatom 0:1 prepustio joj bodove. Ne tako brojna publika uživala je u odličnoj igri objiju ekipa, a na njihovu žalost gosti su bili prejak za Somborce. U 10. kolu *Radnički* će gostovati u Bačkom Brestovcu, a u klubu se nadaju pobjedi protiv ekipe BSK-a.

PFL Sombor

Nastavljen crni niz

BAČKA PALANKA – Ekipa somborskog ŽAK-a nastavila je rezultatsko posrtanje. U 10. kolu je na gostovanju u Bačkoj Palanci od petoplasirane ekipe *Stari grad* poražena s čistih 3:0. Ovo je za upravne strukture kluba razlog za brigu, jer su željezničari na pr-

venstvenoj ljestvici sve bliži zoni ispadanja. Nisu realna ni očekivanja da će niz poraza prekinuti u narednom kolu, jer će ugostiti lidera, ekipu *Stanišića*, koja je u dosadašnjih 10 kola zabilježila svih 10 pobjeda.

PFL Subotica

Ne ispuštaju fenjer

RAVNO SELO – Posrtanje ekipe NK *Subotica* nastavljeno je i u 9. kolu. Na gostovanju u Ravnom Selu, na derbiju začelja protiv ekipe *Proleter*a poraženi su s čistih 3:0. Ovim porazom Subotičani su ostali usamljeni na samom dnu ljestvice, sa zaostatkom od 3 boda za najbližim susjedima. U narednom kolu Subotičani će u novom derbiju začelja dočekati pretposljednje plasiranu ekipu *Njegoša* iz Lovćenca.

Međuopćinska nogometna liga Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 1. razred

Katastrofa Monoštoraca u Sivcu

SIVAC – U 7. prvenstvenom kolu *Dunav* iz Monoštora je preživio katastrofalan poraz od 9:1 na gostovanju kod viceprvaka *Poleta* u Sivcu. Domaćini su cijelu utakmicu odigrali nadahnuto i efikasno, za razliku od Monoštoraca, koji su igrali potpuno indolentno i na travnjaku se ponašali kao da im je bilo svejedno kako će se utakmica završiti. Ovim porazom i kaznom oduzimanja 3 boda zbog incidentne situacije u Stapar *Dunav* je na ljestvici pao među tri ekipe koje s po 5 bodova dijele fenjer. U narednom kolu jedna od njih, *Jedinstvo* iz Ribareva, gostovat će u Monošturu.

Bruka u Beregu

BEREG – Poslije katastrofe u Monošturu, ekipa *Dinama 1923* je u 7. kolu na domaćem travnjaku doživjela pravi fijsko. Utakmica protiv *Omladinca* iz Bukovca prekinuta je u 74. minuti pri rezultatu 0:3 (0:2), zbog toga što je navodno jedan domaći igrač odgurnuo glavnog arbitra **Maravića** nakon dodijeljenog crvenog kartona, trećeg pokazanog nogometašima domaćina na ovoj utakmici. Tako će Berešci u narednom kolu u Stapar protiv *Hajduka* igrati vrlo oslabljeni.

Općinska liga Bačka Palanka 1. razred

Bijeg od fenjera

NEŠTIN – Porazom od 1:0 u Neštinu, *Sloga* se u 7. kolu približila na korak do fenjera. U narednom kolu na svojem travnjaku u Plavni dočekat će ekipu *Maglića* iz istoimenog mjesta. U klubu očekuju pobjedu, koja bi ih koliko toliko udaljila od dna ljestvice.

Nemilosrdni lider

BAČ – Sigurnom pobjedom od 3:0, izvojevanom protiv fenjeraša *Naše zvezde* iz Silbaša na svojem stadionu u Baču *Tvrđava* je u 7. kolu pobjegla u zlatnu sredinu prvenstvene ljestvice. U 8. kolu Bačani će gostovati u Viziću, kod susjeda na ljestvici, ekipe *Borca*.

Ivan Andrašić

Luka Andrašić proteklog vikenda stigao do vrijednog odličja

Europsko zlato stiglo iz Genove

Osubotičkom stolnotenisaču **Luki Andrašiću** smo nedavno već pisali, a ubrzo je stigla prilika da ponovo popričamo s njim. Povod sjajan, osvojena zlatna medalja na Europskim paraolimpijskim igrama mladih koje su okončane proteklog vikenda u Genovi, u Italiji. Andrašić je, naime, bio dio reprezentacije Srbije na ovom natjecanju, nastupao je u tri discipline, te donio jedno vrijedno odličje.

»Bilo je ovo prvo veliko natjecanje za mene, pa je, naravno, bilo poprilično treme i uzbuđenja tijekom priprema i prije odlaska. Na žalost, imao sam i zdravstvenih problema, tri tjedna sam proveo u bolnici, zbog čega sam morao prekinuti pripreme, a potom sam imao samo dva tjedna da se opet vratim u formu. Radio sam svakodnevno, i vikendima, dao sam sve od sebe i nadao se dobrom. Na kraju, kada je sve gotovo, moram biti zadovoljan, ali je moglo i bolje«, govori Luka na početku.

Rivali

Prvi dio natjecanja donio je nastup u singlu i upravo je to element kojim naš sugovornik nije bio zadovoljan.

»U grupnoj fazi natjecanja sam imao dva rivala, svladao sam Norvežanina **Kotenga** s 3:0, poslije i Šveđanina **Olsona** s 3:2 i osvojio prvo mjesto i prolaz u dalje natjecanje. U drugoj grupi je igrao drugi nositelj turnira **Den Hasen** iz Danske, imao je kiks u grupi, bio je na kraju drugi. Voljom ždrijeba sam naletio na njega, i dobio me je u četvrtfinalu.«

Luka je rangiran kao igrač šeste kategorije (što je viši broj kategorije, to je niži stupanj invalidnosti), a u singlu je igrao zajedno s igračima iz sedme kategorije. Igra dublova je donijela još oštriju konkurenciju, jer su zajedno nastupali igrači od šeste do desete kategorije.

»Igrao sam u dublu s **Lukom Trtnikom** iz Slovenije i imali smo nesreću da već u prvom kolu naletimo na Talijane **Cordia** i **Margarelija**, igrače desete kategorije, koji su na kraju i osvojili prvo mjesto. Od šesnaest parova, dva su bila 'desetke', a mi smo imali nesreću da naletimo na njih odmah na početku. Naravno, nije bilo šanse da prođemo dalje.«

Treći, ujedno i završni dio natjecanja donio je ekipni nastup. Ekipe su činile dva člana, a igrani su po jedan dubl i dva singla. Ovo je bila konkurencija u kome je srbijansko-slovenska kombi-

nacija stigla do europskog zlata.

»Za rivale smo imali kombinaciju Slovačke i Italije, **Valacha** i **Paranzana**, te tim iz Švedske **Gustafsson** i **Olafsson**. U oba meča je bilo presudno da dobro krenemo u dublu, u prvom smo dobili s 3:0, u drugom također s 3:0, ali nakon što smo u prvom setu napravili preokret iako smo gubili sa 7:10.«

»Biti reprezentativac...«

Andrašić ističe veliku zahvalnost Savezu, te izborniku **Zlatku Kesleru** koji je u njemu prepoznao reprezentativni potencijal, te ga uključio u akcije državnog tima.

»Biti reprezentativac je nešto zaista sjajno i to mi je dalo veliki podstrijek da još više radim. Drago mi je što vide u meni perspektivu, ali mi je isto tako jasno da ta perspektiva mora doći do izražaja kroz rad. Zato se i trudim da redovno treniram, ali i da što više igram. Spremam se sada za natjecanja za osobe s invaliditetom, Prvenstvo Vojvodine i Prvenstvo Srbije, ali i ostala 'redovna' natjecanja. Igrat ću i za **Spartak III**, koji počinje natjecanje u najnižem rangu, dok ću nastaviti igrati i u Gradskoj stolnoteniskoj ligi u Subotici, a čekaju me i odgovarajuća natjecanja mlađih kategorija. Hvala treneru **Mirku Gavriloviću**, koji je bio uz mene u Italiji i s kojim radim u **Spartaku**, hvala firmi **Adam-šped** koja me pomaže, hvala svima onima koji su mi pomagali tijekom dosadašnje karijere, a ja ću se truditi da im se novim medaljama najbolje zahvaljujem«, ističe Andrašić na kraju.

D. Vuković

Otvaranje

Luka Andrašić je sa šesnaest godina bio najmlađi sudionik Europskih paraolimpijskih igara mladih, u konkurenciji stolnotenisača, a imao je i čast da na svečanom otvaranju ponese zastavu Srbije. Medalja s debija je, kako kaže, veliki podstrijek, a kako ima pravo na još dva nastupa na ovom natjecanju, nada se novim odličjima u godinama koje slijede.

U NEKOLIKO SLIKA

S proslave u Petrovaradinu

Iz Ivković šora

Badanj

piše: Branko Ivković

Faljni, čeljadi. Eto ja se na koji dan malkoc zaposlio, al nemojte se obradovat. Samo na koji dan i oma svatio da za starijeg čovika nije bit pod džakom, oteknu prvo noge pa ruke pa se niki poguriš i u-tru jedva ispraviš. Ma nije ni za divan, neg da vam ispričavam. Išo sam pomalo i po ovoj našoj lipoj Bačkoj, tiro hrđav kamiončić pun džakova od mista do mista, već tamo di su me uputili i nusput gleda po njivama. Vidim ja tako njivetinu od sto, dvisto i više jutara, na njivetini jedan kombaj i par prikolica i to oni veliki od kamiona stoje, al nigdi svita, čeljadi moja, nigdi, samo nji par. Sve se mislim da su naša vrimena prošla. Di su one naše mobe, pa se skupljala banda od sedam-osam čeljadi, petero samo beru a dvoje-troje siku kuružnu za njima. Posli se, sićam se, zorom rano, dok ima rose, išla vest kuružna. Uzmeš lipo zeleniju stabaljiku, pa je na kolinu polomiš na par misti, nije se smilo otkinit, i onda se deblji kraj gurne ispod snopa i ovaj drugi kraj namota oko debelog i podvije. Tako je izgledo snop. Dvojca su išli za vezačima i dila u klupe kuružnu. U tim klupama se znala ostavit do prolića na njivi ako čovik nije imo di u guvnu pored avlije sadit badanj. U jednu klupu se dilo od šesnajst do dvajst snopova, a u snop se mećalo isto toliko stabaljika. Tek su badnjovi bili posebna pripovitka. Dobar bi se domaćin, ne gazda, ne volim tu rič, koji je cinio i poštivo svoje ukućane i rabadžije dičio sa što većim badnjom u svojim guvnu, još bi i komšiluk divanijo »vidi ti njega, sadio badanj od cila dva lanca kuruza«. A sad... traktor i kombaj i gotovo! Nema više pisme na njivi, nema više vesele graje dice što pabirče, skupljaju zaboravljene klipove kuruza i meću u lotra od karuca; nema više ni bečara da posprdn pismu povedu kako su se proveli u momčenju jel opivaju koju slobodniju divojku... Jednom riču: nema više života, čeljadi moja! Ima samo ovog, što je moj pokojni Đeno kazo, »mučenja« zemlje što nas na sebi trpi, vijanja niki »veliki« novaca i izrabljivanja sirotinje, kugod i ostali koji njim rade da bi oni mogli dignit nov kredit i još se više uvalit u dug; da bi mogli kupit BMV jel i po treći put umazat kuću u drugu farbu, jel su spazili da njim gosti ovu ne vole. Dok tiram, mislim se da sam digod čuo da je tako i Artmanka radila: molovala po triput godišnje a svit koji joj radio umiro od posla i koji kaki bola dobiveni od njega. Kako je svit mali, sve se okreće uokrug i opet se vrati na staro. Toliko se to puti trevalo da već ne znamo koje je koje vrime, staro jel novo. Sva srića pa ima i oni čestiti domaćina što cine i svog rabadžiju i ne žele da on spadne s noga za njevu novu sigračku. E, takima Braniša skida šepicu i nek i Bog čuva dovika. A ove nove skorojeviće nek metne di njim je i misto. Eto, ja se razdivanio, a sutra moram ić potpisat opet nike artije, kad sam rođen, di sam rođen i zašto sam rođen, mada i ja ne znam ni sam već. Neću se više ni zapošljavat, samo da ne moram toliko firkat, ta postaću već fiškal od ovog mojeg zapošljavanja. Ajd, zbogom.

Bać Ivin štodir

Muka otit i priko

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva oduvijek bijo pripravan za bilo kaki put, samo ka mu se ukaže prilika. Tako i vaj put. Zvo ga u goste bać Stipa iz Bukovara. Dugo se poznaju, obadva Šokci, obadva po malo zadržati, obadva se u mladosti znali pravoga bečariti. A obadva se najviše volju vozati na bicigle i na čamcu. I kadgod se trefu, divanu nikada kraja. Zvo ga on više put ve godine, al se uvijek iznašlo ništa što mu se pripričilo, pa ni ošo. Vaj put se baš zaozbiljno nakanijo otpravit na put. Njegova ga lipo navukla i dala mu šešir za svece i za nedilju. Otpravijo se na štaciju, pa će priko na ajzibanu. Krenijo se na vrime, pa na štaciju došo još za mraka. Uvik voljijo ka mora malo čekat, jal zna da ajziban njega neće. A uvik bude još taki ko on, pa se volji malo š njima i ispriporidat. Na štacije ko u rogu. Mrak, a nema ni jedne lampe da makar malo posvitli. Tijo malo unit u čekaonicu, ni baš voljijo stojat na ovicije, al ni mogo. Čekaonica zaključana. Da ni još dvoj troj što će na ajziban, čeljade bi moglo pomisliti da zalutalo. Nema više ni noga u crvene šepe, ni ne što prodavala cidulje. Svud tavno, sve pozaključavano. Istom ka stalo svanjivat, pozno ne što čeku ajziban. Dva štrekara i jedna žena, ne poznaje je. Vada ni iz njevoga sela. A ko zna, možda i jeste, puno nji nadolazilo zovoga poslidnjega rata i potli rata. Svanilo, ajzibana još nema, ni mu vrime. Dojće za frtalj sata, velu štrekari. Bać Iva gleda okolo, ne može se utvorit u no što vidi. O kadgoda tako lipe njeve štacije ostalo ruglo. Džabe je selo lane okrečalo, štrekari rastirali sve što tude radili, koga u penziju, koga u varoš, pa sad nema ko ni pomest no što vitar i narod nabrožu. A sve zakorovito, ni do ajzle ne možeš projt o lipiguza i ko zna kaki još korovčina. Va dva štrekara velu da pozatvarano puno selčki štacija i ne samo štacija, neg i bokternica i skretničarski kućica i blokova i kućica di su štrekari stojali i da će se sve to poprodavat. Prodaja još ni ni obnarodovana, al već se šuška i ko će to pokupovat. Uto došo i ajziban. Prikinili divan, pa unišli i brzo se krenili. Tako bać Iva ni ni čo do kraj ko će bit novi gazda njeve štacije. A i jako mu briga. I tako u ve države sve ide do vraga, pa šta će se onda i sikirat za jednu štaciju. Sto ko vrati, ni ni tijo sidat, veli za dram će stignit. Stipa će ga čekat na prve štacije priko Dunova, pa će ga u Bukovar odnet na lemuzine. Al ne mož kako bi tijo. Već u prvomu selu morali prisist u drugi ajziban. Moro tamo i kupit cidulju, ko nji se prodaju na pendžeriću. Čekali jedno tri frtalja sata, pa se krenili. Unišo i niki u drugače mundure o žandarcki, pa mu gleda pasoš, a isprvirto mu i svu torbu. Vada misli da nosi štogoda što se ne smije, pa da i za njega bude malo radaša. Samo što prišli priko Dunova, ajziban se sto sustavljat, brzo došla i štacija di ga čeko Stipa. Veselo ga gleda i široko mu se škobi. Morali prvo sist i popit po fićok, a istom ka se malo i ispriporidali, krenili se do lemuzine. Bać Iva se jedino ni mogo načudit kako nove štacije nema korova.

RECEPT NA TACNI

DIVLJA PAŠTETA princip – »od oka«

Kada je riječ o pašteti, uvijek netko ima svoje mišljenje zašto ona nije zdrava ili barem zašto bi ju trebali rjeđe konzumirati. Zapravo, pašteta nije na lošem glasu, na lošem glasu mogu biti namirnice od kojih se ona pravi, a mi ćemo se danas igrati divnim i zdravim namirnicama, tako da zamjerke ne može biti. Princip je »od oka« i po guštu, a sastav je zadan. I zaista, jako je malo namirnica koje ulaze u sastav ove paštete i jedino od okusa onog koji pravi ovaj namaz ovisi koje namirnice će prevladati.

Potrebno: crveni luk / češnjak / 125 g maslaca / divlje gljive / sol / papar / majčina dušica / 1 dl bijelog vina / pečeni bademi / maslinovo ulje.

Postupak: Zagrijati maslac u tavi, dodati crveni luk i češnjak i polako ih pirjati. Kada luk omekša, dodati gljive i pirjati sastojke na tihoj vatri. Za to vrijeme dodati soli po ukusu, papra, majčine dušice i pripremljeno bijelo vino. Kada se svi sastojci lijepo ispirjaju, u blender staviti pečene bademe i pomiješati s ispirjanom masom te dobro samljati. Paštetu servirati u pripremljenu dekorativnu činiju i ukasiti peršinom. I OBVEZNO uživati u svakom zalogaju.

Napomena: Preporučljivo je koristiti što »divljije« gljive, ali će odličan okus dati svake koje imate na raspolaganju. Količine zaista ovise samo od okusa i budite slobodni da izdominira vaš omiljeni okus.

Gorana Koporan

**PETAK
20.10.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:11 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:11 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:11 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:21 Gorski liječnik, serija
11:09 Riječ i život: Ostajem na rodnoj grudi
12:00 Dnevnik 1
12:24 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:13 Dr. Oz, talk-show
13:53 Bajkovita Hrvatska:
14:04 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:59 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:09 Daj pet
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Sve što želim si ti, američki film
21:51 Romance velikih umjetnika: Amedeo Modigliani & Jeanne Hébuterne, dokumentarna serija
22:40 Eurojackpot
22:49 Hrvatska za 5
23:46 Dnevnik 3
00:19 Igre moći, serija
01:00 Detektiv Murdoch
01:43 Don Matteo, serija
02:38 Časna žena, serija
03:30 Domovina, serija
04:17 Skica za portret
04:35 Pohlepa, serija
05:33 Kod nas doma
06:18 Zaljubljena u Ramona

05:52 Regionalni dnevnik
06:32 Džepni djedica, serija
06:44 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:08 Plesni izazov - serija
09:33 Školski sat: Francuska revolucija
10:05 Na prvi pogled, serija
10:29 Mentalna blokada, serija za mlade
10:56 Paul O'Grady i ljubav prema psima, dokumentarna serija
11:21 Poirot, serija
12:16 Kuhanje u divljini: Marais-Poitevin
sa Sangom
Hoonom Degeimbroom, dokumentarna serija
13:12 Savršena šefica, kanadski film
14:42 Glazbeni spotovi
15:08 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Idemo na put s Goranom Milićem
17:35 Gorski liječnik, serija
18:23 Goldbergovi, serija
18:47 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera
19:28 POPROCK.HR
20:05 Umrorstva u Midsomeru, serija
21:37 Nijemi svjedok, serija
22:31 Nijemi svjedok, serija
23:24 Nezaboravljeni, serija
00:12 Goldbergovi, serija
00:33 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
21.10.2017.**

07:20 Klasika mundi: 11. Zagrebački međunarodni festival komorne glazbe 2016., 2. dio
08:00 Blago izgubljenog kanjona, američki film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:15 Sigurno u prometu
13:45 Duhovni izazovi
14:20 Prizma
15:10 Svijet aplikacija, sponzorirana emisija o tehnologiji
15:40 Zdrav život
16:10 Potrošački kod
16:35 Bonton
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Kordun, moj ponos
17:40 Lijepom našom: Vodice - Čista Velika, 1. dio
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 U dobru i u zlu, film
22:10 Dnevnik 3
22:45 Zatočene, američki film
01:20 Kickboxer, film
03:00 Blago izgubljenog kanjona, američki film
04:25 Vino u krvi, mini-serija
06:00 Tema dana
06:12 Veterani mira
06:57 Prizma

06:01 Regionalni dnevnik
06:41 Džepni djedica, serija
06:53 Džepni djedica, serija
07:08 Juhuhu
09:07 Plesni izazov - serija
09:33 Ljetni kamp, serija
10:19 Ikone 20. stoljeća : Marilyn Monroe, kratki dokumentarni film
10:28 Lidijina kuhinja : Fritaja i jaja, dokumentarna serija
10:55 Stilske staze : Materijalizam, kratki dokumentarni film
11:06 Vrtlarica
11:39 Zavolite svoj vrt uz Alana Titchmarsha
12:30 Špica, riva, korzo
14:26 Umrorstva u Midsomeru, serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Smogovci, serija za djecu
16:56 Rukomet PH : Lokomotiva - Podravka Vegeta, prijenos 1. pol.
17:40 Glazbeni spotovi
17:48 Rukomet PH : Lokomotiva - Podravka Vegeta, prijenos 2. pol.
18:32 Brazil - Ekspres, dokumentarna serija
19:00 Michel, crtana serija
19:14 HRT TOP 20
20:05 Vina svijeta, dokumentarna serija
21:00 Anthony Bourdain - Upoznavanje nepoznatog : Sicilija, dokumentarna serija
21:44 Himalajom pješice, dokumentarna serija
22:35 Motel Bates, serija
23:20 Varalice, serija
00:03 Sumtkinja Rebecca, humoristična serija
00:23 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
22.10.2017.**

08:05 Ispod deset zastava, američko-talijanski film
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Žažina: Misa, prijenos
11:06 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Split: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:02 Mir i dobro

15:30 Birthday Wish, film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Sigurno u prometu
17:35 Volim Hrvatsku
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 LOTO 6/45
20:05 Šifra, kviz
21:01 Blue & black jeans, dokumentarni film
21:59 Priča o Bogu s Morganom Freemanom: Zašto postoji zlo?, dokumentarna serija
22:55 Dnevnik 3
23:10 Sportske vijesti
23:35 Bonnie And Clyde, američki film
01:25 Nedjeljom u dva
02:25 Ispod deset zastava, američko-talijanski film
03:55 Vino u krvi, mini-serija
05:30 Reprizni program
05:53 Tema dana
06:05 Split: More

06:08 Regionalni dnevnik
06:33 Džepni djedica, serija
07:00 Juhuhu
09:00 Poirot, serija
10:35 Umrorstva u Midsomeru, serija
12:10 Vrtlarica
12:40 Ciglu po ciglu - Bryk preuređuje
13:00 Dobar, bolji, najbolji ... britanski slastičar, dokumentarna serija
14:00 Nećemo reći mladenki, zabavno-dokumentarna serija
15:07 Luka i prijatelji
15:34 kreativac
16:04 Indeks
16:33 Magazin Lige prvaka
17:00 Košarka, PH : Škrlevo - Vrijednosnice Osijek, prijenos
18:55 Maher za putovanja : 48 sati u Seville, dokumentarna serija
19:30 Garaža: Mr. Lee & IvaneSky
20:05 Katarina Velika, serija
20:50 Glazba, glazba...
21:00 U zmajevom gnijezdu, hongkonško-američki film
22:45 Graham Norton i gosti, talk-show
23:35 Priča o Spandau Balletu, glazbeno-dokumentarni film
01:21 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
23.10.2017.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik, serija
11:10 Treća dob
11:35 Sigurno u prometu
12:00 Dnevnik 1
12:29 Zaljubljena u Ramona
13:19 Dr. Oz, talk-show
14:06 Plodovi zemlje
15:01 Dobar dan, Hrvatska
16:01 Detektiv Murdoch
17:01 Vijesti u 17
17:21 Kod nas doma
18:11 Potjera
19:01 Dnevnik 2
19:48 Tema dana
20:06 Tin... trideset godina putovanja..., igrano-dokumentarna serija
21:01 Hrvatski premijeri osobno: Hrvoje Šarinić, Zlatko Mateša - dokumentarna serija

21:48 Reprizni program
22:01 Otvoreno
22:51 Dnevnik 3
23:26 Romano Bolković - 1 na 1: Mitropolit Porfirije, talk show
00:06 Detektiv Murdoch
00:51 Don Matteo, serija
01:41 Časna žena, serija
02:31 Domovina, serija
03:21 Dr. Oz, talk-show
04:06 Pohlepa, serija
05:06 Reprizni program
05:09 Kod nas doma
05:54 Zaljubljena u Ramona

06:03 Riječ i život: Ostajem na rodnoj grudi
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:01 Plesni izazov - serija
09:30 Školski sat: Kopneni promet Hrvatske
10:00 Na prvi pogled, serija
10:30 Mentalna blokada, serij
11:05 Indeks
11:35 Poirot, serija
12:30 Britanski vrtovi u vremenu
13:30 Nestala sa 17, film
15:00 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Zauvijek skladatelj
17:30 Gorski liječnik, serija
18:20 TV Bingo
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 Stadion
20:30 FIFA BEST AWARDS, prijenos

21:45 Utkmica života, film
23:27 Bitange i princeze
23:57 Ni krivi ni dužni, serija
00:27 POPROCK.HR
00:57 Noćni glazbeni program

UTORAK 24.10.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik, serija
11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:24 Zaljubljena u Ramona
13:14 Dr. Oz, talk-show
14:00 Znanstveni krugovi
14:25 Zdrav život
14:50 Informativka
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Stipe Božić
21:05 Kozmos: Dublje, dublje i još dublje
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Igre moći, serija
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo, serija
01:45 Časna žena, serija
02:35 Domovina, serija
03:25 Dr. Oz, talk-show
04:08 Pohlepa, serija
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:01 Plesni izazov - serija
09:30 Školski sat: Mali ornitolozi
10:00 Na prvi pogled, serija
10:30 Mentalna blokada, serija za mlade
11:05 kreativac
11:35 Poirot, serija
12:30 Britanski vrtovi u vremenu, dokumentarna serija
13:30 Grosser Mann ganz klein, njemački film
15:05 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Metropolis: Rim, dokumentarna serija
17:30 Glazbeni spotovi
17:40 Gorski liječnik, serija
18:30 Goldbergovi, humoristična serija
18:51 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera, crtana serija
19:22 Glazbeni spotovi
19:30 POPROCK.HR
20:05 Žene, povjerljivo!
21:00 Ljubav po mjeri, američki film
22:35 Zakon i red: UK, serija
23:30 Bitange i princeze, humoristična serija
00:00 Goldbergovi, humoristična serija
00:30 Noćni glazbeni program

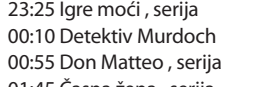
SRIJEDA 25.10.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti

07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik, serija
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:24 Zaljubljena u Ramona, telenovela
13:14 Dr. Oz, talk-show
14:00 Potrošački kod
14:25 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
14:50 Reprizni program
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 LOTO 7/39
20:05 Mijenjamo svijet: Bilderberg, dokumentarni film

21:12 Pola ure kulture
21:42 I to je Hrvatska:
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Igre moći, serija
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo, serija
01:45 Časna žena, serija
02:35 Domovina, serija
03:25 Dr. Oz, talk-show
04:08 Pohlepa, serija
05:08 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:01 Plesni izazov - serija
09:30 Školski sat: Bjelančevine
10:00 Na prvi pogled, serija

10:30 Mentalna blokada
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Poirot, serija
12:30 Britanski vrtovi u vremenu, dok. serija
13:30 Pastorov grijeh, film
15:00 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Metropolis: London, dokumentarna serija
17:30 Glazbeni spotovi
17:40 Gorski liječnik, serija
18:30 Goldbergovi, serija
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Oči u oči
21:00 Asovi s Aljaske, film
23:00 Zakon i red: UK, serija
23:55 Bitange i princeze
00:25 Goldbergovi, serija
00:55 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 26.10.2017.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik, serija
11:10 Josip Lovrečić, misija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Zaljubljena u Ramona
13:10 Dr. Oz, talk-show
14:00 Sigurno u prometu
14:25 Prometej
14:50 Reprizni program
15:00 Dobar dan, Hrvatska
16:00 Detektiv Murdoch
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Dani hrvatskog turizma

- dodjela godišnjih turističkih nagrada, prijenos

21:12 Noćni upravitelj, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Igre moći, serija
00:10 Detektiv Murdoch
00:55 Don Matteo, serija
01:45 Časna žena, serija
02:35 Domovina, serija
03:25 Dr. Oz, talk-show
04:10 Pohlepa, serija
05:10 Kod nas doma
05:53 Zaljubljena u Ramona

05:53 Regionalni dnevnik
06:33 U vrtu pod zvijezdama
07:00 Juhuhu
09:01 Plesni izazov - serija
09:30 Školski sat: Potresi
10:00 Na prvi pogled, serija
10:30 Mentalna blokada
11:05 Pozitivno
11:35 Poirot, serija
12:30 Britanski vrtovi u vremenu
13:30 The Wrong Mother, američki film
15:00 Mjesto pod suncem - zimsko sunce
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Metropolis: Pariz
17:40 Gorski liječnik, serija
18:30 Goldbergovi, serija
18:51 Glazbeni spotovi
19:00 Kronike Matta Hattera
19:30 POPROCK.HR
20:05 Dijagnoza
21:00 Život drugih, film
23:15 Zakon i red: UK, serija
00:10 Bitange i princeze, serija
00:40 Goldbergovi, serija
01:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetionik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Dvorac *Fantast*

Fantastičan dan

Bio jednom jedan boem. Pravi boem. Volio je konje, vino i žene. Bio jednom jedan boem, koji je bio i veleposjednik. Naslijedio je on imanje i na tom imanju izgradio dvorac. Kakav dvorac? Fantastičan dvorac. Uspravan i velik sav. Divno, divno!

Ljudski životi pišu povijest, ali je neki pišu tako da nikada ne odlazi u zaborav. Tako je i život jednog veleposjednika po imenu **Bogdan Dunđerski** napravio zapis u obliku dvorca i dao mu ime *Fantast* i on sada, godinama poslije svog vlasnika, mami i gosti zaljubljenike bajkovitih prirodnih ljepota, dvoraca i misterije.

Bogdan Dunđerski je bio veliki gospodin, obrazovan i suvremen čovjek i još veći boem, a njegova obitelj je bila jedna od

i četiri uglaste kule. Sam dvorac je ograđen niskim zidom s dvije monumentalne ograde i kapijom od kovanog željeza.

Dvorac je dobio ime *Fantast*, po najljepšem grlu na ergeli koje se nalazi u sklopu ovog imanja.

Ako se još uvijek pitate što biste radili i zašto biste Vi posjećivali dvorac, prijedlog je prilika ubaciti se u bajku, a smjeliji i kreativniji se mogu odvažiti te uživjeti se u lik samog Bogdana Dunđerskog, njegove drage ili nekog od brojnih podanika ali i njegovih prijatelja. Jedan od poznatijih je svakako **Uroš Predić**, čija vrijedna djela i dalje krase cijeli posjed.

Dvorac je sagrađen 1925. godine, a danas je rekonstruiran u hotel, pa možete iskoristiti priliku i da prenoćite u dvorcu. Spavaće sobe su smještene u kule zamka, a na raspolaganju će vam biti i dvije svečane dvorane i svečani salon sa stilskim namještajem i salon Bogdana Dunđerskog. Također je vrlo interesantno penjanje na vidikovac koji se nalazi na kuli dvorca i s koga imate dojam da vidite cijelu Vojvodinu.

najbogatijih obitelji u Vojvodini s kraja XIX. i početka XX. stoljeća. Kao što je već spomenuto, njegova strast su bile žene, vino i konji, pa se shodno tome njegova priča vrtjela oko njih. Njegov život su obilježile dvije žene, ali se ipak nikada nije ženio niti je ostavio potomke. Uživao je u konjima i više od polovice njegovog velebnog posjeda je činila ergela. Sve ono što je Bogdan Dunđerski bio i ono što je stvarao danas živi na imanju dvorca *Fantast*.

Najljepše grlo

Ako do sada nikada niste bili u dvorcu, sada je pravo vrijeme. Ovo je pravi dvorac iz mašte i baš onakav kakvi su dvorci na filmovima. Građen je po ugledu na francuske dvorce tog vremena i u njemu se prepliću stilovi od baroknog, romantičnog do neoklasičnog. I ima sve po redu. Toranj, dvije kružne, dvije kupolaste

Ergela

Kada su nekome jedna od najvećih strasti konji, ne čudi što upravo ova ergela spada u red najpoznatijih u ovom dijelu Europe. Nekada je ova ergela brojala oko 1400 grla, dok ih je danas 80, raspoređenih u šest konjušnica, a postoji i staza za galopere. Naravno, posjetitelji imaju mogućnost maziti konje, jahati ili se provozati kočijama.

Nadam se da za ovaj vikend niste napravili nikakav plan jer je upravo sad idealno vrijeme da zalutate u neki dvorac i zapišete još jedan divan dan za povijest svoga života.

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

JKP "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

**MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

ŠESNAESTI DANI BALINTA VUJKOVA

dani hrvatske knjige i riječi Subotica, 19.-21. X. 2017.

MULTIMEDIJALNA VEČER

petak, 20. X. u 19 sati, Velika vijećnica Gradske kuće

DODJELA NAGRADE ZA ŽIVOTNO DJELO
NA PODRUČJU KNJIŽEVNOSTI
književniku LAJČI PERUŠIĆU

DODJELA NAGRADE „EMERIK PAVIĆ“
za najbolju knjigu u 2016. godini

DODJELA TRIJENALNE NAGRADE
„ANTUN GUSTAV MATOŠ“
za najbolju knjigu poezije 2014.-2016.

U programu sudjeluje:

Vokalni ansambl BREVIS – Osijek

Srdačno Vas očekujemo na
ŠESNAESTIM DANIMA BALINTA VUJKOVA

četvrtak, 19. X.

Program za djecu:
NARODNA KNJIŽEVNOST U ŠKOLI

HKC „Bunjevačko kolo“ u 13 sati

KNJIŽEVNI SALON
Pametni roman Jasne Horvat

Gimnazija „Svetozar Marković“ u 18,45 sati
Multimedijalna učionica

petak, 20. X. i subota, 21. X.

ZNANSTVENO-STRUČNI SKUP

s početkom u 10 sati

Čitaonica Gradske knjižnice

**POLAGANJE VIJENCA NA BISTU
BALINTA VUJKOVA u 14 sati**
Park iza Gradske kuće, Trg slobode 1

Potporna i logistika:
Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Suorganizator:
Gradska knjižnica Subotica